

Djetelice bjelice : suvremene bajke s četirima listićima

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2023**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:367568>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

DJETELICE BJELICE

Suvremene makedonske bajke

Naslov: DJETELICE BJELICE
Suvremene bajke s četirima listićima

Urednice: Biljana Stojanovska
Petra Žagar-Šošarić
Željka Macan

Nakladnik: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet
Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka

Za nakladnika: prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović,
dekan Filozofskoga fakulteta u Rijeci

Lektura i korektura: autorice pojedinoga prijevoda, uz podršku Uredništva

Naslovnica i ilustracije: Melanie Palavra

Grafičko oblikovanje
i tisak: Grafika Helvetica d.o.o.

Naslov izvornika: ДЕТЕЛИНКИ-БЕЛИНКИ
Современи бајки со четири листенца

Naklada: 105 primjeraka

ISBN 978-953-361-091-7 – tiskano izdanje

ISBN 978-953-361-092-4 – e-izdanje

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 150522059

Odobrilo Vijeće Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci odlukom od 27. travnja 2023.
Klasa: 611-01/23-01/14, Urbroj: 2170-1-41-02-23-1

© Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

© 2022 Ars Lamina – Publications

Graphic design by Pointer Creative Agency

Sva prava pridržana. Nijedan dio ovoga izdanja ne smije se, ni u cijelosti ni djelomično, reproducirati, pohraniti ili prenositi ni u kojem elektroničkom obliku, mehaničkim fotokopiranjem, snimanjem ili drugačije bez prethodnog dopuštenja izdavača.

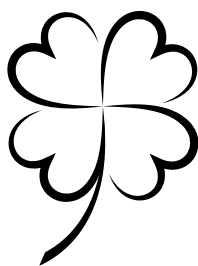
Odabrane bajke u knjizi prikupljene su iz materijala pristiglih na natječaj za novonastale, kreativne bajke iz Makedonije koji su izdavačka kuća Ars Lamina i Pokret za podršku kreativnosti Ivo Laurenčić – „Bravo sine“ proveli 2020. godine.

Izdanje je objavljeno uz potporu Filozofskoga fakulteta u Rijeci,
Odsjeka za kroatistiku i Katedre za translatologiju.

Изданието е објавено со поддршка на Филозофскиот факултет
во Риека, Отсекот за кroatистика и Катедрата за транслатологија.

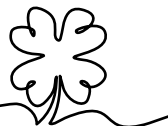
DJETELICE BJELICE

Suvremene bajke s četirima listićima

S makedonskoga prevele studentice Prevoditeljskoga studija:

Ana Bratović
Anamarija Gojević
Ivana Jovanović
Lucija Togonal
Margareta Čanžar
Marija Kunčić
Natalija Milković
Nina Dojčinović
Nina Medanić
Tihana Tadej

Bajka kao književna vrsta kojoj je jednom od značajki apstrahiranje vremena i prostora može progovarati i o suvremenim temama i društvenim problemima te svojom porukom pružiti smjernice za to kako bi se na njih trebalo odgovoriti i kako bi u skladu s njima bilo potrebno i poželjno djelovati. Pritom se slijede načela etičkoga imperativa i univerzalna poruka o pobjedi dobra nad zlom, svim preprekama usprkos. Tako je i u zbirci suvremenih makedonskih bajki *Djetelice bjelice* koje su na hrvatski prevele studentice druge godine Sveučilišnoga diplomskog prevoditeljskog studija na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Rijeci u okviru nastavnih i projektnih aktivnosti iz kolegija Strani jezik Općega modula – Makedonski jezik 3 u akademskoj godini 2022./2023.

U zbirci suvremenih makedonskih bajki *Djetelice bjelice* stvaralački se čin prevođenja ogleda i u povezivanju i prepoznavanju te u originalnim postupcima i rješenjima svojstvenima u prvome redu upravo književnome prevođenju te prevođenju u kulturi i umjetnosti. *Djetelice bjelice* daju nam neposredan uvid u makedonski jezik i kulturu i svoje čitatelje žele potaknuti na promišljanje i djelovanje koje će svijet oko nas učiniti boljim mjestom. Sa svoja četiri listića, naravno, i simbolično sretnijim.

Djetelicama želimo i sretnu 15. obljetnicu Lektoratu makedonskoga jezika koji djeluje pri Odsjeku za kroatistiku na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Rijeci od 2008. te puno uspjeha i novih zanimljivih stvaralačkih projekata.

Zahvaljujemo na potpori Filozofskome fakultetu u Rijeci, Odsjeku za kroatistiku i Katedri za translatalogiju.

Zahvaljujemo izdavačkoj kući „Ars Lamina – publikacije“ na autorskim pravima za ovu knjigu.

Urednice

Предговор

Бајката како литературен вид којшто ги апстрахира времето и просторот може да разработува и современи теми и општествени проблеми и со својата порака да дава насоки за тоа како да се одговори на нив и како во согласност со нив да се делува. При тоа се следат начелата на етичкиот императив и на универзалната порака за победа на доброто над злото, и покрај сите препреки што се наоѓаат на патот. Така е и во збирката современи македонски бајки *Дејтелинки-белинки* кои на хрватски јазик ги преведоа студентките од втора година на Универзитетските дипломски студии по преведување при Филозофскиот факултет, Универзитет во Риека, во рамките на наставните и проектните активности по предметот Странски јазик, Општ модул – Македонски јазик 3 во академската 2022/2023 година.

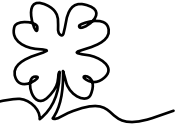
Во збирката современи македонски бајки *Дејтелинки-белинки* креативниот чин на преведување се забележува и во поврзувањето и препознавањето и во оригиналните постапки и решенија својствени во прв ред токму за книжевниот превод и за преводот во културата и уметноста воопшто. *Дејтелинки-белинки* ни дава непосреден увид во македонскиот јазик и култура и своите читатели ги поттикнува да размислуваат и да дејствуваат за на тој начин да го направат светот околу себе подобро место. Со сите четири листенца, се разбира, и симболично, посреќно место.

Со *Дејтелинки* на Лекторатот по македонски јазик, кој работи во рамките на Отсекот за кroatистика при Филозофскиот факултет, Универзитет во Риека, од 2008 година, му посакуваме честит 15-годишен јубилеј и многу успеси и нови креативни проекти.

Им се благодарваме за поддршката на Филозофскиот факултет во Риека, на Отсекот за кroatистика и на Катедрата за транслатологија.

Ќ се благодарваме на издавачката куќа „Арс ламина – публикации“ за авторските права на оваа книга.

Од Редакцијата

Авантурите на едно Мракче

Никој не знаел ни од каде, ни од кога, едно Мракче – ситничко како темна дамка, влегло во фиоката со играчки на малечката Јоана. Таа го видела и, нормално, се исплашила. Ја турнала назад фиоката, а кога повторно ја отворила и ја извлекла до крај, него го немало. Била љубопитна и го барала низ собата, но никаде го немало. Бидејќи прозорецот бил отворен, а сончевите зраци и завесата танцувале низ собата, таа си помислила дека се фатило за крајот на завесата и побегнало надвор. „Ах, зарем толку страшно му изгледам“, си помислила Јоана и престанала да го бара.

Но, кога пристигнал татко ѝ од работа и ја отворил чантата, Јоана јасно видела дека на дното, помеѓу нотесите, сиркало Мракчето. Таа љубопитно го набљудувала изразот на татковото лице, но тој не го забележал. Сосема спокоен, ги извадил потребните работи и ја затворил чантата. „Значи, исчезна пред да го забележи“, си помислила Јоана и излегла во дворот за да си игра. Сакала да скока на јаже или да ја земе топката, но ги немало во дворот, затоа влегла во собата на баба ѝ. Сирнала под креветот. Топките, најчесто, таму се стркалуваат, а по нив и јагето се одвлечкува. А сега, таму, во аголот на сидот, зад ногалката на креветот, му ги забележала црните шепи на Мракчето. Подисплашена исползила од под креветот заборавајќи што барала... Приквечерина љубопитството надвладеало над стравот, па таа заитано ја отворила вратата од бабината соба. А таму, гледај – чудо! Мракчето ги проголтало и топката и јагето и креветот и со подуен стомак се истркалало дури до вратата.

„Каде ти е топката?“, прашала баба ѝ, која во кујната приготвувала гурабии.

Јоана ги собрала рамениците:

„Не знам. Мракчето ја проголтало, бабичке. Многу е лакомо, видов. Сè голта од твојата соба.

Баба ѝ со насмевка, досетливо ѝ одговорила дека ќе му се слоши од толку храна. Но, барем гурабиите ќе им останат.

Вечерта, додека сите биле собрани во дневната соба, наеднаш се исклучило уличното осветлување. Улицата потонала во темница. Само прозорците од куќите светеле како огледалца, а потоа и таа светлина исчезнала. Возрасните со воздишка протолкувале дека треба да се обноват електричните жици. Но, Јоана јасно видела – како среде бел ден, кога Мракчето скокнало преку оградата од нивниот двор и ја проголтало улицата со сè дрворедот и канделабрите.

Тоа не било сè. Тоа продолжило да се насладува, па го голтало половина градот, веројатно, и градинката и училиштето и супермаркетот... „Ау-у-у!“ се чудела Јоана. „Погледнете што се случува!“, и сите во мигот се наредиле покрај прозорецот: мајка ѝ, татко ѝ и баба ѝ.

„Што виде? Ах, крадците ја чекаат ваквата темница!“, рекла баба ѝ. Мајка ѝ и татко ѝ се погледнале сомнително и тивко кусо поразговарале, но Јоана го слушнала зборот *йолицџа* и загрижено се свртела кон нив:

„Не, немаше ништо! Но, ова не е обична темница како што мислите вие. Тоа е Мракчето од мојата фиока“.

Додека тие ја гледале, божем зачудени, таа им раскажала дека утрово го видела во нејзината фиока со играчки. Потоа, не знае како се нашло таму, ама го видела во чантата на татко ѝ, потоа под креветот на бабичка... Раскажувала толку уверливо и настојчиво, па сите се согласиле дека темницата, всушност, е незаситното Мракче што било скриено во нејзината фиока со играчки и само чекало момент да му отвори некој.

Осветлувањето сè уште не проработило кога Јоана требало да појде на спиење. Мајка ѝ ја осветлила собата, а Јоана, пред да се мушне под покривката, се стрчала до прозорецот да го види небото. Во тој момент еден темен облак ги покрил ѕвездите. Таа се свртела кон мајка си со возбудена загриженост и ѝ ја покажала глетката.

„Ене го на небото! Ги јаде ѕвездите! Небаре се семки од сончоглед! Ме загрижува толкавата лакомост... Не е здраво, нели? И пакосно е тоа Мракче... Тажно е небото без ѕвезди, нели?“

Мајка ѝ се согласила дека е нездраво и пакосно и дека небото е тажно без ѕвезди, па ја покрила ќерка си, ја бакнала и ѝ посакала мирен сон...

Утредента кога станала, уште сонлива и разбушавена, Јоана се стрчала во кујната кај баба си за да ја праша дали сношти го видела Мракчето, искачено на небото како ги грицка ѕвездите.

„И мама го виде. Ако не ми веруваш, прашај ја неа!“

„Моите очи не гледаат толку далеку, а очилата ги затуририв некаде. Но, зошто да не ти верувам!“, уверливо ѝ одговорила баба ѝ.

Јоана се подзамислила, па ја прашала:

„Бабичко, што мислиш, каде е сега? Што ли му се случило?“

„Што му се случило?“, баба ѝ го повторила прашањето колку да го смисли одговорот. Потоа седнала крај внука си. „Ах, што може да му се случи на надуенкото, освен да му се слоши од прејаденост... Ти знаеш, јас станувам многу рано. Па, в зори, кога сонцето изгреваше, видов со свои очи како почна да блуе сè што проголтало... И ете, сè се врати на своето место.“

„А со него што се случи? Виде ли?“, прашала внуката.

„Да, сè видов“, продолжила баба ѝ. „Толку многу се смали што заличи на трошка од загорена погачка и... за малку гулабот, оној што сега го гледаш на гранката од липата, ќе го исколвеше... Јас се исплашив за последиците на двајцата...“

„И?“, внуката скокнала од возбуда.

„И го растерав гулабот. Тој одлета, а Мракчето исчезна некаде.“

„Добро си сторила, бабичке. Мракчето, всушност, многу е плашливо. Само ноќе се прави силно. А јас не се плашам од него и... ако не се лажам, знам каде да го побарам.“

Секако, мислела дека повторно е во фиоката со нејзините играчки, длабоко скриено – зад гумените куклички со кои одамна не си игра, ама многу, многу ѝ се мили.

PUSTOLOVINE JEDNOG MRAKA

Nitko nije znao ni od kuda ni kada je jedan Mrak, sitan poput tamne mrlje, ušao u ladicu s igračkama malene Joane. Ona ga je vidjela i, normalno, uplašila se. Zatvorila je ladicu, a kada ju je opet otvorila i povukla do kraja, njega nije bilo. Bila je znatiželjna i tražila ga je po sobi, ali njega nigdje nije bilo. Budući da je prozor bio otvoren, a zrake sunca i zavjesa plesale su po sobi, pomislila je da se uhvatio za kraj zavjese i pobjegao van. „Ah, zar mu toliko zastrašujuće izgledam“, pomislila je Joana i prestala ga tražiti.

No, kada je otac stigao s posla i otvorio torbu, Joana je jasno vidjela da na njezinu dnu između notesima viri Mrak. Znatiželjno je promatrala izraz očeva lica, ali on to nije primijetio. Sasvim smiren, izvadio je potrebne stvari i zatvorio torbu. „Znači, nestao je prije nego što ga je primijetio“, pomislila je Joana i otišla se igrati u dvorište. Htjela je preskakati vijaču ili uzeti loptu, ali ih nije imala u dvorištu, pa je ušla u bakinu sobu. Zavirila je ispod kreveta. Lopte se najčešće tamo kotrljaju, a za njima se vuče i vijača. A sada je tamo, u kutu na zidu, iza noge kreveta primijetila crne šape jednog Mraka. Uplašeno je otpuzala od kreveta i pritom zaboravila što je tražila... Navečer je znatiželja nadvladala strah, pa je žurno otvorila vrata bakine sobe. A kad ono, gle – čudo! Mrak je progutao i loptu i vijaču i krevet i, s nadutim trbuhom, otkotrljao se sve do vrata.

„Gdje ti je lopta?“ upitala je baka koja je u kuhinji pripremala gurabije.

Joana je slegnula ramenima:

„Ne znam. Mrak ju je progutao, bakice. Vrlo je nezasitan, vidjela sam. Guta sve iz tvoje sobe.“

Baka joj je, uz smiješak, dosjetljivo odgovorila da će mu se smučiti od toliko hrane. No, barem će im ostati gurabija.

Iste večeri, kad su se svi okupili u dnevnom boravku, odjednom se isključila ulična rasvjeta. Ulica je utonula u mrak. Samo su prozori na kućama blistali poput ogledala, a onda je i ta svjetlost iščeznula. Odrasli su uz uzdah objasnili da

treba obnoviti električne žice. No Joana je jasno vidjela, kao usred bijela dana, kako je Mrak preskočio ogradu iz njihova dvorišta i progutao ulicu s drvoredom i uličnim svjetiljkama.

To nije bilo sve. On se nastavio naslađivati, pa je progutao pola grada, vjerojatno, i vrtić, i učilište, i supermarket...

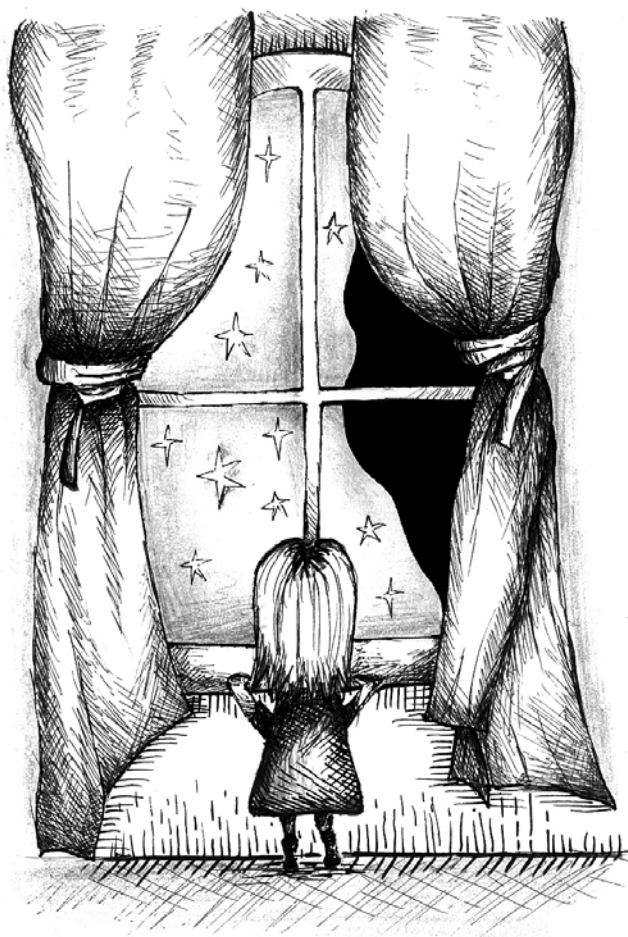
„Au-u-u!“ čudila se Joana. „Pogledajte što se događa!“ Svi su se istog trena poredali kraj prozora: njezini majka, otac i baka.

„Što ste vidjeli? Ah, kradljivci čekaju ovakav mrak!“ rekla je njezina baka. Njezini su se majka i otac sumnjičavo pogledali i tiho razgovarali, no Joana je čula riječ policija i zabrinuto im se obratila:

„Ne, nije imao ništa! Međutim, ovo nije običan mrak kao što vam se čini. To je Mrak iz moje ladice“.

Dok su je gledali, tobože u čudu, rekla im je da ga je jutros vidjela u svojoj ladici s igračkama. Zatim, ne zna kako se našao tamo, ali vidjela ga je u očevoj torbi, pa pod bakinim krevetom... Govorila je toliko uvjerljivo i ustrajno da su se svi složili s time da je mrak zapravo proždrljivi Mrak koji je bio skriven u njezinoj ladici s igračkama i samo je čekao da je tko otvori.

Rasvjeta još uvijek nije radila kad se Joana spremala na počinak. Njezina je majka osvijetlila sobu, a Joana je, prije nego što se sakrila ispod pokrivača, otrčala do prozora da vidi nebo. U tom je trenutku tamni oblak prekrio zvijezde. Uzbudeno se okrenula prema majci, zabrinuta, i pokazala joj prizor:

„Eno ga na nebu! Jede zvijezde! Kao da su sjemenke suncokreta! Brine me tolika proždrljivost... To nije zdravo, zar ne? A zločest je taj Mrak... Tužno je nebo bez zvijezda, zar ne?“

Njezina se majka složila s time da je to nezdravo i zločesto i da je nebo tužno bez zvijezda, a zatim je pokrila kćer, poljubila je i poželjela joj miran san...

Idućeg jutra, kad je ustala, još pospana i raščupana, Joana je otrčala u kuhinju do svoje bake da je upita je li sinoć vidjela kako Mrak gore na nebu gricka zvijezde.

„I mama ga je vidjela. Ako mi ne vjeruješ, pitaj nju!“

„Moje oči ne vide tako daleko, a naočale sam negdje ostavila. Ali zašto ti ne bih vjerovala!“ uvjerljivo je odgovorila baka. Joana se zamisli, a zatim je upita:

„Bakice, što misliš, gdje je on sada? Što mu se dogodilo?“

„Što mu se dogodilo?“ ponavljala je baka pitanje dok nije smislila odgovor. Zatim je sjela pokraj svoje unuke. „Ah, što se može dogoditi nadutom, osim da mu se smuči od prejedanja... Znaš, ustajem jako rano. Tako sam u zoru, kad je sunce izlazilo, vidjela vlastitim očima kako je počeo povraćati sve što je progutao... I, eto, sve se vratilo na svoje mjesto.“

„I što mu se dogodilo? Jesi li vidjela?“ upitala je unuka.

„Da, sve sam vidjela“, nastavila je njezina baka. „Toliko se smanjio da se sveo na mrvicu pregorjele pogače i... još malo pa bi ga pozobala golubica, ova koja je sad na grani lipe... Bojala sam se posljedica za njih obje...“

„I?“ poskočila je unuka od uzbuđenja.

„I otjerala sam golubicu. Odletjela je, a Mrak je negdje iščeznuo“.

„Dobro si postupila, bakice. Mrak je zapravo vrlo plašljiv. Samo noću postaje glasan. I ne bojim ga se, i..., ako se ne varam, znam gdje ga mogu potražiti.“

Naravno, mislila je da je opet u ladici s njezinim igračkama, duboko skriven – iza gumenih lutaka kojima se dugo nije igrala, ali su joj jako, jako drage.

Prijevod: Ana Bratović

Во земјата на белите облачиња

Луна е бабина. И дедина е на еден чуден начин. Обожава да го трга за брада или да го тера да му раскажува... Бајки! Дедото не смее да брза кога раскажува. Зошто?! Можеби не ќе поверувате, но Луна знае како се влегува во бајките. Сигурно не со трчање. Затоа дедото зборува бавно, затоа подзастанува, некои зборови ги потенцира, на прашалниците се прашува, на извичниците се чуди. Иако има само три години, Луна знае да брои до десет, бидејќи првите десетина бајки едноставно ги обожава. Не знам зошто, но седмата никогаш не побарала да ја чуе. Намерно или ненамерно, таа остана како островче меѓу другите бајки што ги раскажуваше дедото на Луна. Но, денеска Луничка покажа пет прстиња од десното раче и две од левото. Дедото се збуни. Малку и како да се подуплаши. Седмата бајка никогаш не ја беше отворил. Не беше сигурен дека ќе ѝ се допадне. Ами, тоа е што е. Во оваа бајка нема врата. Дедото не знаеше како да се однесува. Во сите негови бајки се влегува... Но, Луна се снајде.

„Дедо, ова овде е лифт!“

„Лифт?! Луна, чекај! Отиде мојата месечина!“

Да, раскажувачот, понекогаш, неговата внука ја викаше и „месечината на дедо“. Со полна уста. Но, сега тој воопшто не беше важен. Лифтот ќе нè однесе во некои други предели, ќе ни ја отвори седмата бајка.

Таму некаде, на некое небо, лифтот се отвори и од него излезе Луна, „месечината на дедо“. Малку се подисплаши, бидејќи ѝ се пристори како да згазна во празно... Но, само за миг, зашто пред неа се појави бело облаче, се подмести малку и Луна седна како на некоја мека и удобна фотелја.

„Бело облаче?!“, подвикна Луна.

„Бело“, ѝ врати облачето.

„Белата боичка никогаш не ја употребувам, бидејќи листовите хартија на кои цртам се бели“, почна да објаснува Луна.

„Те очекувавме. Малку нè прескокнуваше, но ние имаме трпение... Не е важно, важно си тука, со нас“, облачето објаснуваше со глас кој се лепеше за ушињата на Луна.

„Каде одиме?“ , праша Луна.

Не доби одговор. Што виде Луна?! Ја виде земјата во која сè мирисаше на детско сапунче, земјата во која се создаваа соништа и во која играчките размислуваа и зборуваа. Немаше автомобили, жителите на чудната земја се возеа со бели облачиња кои секогаш беа расположени и насмеани. Луна помина покрај фабриката за играчки. Неколку зајачиња и кадифени мечиња ѝ мавтаа со рачињата. Еден крокодил се обиде да ја исплаши. Кога виде дека „месечината на дедо“ не се плаши од играчки, почна да плаче. Луна првпат виде крокодилски солзи.

„Сакаш да застанеме малку, тука, во дворот на оваа фабрика за играчки“, ѝ шепна облачето на Луна.

„Сакам“, му рече Луна. „Ми рекоа дека можеш да одбереш три играчки и дека можеш да си ги однесеш дома. Така ми рекоа.“

„Само три?!“ „Ајде, и две од мене!“ , почна да се смее облачето.

Во дворот на фабриката вревеа милиони играчки. Некои си играа, други се надвикуваа, имаше и такви кои молчеа и гледаа во гостинката. И облачето молчеше и скришно се смешкаше, божем знаеше нешто што не знае Луна. Всушност, како со волшебно стапче пред неа се построија пет играчки. Не можеше да верува дека тоа беа токму играчките кои помисли да ги одбере...

„Некој се шегува со мене, а?!“ , подвикна Луна.

„Што?!“ , божем се изненади облачето.

„Комплицирано е“, рече Луна. И продолжија со прошетката. Белото облаче сврти неколку крукчиња околу фабриката за играчки, потоа оооп, се спушти под сенката на едно разгрането дрво под кое група деца плетеа венчиња.

„Нашите цветни градини. Секоја градина си има свое дрво под кое плетат венчиња... Сакаш да исплетеш едно венче? Ќе ѝ го однесеме на нашата пердувеста убавица, чуварката на детските соништа. Обожава венчиња од ливадски цветчиња.“

„Отидов!“ , Луна слезе од облачето и им се придружи на децата.

Како да пораснала со нив. Како отсекогаш да ги познавала. Еве ги во ливадата начичкана со најразлични цвеќиња. Луна ги одбира најраспеаните, најнасмеаните и најшарените цветови.

„Плетењето венчиња е лесно како вода“, Луничка им се пофали на другите деца.

„Најлесно!“, викаа децата и ѝ ставија едно венче на главата.

Да се оди во земјата на белите облациња и да се прескокне забавниот парк со голем рингишпил кој исполнува желби... Тоа е како да сте биле во слаткарница, а не сте им ги пробале шампитите. Уф, Луна ги обожаваше. Но, дали е пристојно и културно да се бараат шампити?! Луничка не го знаеше одговорот на ова прашање.

„Шампити?!“, подвикна облачето.

„Не реков ништо“, се зачуди Луна.

„Сега ќе го поделам овој збор на слогови и пред тебе ќе ти се исправи насмеана и вкусна една голема шампита. Шам-пи-та! Шам-пи-та!“

Да, додека лапаше од шампитата, размислуваше за рингишпилот и за желбата... Во купчето желби што ѝ се вртеа во главчето, една беше најсилна. Како да ги направи родителите насмеани, расположени и... Никогаш не знаеше како се прават тие работи. Кога ќе се потскараа најчесто одеше во другата соба и скокаше на креветчето. Додека не се измори. Кога ќе ја прашаа зошто скока, им велеше: „Така“. Во тоа „така“ беше одговорот на прашањето. И додека размислуваше за рингишпилот, таа, всушност, веќе беше качена и уживаше во вртењето, во ветрот што ѝ го милуваше лицето, во друштвото на децата кои пееја весела песничка. Луна дозна дека кога ќе се накашла рингишпилот, сите треба да помислат на својата желба и да си посакаат брзо остварување. И, рингишпилот се накашла. Стоотици детски желби се извишија над забавниот парк. Во сите желби се измеша и желбата на Луна, се извиши и тргна да патува до таму каде што требаше да стигне. Кај родителите на месечината.

„Уф, се изморив“, Луна го фати за рака облачето.

„Време беше“, ѝ врати тоа. На влезот во фабриката за детски соништа ги пречека пердувестата убавица. Како да ја дотерале сите птици на овој свет. Луна ѝ го даде венчето од ливадски цветови. Пердувестата убавица се насмеа, ѝ го бакна носето и ја однесе до креветчето со розови цветчиња.

„Злато мое, сонувај розово. Патувај спокојно, сонувај само убави нешта. Одмори си го мозочето. Мозочето, мозочето...“

Тој ден Луна истрча од детската соба и... ја отвори вратата од дневната соба. Мајка ѝ потпевнуваше хит од најпопуларниот пејач, а тато правеше палачинки. Телевизорот не работеше, а нивните телефони не беа на масичето.

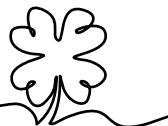
„Каде е дедо?!“, праша Луна.

„Пред малку си замина. Те заспал, испи кафе и изеде три палачинки“, ѝ врати мајка ѝ.

„Јас јадев шампита и ме возеше едно...“

„Бело облаче!“, ја надополни татко ѝ. „Знаеме за рингишпилот, за пердувестата...“

Лапаа палачинки со мед и силно се смееја. Убаво е кога денот е насмеан.

U ZEMLJI BIJELIH OBLAČIĆA

Luna je bakino i, na neki čudan način, djedovo unučė. Obožava ga vući za bradu ili ga tjerati da joj priča bajke! Kada ih priča, djed se ne smije žuriti. Zašto? Možda nećete povjerovati u to, no Luna zna kako se ulazi u bajke. Sigurno ne trčėci. Zato djed priča polako, zato zastaje, neke riječi naglašava, zapita se na upitnike, a začudi se na uskličnike. Iako ima samo tri godine, Luna zna brojati do deset, jer prvih deset bajki jednostavno obožava. Ne znam zašto, ali sedmu bajku nikada nije poželjela čuti. Namjerno ili nenamjerno, ona je ostala poput otočića među drugim bajkama koje je pričao Lunin djed. No danas Luna pokaže pet prstića desne i dva prstića lijeve ruke. Djed se zbuni, pomalo uplašen. Nikada nije otvorio sedmu bajku. Nije bio siguran u to hoće li joj se svidjeti. Pa, što je, tu je. U ovoj bajci nema vrata. Djed nije znao kako da se prema tome odnosi. U sve se njegove bajke ulazi... Ali Luna se snađe.

„Djede, ovo ovdje je lift!“

„Lift?! Luna, čekaj! Ode moja mjesečina!“

Da, pripovjedač je ponekad svoju unuku zvao *djedova mjesečina*. Punim ustima. No sve to uopće nije bilo važno. Lift će nas odvesti u neke druge krajeve, otvorit će nam sedmu bajku. Tamo negdje, na nekom nebu, lift se otvori i iz njega izađe Luna, *djedova mjesečina*. Malo se uplaši jer joj se učini kao da je zakoračila u prazan prostor... Ali samo na trenutak, jer se ispred nje pojavi bijeli oblačić, malo se pomakne i Luna sjedne na nj kao u neku mekanu i udobnu fotelju.

„Bijeli oblačić!“ poviče Luna.

„Bijeli“, odvrati joj oblačić.

„Bijelu boju nikada nisam upotrebljavala jer su listovi papira na kojima crtam bijeli“, počela je objašnjavati Luna.

„Očekivali smo te. Malo si nas preskočila, ali mi imamo strpljenja... Nije bitno, važno je da si tu s nama“, objašnjavao je oblak glasom koji se lijepio za Lunine male uši.

„Kamo idemo?“ upita Luna.

Nije dobila odgovor. Što je vidjela Luna?! Vidjela je zemlju koja je mirisala na dječji sapunčić, zemlju u kojoj su nastajali snovi i u kojoj su igračke mogle razmišljati i govoriti. Nije bilo automobila, stanovnici čudne zemlje vozili su se na bijelim oblačićima koji su svakoga dana bili raspoloženi i nasmijani. Luna prođe pored tvornice igrački. Nekoliko zečića i baršunastih medvjedića mahne joj ručicama. Krokodil je pokušao uplašiti, ali kada je vidio da je ona *djedova mjesečina* koja se ne boji igračaka, počeo je plakati. Luna je prvi put vidjela krokodilske suze.

„Želiš li da ostanemo malo ovdje, u dvorištu ove tvornice igračaka?“ šapne Lunin oblačić.

„Želim“, reče mu Luna.

„Rekli su mi da možeš izabrati tri igračke i da ih možeš ponijeti kući. Tako su mi rekli.“

„Samo tri?“

„Hajde, i dvije od mene!“ počeo se smijati oblačić.

U tvorničkom je dvorištu bučilo milijun igrački. Neke su se igrale, druge nadvikivale, bilo je i onih koje su šutjele i gledale u posjetiteljicu. A oblačić je šutio i tajnovito se smiješio, kao da je znao nešto što Luna nije znala. Zapravo, poput zamaha čarobnim štapićem pred njom se poredalo pet igračkaka. Nije mogla vjerovati da su to bile baš te igračke koje je mislila odabrati.

„Netko se sa mnom šali, ha?!“ reče Luna.

„Što?!“ kao iznenađeno će na to oblačić.

„Složeno je“, reče Luna.

Nastavili su sa šetnjom. Bijeli je oblačić napravio nekoliko kružića oko tvornice igračkaka, zatim se, ups, spustio u hlad jednoga razgranatog stabla pod kojim je skupina djece plela vjenčiće.

„Naši cvjetni vrtovi. Svaki vrt ima svoje stablo pod kojim se pletu vjenčići. Želiš li isplesti jedan vjenčić? Odnijet ćemo ga našoj pernatoj ljepotici, čuvarici dječjih snova! Obožava vjenčiće od livadskih cvjetića.“

„Idem!“ Luna siđe s oblačića i pridruži se djeci.

Čini se kao da je odrasla s njima, kao da ih oduvijek poznaje. Evo ih na livadi posutoj najraznovrsnijim cvjetićima. Luna odabere najraspjevanije, najnasmijanije i najšarenije cvjetiće.

„Pletenje vjenčića lako je i jednostavno“, pohvali se drugoj djeci Luna.

„Najlakše“, viknula su djeca i stavila joj vjenčić na glavu.

Da odete u zemlju bijelih oblačića i da preskočite zabavni park s golemim ringišpilom koji ispunjava želje... To je kao da ste bili u slastičarnici, a niste probali šampite. Uf, Luna ih obožava. No, je li pristojno i kulturno tražiti šampite? Na ovo pitanje mala Luna nije znala odgovor.

„Šampite?!“ poviče oblačić.

„Ništa nisam rekla“, začudi se Luna.

„Sada ću podijeliti ovu riječ na slogove i ispred tebe će se uspraviti jedna velika, nasmiješena i ukusna šampita! Šam-pi-ta! Šam-pi-ta!“

Da, dok je gutala šampitu, razmišljala je o ringišpilu i želji... U gomili želja koje su joj se vrtjele po glavi jedna je bila najjača. Kako roditelje učiniti nasmiješenima, raspoloženima i... nikada nije znala kako se to radi. Kada bi se posvađali, uglavnom bi otišla u sobu i skakala po krevetiću dok se ne bi smirila. Kada bi je pitali zašto skače, rekla bi im: „Tako“. U tome *tako* ležao je odgovor na pitanje. Dok je razmišljala o ringišpilu, ona se već zapravo vozila na njemu i uživala u vrtnji, u vjetru koji joj je milovao lice, u društvu djece koja su pjevala veselu pjesmicu. Luna je saznala da, kada se ringišpil nakašlje, svi trebaju pomisliti na svoju želju i poželjeti njezino brzo ostvarenje. I ringišpil se nakašlje. Stotinu dječjih želja nadvilo se nad gradskim parkom. Među njih se umiješala i Lunina želja, uzdignula se te krenula na put tamo kamo je trebala stići, k roditeljima male mjesečine.

„Uf, umorila sam se!“ uhvati Luna oblačić za ruku.

„Bilo je i vrijeme“, odvrati on.

Na ulazu u tvornicu dječjih snova dočeka ih pernata ljepotica. Kao da ju je krasila sva ptičja ljepota ovoga svijeta. Luna joj da vjenčić napravljen od livadskih cvjetića. Pernata se ljepotica nasmiješi, poljubi je u nos i odvede do krevetića s ružičastim cvjetićima.

„Zlato moje, sanjaj ružičasto. Putuj spokojno, sanjaj samo nešto lijepo. Odmori svoj mozak. Mozak, mozak...“

Tog dana Luna je istrčala i otvorila vrata dnevne sobe. Majka je pjevušila hit najpopularnijega pjevača, a otac pekao palačinke. Televizor nije radio, a mobiteli im nisu bili na stoliću.

„Gdje je djed?“ upita Luna.

„Otišao je maloprije. Uspavao te, popio kavu i pojeo tri palačinke“, odgovori joj majka.

„Ja sam jela šampitu i vozio me jedan...“

„Bijeli oblačić!“ doda otac. „Znamo za ringišpil, za pernatu...“

Gutali su palačinke s medom i slatko se smijali. Lijepo je kada se dan smije.

Prijevod: Marija Kunčić

ВИН-ВИН

Даре имаше еднаесет години и соба со завидна библиотека за дете на негова возраст. Знам, затоа што внимавајќи некој да нè ме украде врзан за оградата од скалите на четвртиот кат, неговото семејство, мајка му Лиле и татко му Бранко, ме внесуваа дома и ме оставаа потпрен веднаш до неговата полица со книги.

Не поминуваа многу денови во низа, а Даре да не ме изнесе надвор и да не јурнеме заедно по сокачињата низ Дебар маало, а потоа и во Градскиот парк. Чувствував дека му пречи нередот во сообраќајот, оти неговиот израз на лицето секогаш негодуваше кога ќе видеше дека тротоарот е зафатен со автомобили и тој мора да вози до самиот раб, но на улица. Повремено ја вртеше главата и назад, да види дали го следат мајка му, татко му и седумгодишната сестричка Јуле, но тоа го правеше со насмевка, затоа што сакаше да биде прв, да предводи, па чувството заради лошата инфраструктура за велосипедисти беше брзо заменето со чувство на исполнетост и радост.

Нескромно, ќе признаам, дека покрај книгите за Хари Потер, за вселената, за волшебните светови и за магичните градови, јас му бев еден од најдобрите пријатели. Добро, тука беа и Јаков, Максим и Маша, ама, сепак, јас најдобро го познавав. Живеев со ова семејство, во нивните шеесет квадрати.

Мојот сопственик беше неверојатно љубопитно дете, со одлични резултати на училиште, прекрасен брат кој внимава на својата сестра, син со кој родителите се гордееја, пријател каков што секој би посакал.

Сепак, ситуацијата со пандемијата и околностите што ги наметна таа, често го правеше тажен. Не можеше да се гледа со другарчињата колку што сака, не можеше безгрижно да шета, да игра или, пак, да ме вози низ маалото, па времето го поминуваше дома, гледајќи телевизија, читајќи или, пак, играјќи на лаптопот од мајка му. Училишната година заврши порано, почетокот на следната беше неизвесен.

Даре посакуваше и замислуваше да има постојан, верен, близок пријател, со темперамент сличен на неговиот.

Едно дождливо утро, се разбуди во својот кревет кој беше во форма на болид за Формула 1, и не ни замислуваше дека тој ден за него ќе биде посебен. А, почна како многу други денови...

„Лиле, појди со децава до парк. Морам да испратам важни мејлови за кои ми треба мир. Кога ќе се вратите, јас ќе направам паста за сите. Може?“, си го кроеше својот ден Бранко, притиснат од работните обврски, кои сега мораше да ги завршува во домашни околности.

„Бранко, за промена, можеби ќе треба прво да ме прашаш какви обврски од мене се очекуваат денеска на работа. Би било супер ако покажеш малку повеќе разбирање и за моите планови. Ќе одиме, секако, ама во меѓувреме размисли дека треба да покажеш повеќе одговорност и за кругот околу себе“, луто вресна Лиле, растргната помеѓу обврската и грижата за своите деца, предаденоста да му помогне на својот сопруг во неговите приоритети и очекувањата што нејзината фирма ги имаше од неа.

Не ѝ беше лесно. Ама не им беше лесно во ваквите денови и на Даре и Јуле. Чувствуваа дека омилената паста со четирите вида сирење не ги радува толку ако мама и тато постојано комуницираат на „висок тон“.

Даре не ја сакаше ваквата атмосфера, па брзо се најде во својата соба и се нурна во страниците на една книга, насловена *Како го зайознав Вин*.

Му ги гледав веѓите како повремено му се креваат и бев среќен заради неговото задоволство и уживање во читањето. Па, и јас, понекогаш, сакав да читам, иако таа љубов кај мене не беше толку силна како кај Даре. Успеав дури со моето предно светло да сирнам и во отворената страницичка...

„Вин лежеше беспомошно, не можејќи да ги мрдне своите задни нозе. Повремените звуци кои ги испушташе говореа за болката низ која поминуваше. За жал, по ударот што го претрпе од предните автомобилски тркала, веројатноста дека ќе може да оди, стануваше сè помала. Беше прашање на време, на минути, да се стигне до ветеринар. Но, за жал, немаше никој во опкружувањето. Ова беше место каде што сите јуреа со автомобилите, но, ретко кој застануваше...“

Тука запрев со читање. Моето светло почна само да трепка, а без да се отвори вратата од собата, за миг, го снема Даре. Заедно со неговиот кревет...

Погледнав уште еднаш во истата страница, на која се наоѓаше и илустрација на велосипедска патека покрај главниот пат и тогаш, за миг, јурнав и јас!

Иако не бев во најмладите денови, дадов сè од себе. Не се предавав. Го стигнав болидот во кој беше Даре и од мојата предна кошничка му ги дофрлив само очилата за сонце, кои му беа роденденски подарок од Јаков, Максим и Маша, за да може подобро да вози, зашто сонцето се беше истурило точно врз неговиот поглед. Ми се насмевна и го подигна показалецот од десната рака, давајќи ми знак дека „сè ќе биде добро“.

За кратко време Вин беше сместен во болидот, а јас бев нивната придружба. Бев среќен со таа улога. Стигнавме на ветеринар. Самата интервенција на преврската не траеше предолго, но беше проследена со совети за текот на понатамошната грижа за Вин.

„Сета среќа што сте го нашле кучево навреме, млад патнику. Ако останело подолго на местото, деновите ќе му биле одброени. Ти си вистински херој! Камо сите деца да се вакви како тебе. Само така ќе се одговори на пропустите што ги прават возрасните“, си мудруваше ветеринарот, погледнувајќи и во мене.

Си претпоставуваше дека за целата брза акција беа одговорни моите перформанси... Ах, па нема секогаш потреба од објаснување на сите детали.

Неизмерно ме радуваше радоста на Даре. Тој беше вистински дар, и за луѓето и за животните. Го зеде нежно Вин во прегратка, а тој нишна со долгите ушиња и со засветкани очиња само рече:

„Благодарам, Даре. Сакам да сум во твое друштво. Немој да ме оставиш“.

Мојот сопственик стана најсреќното дете на светот. А и јас со него, најсреќниот велосипед. Патот назад беше вистинско уживање.

Даре и Вин си ги откриваа своите приказни. Во многу нешта беа слични, во многу различни. Но, се прифатија, со сите свои мани и доблести.

„Многу сакам да возам велосипед. Болидов го возам само во специјални ситуации. Инаку, ги обожавам книгите за Хари Потер, сакам да јадам сладолед, добро, и чоколада, да играм фудбал со Јаков и Максим, да пливам, да ја закачкам Маша...“, си раскажуваше Даре за време на возењето кон дома.

Вин, пак, откри дека имал уште три сестри и две братчиња, но дека последните две години изгубиле секаков контакт, откако ги разделиле.

„Ми недостигаат, ама верувам дека еден ден пак ќе ги сретнам. Сега е важно што сум здрав и жив“, рече Вин, чиешто крзно како да беше исткаено од боите на највкусниот еурокрем.

Пријателството што се роди меѓу Даре и Вин беше ретка врска. Во неа секој беше задоволен со ситуацијата што ја има и со страст сонуваше за работите што ги посакува.

Во еден миг, повторно се најдовме во собата на Даре, кратко време пред да излеземе со Лиле в парк. Се чувствував малку уморен од патот, гумите ми беа подиздишани, ама па, има ден, ќе одморам утре, си реков.

Го видов Даре како помина со раката врз своето чело, бришејќи ја росата што го облеа, па ја сврте следната страница и продолжи да чита...

„Вин беше спасен. Благодарение на брзата реакција на едно храбро момче, и посетата на ветеринарната станица „(С)Вет“, неговиот живот беше продолжен. Во месеците потоа, заздравувањето на нозете се одвиваше успешно, а шелтерот за кучиња беше подготвен да се збогува со ова милениче на вработените, откако до нив пристигнаа многу барања за вдомување на *чоколадно* куче.“

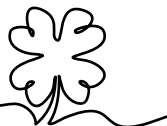
Тука, Даре запре со читањето, го поднамести бележникот за да продолжи подоцна, и истрча во дневната.

„Мамо, тато, решив. Кога ќе пораснам сакам да бидам ветеринар!“, испука Даре како од пушка пред неговите, додека татко му „чукаше“ на лаптопот, а мајка му го подготвуваше ранецот за в парк.

Сакаше да им ја открие и идејата за проширување на семејството, ама си рече дека е подобро да ја остави за време на ручекот. Посебно, затоа што, кога ја јадат пастата со омилените сирења... како сите да се поразбрани, подобри и попустливи.

Бранко и Лиле изгледаа како сè да си дошло на своето место. Беа тивки и мирни во сите потези, а бурната изјава на Даре им предизвика благи насмевки на лицата.

Сè личеше на вин-вин ситуација.

WIN-WIN

Dare je imao jedanaest godina i sobu sa zavidnom knjižnicom za djecu svoje dobi. Znam to jer bi me, pazeći da me tko ne ukrade, zavezali za ogradu stepenica na četvrtom katu, njegova obitelj, majka Lile i tata Branko, unosili bi me u kuću i ostavljali naslonjena uz njegovu policu s knjigama.

Ne bi prošlo mnogo dana za redom, a da me Dare ne bi izveo van kako bismo zajedno jurili trotoarima kroz Debar maalo¹, a zatim i Gradskim parkom. Osjećao bih da mu smeta prometni kaos jer bi mu izraz lica uvijek bio ogorčen kada bi vidio da je pločnik zauzet automobilima i da mora voziti tik do ruba, ali cestom. Povremeno bi se okretao da vidi prate li ga majka, otac i sedmogodišnja sestra Jule, ali to bi činio s osmijehom jer je želio biti prvi, voditi, pa bi osjećaj nezadovoljstva zbog loše infrastrukture za bicikliste brzo zamijenio osjećajem ispunjenosti i radosti.

Neskromno ću priznati da sam mu ja, uz knjige o Harryju Potteru, svemiru, čarobnim svjetovima i čarobnim gradovima, bio jedan od najboljih prijatelja. Dobro, tu su bili i Jakov, Maksim i Maša, ali ipak sam ga ja najbolje poznavao. Živio sam s tom obitelji, u njihovih šezdeset kvadrata.

Moj vlasnik bio je nevjerojatno znatiželjno dijete, s odličnim uspjehom u školi, divan brat koji je pazio na svoju sestru, sin na kojeg su roditelji bili ponosni, prijatelj kakvog bi svatko mogao poželjeti.

No, situacija s pandemijom i okolnosti nastale zbog nje često su ga rastuživale.

Nije se mogao vidati s prijateljima koliko je htio, nije mogao bezbrižno šetati, igrati se ili me voziti po kvartu, pa je vrijeme provodio kod kuće, gledajući TV, čitajući ili igrajući se na maminu laptopu. Školska godina završila je ranije, a početak sljedeće bio je neizvjestan.

---

1 /Bilj. prev./ Debar maalo – jedno od najljepših skopskih naselja u okviru općine Centar

Dare je želio i zamišljao da ima stalnog, vjernog, bliskog prijatelja, temperamenta sličnog njegovom.

Jednog kišnog jutra probudio se u svom krevetu u obliku trkaćeg automobila Formule 1 i nije ni slutio da će taj dan za njega biti poseban. A započeo je kao i mnogi drugi dani...

„Lile, pođi s djecom u park. Moram poslati važne mejlove za koje mi treba mir. Kad se vratiš, napraviti ću tjesteninu za sve. Može?“ isplanirao je Branko svoj dan, pritisnut radnim obavezama koje je sada morao odraditi kod kuće.

„Branko, možda bi me, za promjenu, prvo trebao pitati koje me obaveze danas očekuju na poslu. Bilo bi sjajno kada bi pokazao malo više razumijevanja i za moje planove. Ići ćemo, naravno, ali u međuvremenu razmisli o tome da moraš pokazati veću odgovornost i za ljude oko sebe“, ljutito je vrisnula Lile, rastrgana između obveze i brige za svoju djecu, želje da pomogne suprugu u njegovim prioritetima i očekivanja svoje tvrtke.

Nije joj bilo lako. No ni Dari ni Juli nije bilo lako ovih dana. Osjećali su da ih omiljena tjestenina s četiri vrste sira i ne veseli toliko ako mama i tata stalno komuniciraju „povišenim tonom“.

Dari se nije sviđjala ovakva atmosfera pa je brzo otišao u svoju sobu i udubio se u čitanje knjige koja se zvala „Kako sam upoznao Wina“.

Gledao sam kako mu se povremeno podižu obrve i bio sam sretan zbog njegova zadovoljstva i užitka u čitanju. Pa i ja sam, ponekad, volio čitati, iako ta ljubav kod mene nije bila tako jaka kao kod Dare. Čak sam i prednjim svjetlom uspio proviriti u otvorenu stranicu...

„Win je bespomoćno ležao ne mogavši pomaknuti stražnje noge. Povremeni zvukovi koje je ispuštao govorili su o boli koju je proživljavao. Nažalost, nakon što je pretrpio udarac prednjim kotačima automobila, vjerojatnost da će moći hodati bila je sve manja.

Bilo je pitanje vremena, minute, dok ne stignu do veterinara. Ali, nažalost, u blizini nije bilo nikoga. Ovo je bilo mjesto gdje su mnogi prolazili automobilima, no rijetko bi tko stao...“

Ovdje sam prestao čitati. Moje svjetlo samo je počelo treperiti i bez otvaranja sobnih vrata, u trenutku, nema Dare ni njegova kreveta.

Ponovno sam pogledao istu stranicu, na kojoj je bila i ilustracija biciklističke staze uz glavnu cestu, i onda sam u trenu potrčao!

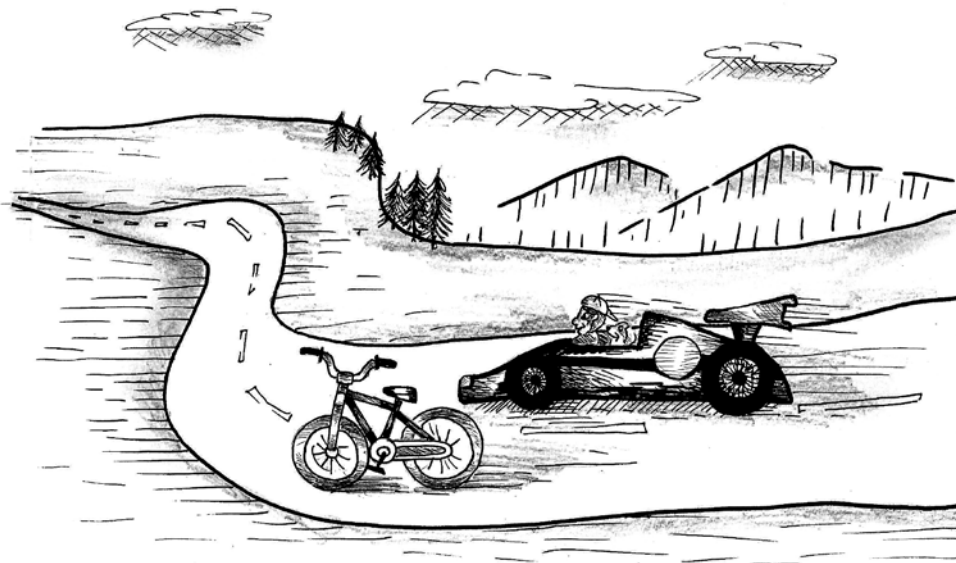
Iako nisam bio u najmlađim danima, dao sam sve od sebe. Nisam se predao. Sustigao sam trkaći auto u kojem je bio Dare i iz prednje košare dobacio sam mu njegove sunčane naočale, koje su mu za rođendan poklonili Jakov, Maksim i Maša, kako bi mogao bolje voziti jer je sunce svijetlilo točno u njegove oči. Nasmiješio mi se i podigao kažiprst desne ruke dajući mi znak da će „sve biti u redu“.

Ubrzo je Win bio smješten u auto, a ja sam bio njihova pratnja. Bio sam zadovoljan tom ulogom. Stigli smo k veterinaru. Samo previjanje nije predugo trajalo, ali su uslijedili savjeti o tijeku Winove daljnje njege.

„Sreća što ste psa pronašli na vrijeme, mladi putniče. Da je duže ostao na mjestu, dani bi mu bili odbrojani. Ti si pravi heroj! Kamo sreće da su sva djeca poput tebe. To je jedini način da se odgovori na propuste koje rade odrasli,“ mislio je veterinar u sebi pogledavajući i u mene.

Pretpostavio je da je moja izvedba bila odgovorna za svu brzu akciju... Ah, nema potrebe objašnjavati sve detalje.

Dare je bio veseo, a to me činilo presretnim. Bio je pravi dar, kako za ljude tako i za životinje. Nježno je uzeo Wina u naručje, a on trzne dugim ušima i sjajnih očiju samo reče: „Hvala ti, Dare. Želim biti u tvom društvu. Ne ostavljaj me.“

Moj vlasnik postao je najsretnije dijete na svijetu. I ja s njim, najsretniji bicikl. Povratak je bio pravi užitak.

Dare i Win podijelili su svoje priče. U mnogočemu su bili slični, u mnogočemu različiti. Ali prihvatili su se međusobno, sa svim svojim manama i vrlinama.

„Jako volim voziti bicikl. Trkaći auto vozim samo u posebnim situacijama. Inače, obožavam knjige o Harryju Potteru, volim jesti sladoled, no dobro, i čokoladu, igrati nogomet s Jakovom i Maksimom, plivati, družiti se s Mašom...“, govorio je Dare tijekom vožnje prema kući.

Win je, pak, otkrio da ima još tri sestre i dva brata, ali da su u posljednje dvije godine, nakon što su ih razdvojili, izgubili svaki kontakt.

„Nedostaju mi, ali vjerujem da ću ih jednog dana ponovno sresti. Sada je bitno da sam živ i zdrav“, rekao je Win, čije je krzno izgledalo kao da je satkano od boja najukusnije Lino Lade.

Dare i Win vezani su novim, posebnim prijateljstvom. U njemu su svi bili zadovoljni postojećom situacijom i strastveno sanjali o stvarima koje su željeli.

U jednom smo se trenu vratili u Darinu sobu, malo prije izlaska s Lile u park. Malo sam se umorio od puta, gume su mi bile premalo napumpane, ali dobro, ima dana, sutra ću se odmoriti, rekoh sam sebi.

Vidio sam kako Dare prelazi rukom preko čela koje se orosilo, a zatim je okrenuo sljedeću stranicu i nastavio čitati...

„Win je spašen. Brzom reakcijom hrabrog dječaka te posjetom veterinarskoj stanici *Vet-Svijet* život mu je produžen. U mjesecima koji su uslijedili zacjeljivanje nogu je bilo uspješno, a sklonište za pse spremno se oprostilo od ovog kućnog ljubimca nakon brojnih zahtjeva za udomljavanjem *čokoladnog* psa.“

Ovdje je Dare prestao čitati, odložio bilježnicu da nastavi kasnije i otrčao u dnevnu sobu.

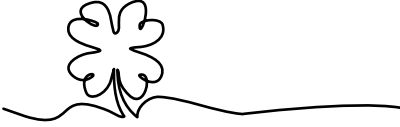
„Mama, tata, odlučio sam. Kad narastem, želim biti veterinar!“ ispalio je Dare kao iz puške pred svojim, dok je otac „udarao“ po laptopu, a mama spremala ruksak za park.

Htio im je otkriti ideju o proširenju obitelji, ali je sam sebi rekao da je bolje da to zasad ostavi za vrijeme ručka. Posebno zbog toga što su svi razumniji, bolji i popustljiviji kada jedu tjesteninu s omiljenim sirevima...

Branko i Lile izgledali su kao da je sve sjelo na svoje mjesto. Bili su tihi i smireni, a Darina burna izjava izmamila im je blage osmijehe na lica.

Sve je izgledalo kao win-win situacija.

Prijevod: Anamarija Gojević

Клементи́на Пејрушевска

Часовникот на Симон

Голем град. Високи згради со прозорци кои светкаат дење од сонцето, а ноќе од светлата во внатрешноста. Улици како долги распослани килими и по нив возила, големи и мали; автомобили, автобуси, мотори и камиони во долги колони.

По тротоарите, пешаци. Сите забрзани, замислени, одат лево-десно, како во забрзан филм.

Одат на работа, па се враќаат. Пазаруваат, се сретнуваат, се поздравуваат и повторно брзаат и сè нешто договараат, довршуваат и доредуваат. И сè така секој ден.

Возрасните немаат време. И мама и тато постојано се зафатени и некаде брзаат. Постојано гледаат во часовникот и никогаш немаат доволно време.

Се прашувам дали мојот часовник и часовникот на мама и тато го мерат истото време? Дали времето е исто за сите? Дали секундите, минутите и часовите се исти за децата и за возрасните?

Многу размислував за тоа!

Овој проблем го споделив и со моите другари во маалото. Марко и Гого мислеа дека времето е поголемо за нас, децата, а Нина, Петар и Бојан рекоа дека часовникот го мери времето исто за сите. Јас и Ана мислевме дека е можно часовниците за деца и часовниците за возрасни, сепак, да го мерат различно времето. Проблемот не беше едноставен и сите се замисливме.

Сепак, за едно нешто сите се согласивме, а тоа е дека на возрасните секогаш им недостасува време! Време за забава и дружење, време за слушање музика, време за уживање, време за многу нешта на кои тие малку и подзаборавиле.

И така размислувавме и решивме сите да направиме список со идеи како да им го вратиме изгубеното и потрошеното време на возрасните.

Потоа останавме уште долго да играме на игралиштето за деца, сè додека не се стемни.

Вечерта пред да заспијам ги зедев мојот часовник и часовникот на тато и долго ги гледав стрелките како се движат со иста брзина и сè уште бев збунет и си размислував како е можно на возрасните секогаш да им недостасува време.

Не можев да го пронајдам вистинскиот одговор, но длабоко во срцето посакав веќе никој да не брза никаде и да остане во времето на радоста и среќата. Чувствував како часовникот чука и го повикува времето на мојот сон кој полека ми ги затвора очите и ме носи во земјата на соништата каде што сите се среќаваат со своите искрени желби. Утрото, како и секое утро, сонцето пробива низ дел од прозорецот и ме поканува во новиот ден со насмевка. Не можев ни да претпоставам какво изненадување ме очекува и што сè ќе донесе убавиот летен ден.

„Колку е тивко надвор“, си помислив. Обично се слушаат звуци од сообраќаен метеж, бидејќи мојата соба има прозорец кон големиот булевар. Малку ми беше чудно, но продолжив да се облекувам и да го средувам својот кревет. „Недела е“, си помислив. „Затоа е тивко.“

Влегов во дневната, а таму тато си играше со сестра ми Мила, а од кујната доаѓаше мирис на палачинки. „Чудно, многу чудно!“, си помислив.

Обично во неделите доаѓа баба Маре на гости кај нас, за да ја чува Мила. Мама секогаш во недела се подготвува за на работа, а тато го средува автомобилот и работи во гаражата.

Но, еве, денеска се случува нешто чудно.

„Добро утро! Еве го, се разбуди и јунакот на тато!“, ме прегрна силно тато, а мама сирка од кујната и се вклучува.

„Јунакот е и на мама! Да ги доправам палачинките и веднаш давам и бакнеж и прегратка за добро утро!“

Јас, збунет и скаменет, кажав едно тивко „Добро утро“ и веднаш се стрчав кон собата да го земам својот часовник и да го вратам часовникот на тато во спалната. Но, часовниците никаде ги немаше, ниту мојот, ниту на тато.

Најчудно беше тоа што го немаше ни ѕидниот часовник во дневната. Мама, поставувајќи ја масата за појадок, ме виде дека нешто барам, па ме праша:

„Симон, сонце на мама, што бараш?“

„Го барам... мојот часовник! Тој со шареното ремче!“

„Часовник?“, ме погледна мама збунето и продолжи да си потпевнува.

Малку се загрижив, бидејќи часовникот навистина го немаше, а мене сè уште не ми беше јасно како тоа мама и тато воопшто не беа загрижени и секој си продолжи со тоа што го правеше како ништо да не се случило.

По кусо време се откажав од потрагата и седнав да појадувам. За време на појадокот долго разговаравме и се смеевме. Тато и мама раскажуваа случки од детството. Потоа ми раскажуваа за периодот кога јас сум бил мал. За моите први чекори, првите кажани зборови, за првиот велосипед, за деновите во градинка и за првиот училиштен ден. Мила посебно се забавуваше, бидејќи тато постојано играше со неа и за секое залаче пееше и ја охрабруваше со големо БРАВО!

И сè изгледаше чудно, но не можев ни да претпоставам дека ќе станува сè почудно. Ниту мама, ниту тато не брзаа никаде.

„А сега, секој да се подготви за многу време за забава и уживање!“, рече мама.

„Денеска е фестивалот за танцување!“, додаде тато. „И, секако, не заборавајте да се подготвите за подарување многу насмевки, убави зборови и другарувања!“

Застанав за миг, собрав храброст и прашав:

„А дали може да ми одговорите како тоа одеднаш имаме многу време за забава, дружење и уживање? И каде се сите наши часовници? Како ќе знаеме кога да тргваме? Колку време имаме? И колку е часот сега?“

Мама и тато се погледнаа и се насмеаја. Предложија да излеземе да прошетаме во градот и дека сè ќе ми стане јасно.

Кога излеговме надвор, чудото стана уште поголемо. Големиот град беше оној истиот со големи згради на кои прозорците им светкаат од сонцето што се огледува во нив. Улиците беа исто долги како секогаш, но овој пат беа престорени во зелени тревни патеки по кои трчкаа и се движеа насмеани и среќни семејства. Тротоарите беа патеки по кои се

возеа велосипеди, тротинети и ролери. Сите луѓе се поздравуваа, долго разговараа и се смееја заедно. По патеките имаше станици со играчки и игралишта на кои родителите можеа да си играат со децата. Патеките водеа до еден голем плоштад со големи дрвја на кои растеа големи плодови од кои секој можеше да јаде слободно и бесплатно. Плодовите имаа вкус кој можеш да го избереш пред да го каснеш.

На средината на плоштадот имаше голема фонтана од која течеа три извори со чиста и слатка вода што ја чуваа деца ангели.

Првиот извор беше радост. Секој што ќе се напие од тој извор доживува голема радост, постојано е радосен и ја споделува радоста со преостанатите.

Вториот извор е љубов. Секој што пие од тој извор добива многу љубов и таа љубов ја подарува на сите околу себе.

Третиот извор е време. Секој што пие од тој извор го добива сето време кое му е потребно за споделување на радоста и љубовта.

Одејќи кон големиот плоштад на кој требаше да се прослави фестивалот за танцување, ги сретнав и Марко и Гого и Нина, и Петар и Бојан со нивните семејства. Се погледнавме сите меѓу себе и разбравме дека вечерта сите искрено сме ја посакале истата желба.

Ако ова е сон, тогаш нека трае уште, но ако е вистина, веќе никогаш нема да ми недостасува мојот часовник. Сето време на светот сега е мое!

SIMONOV SAT

Velik grad. Prozori visokih zgrada danju svjetlucaju od sunca, a noću od unutrašnjih svjetala. Duge se ulice pružaju kao tepisi, a na njima vozila, velika i mala: automobili, autobusi, motori i kamioni voze u dugim kolonama.

Na pločnicima pješaci. Svi zamišljeni, žure lijevo-desno kao u ubrzanom filmu.

Idu na posao pa se vraćaju. Kupuju, sastaju se, rastaju se pa opet žure, nešto dogovaraju, dovršavaju i dotjeruju. I tako svaki dan.

Odrasli nemaju vremena. I mama i tata stalno su zaposleni i nekamo žure. Stalno gledaju na sat, a vremena nikada nemaju dovoljno.

Pitam se mjeri li moj sat isto ono vrijeme koje mjere mamini i tatini satovi? Je li vrijeme svima isto? Jesu li sekunde, minute i sati isti i za djecu i za odrasle?

Puno sam o tome razmišljao!

To sam pitanje podijelio i sa svojim prijateljima iz susjedstva. Marko i Gogo misle da je našega dječjeg vremena više, a Nina, Petar i Bojan kažu da sat svima jednako kuca. Ana i ja ipak mislimo da satovi za djecu i satovi za odrasle mjere različita vremena. Pitanje nije bilo lako i svi su se zamislili nad njim.

Ipak, oko nečega smo se svi usuglasili, a to je da odraslina uvijek nedostaje vremena! Vremena za zabavu i druženje, vremena za slušanje glazbe, vremena za uživanje, vremena za mnogo stvari na koje su već pomalo i zaboravili.

Tako smo razmišljali i odlučili napraviti popis ideja pomoću kojih bismo odraslina mogli vratiti potrošeno i izgubljeno vrijeme.

Zatim smo se još dugo nastavili igrati na dječjem igralištu, sve dok se nije smračilo.

Te sam večeri prije spavanja uzeo i svoj i tatin sat. Dugo sam promatrao strelice koje su se pomicala jednakom brzinom. Bio sam i dalje zbunjen i pitao se kako je moguće da odraslina uvijek nedostaje vremena.

Nisam pronašao pravi odgovor, ali duboko u sebi poželio sam da nitko nikamo više ne žuri i da zauvijek bude u vremenu radosti i sreće.

Slušao sam sat kako otkucava. Prizvao mi je san na umorne oči i odveo me u zemlju snova u kojoj svatko susreće svoje iskrene želje. Ujutro, kao i svaki put, sunce se probijalo kroz prozor i sa smiješkom me pozivalo u novi dan. Nisam mogao ni pretpostaviti kakvo me iznenađenje očekuje i što će donijeti lijep ljetni dan.

„Kako je vani tiho“, pomislio sam. Obično se čuju zvukovi prometnog meteža s avenije na koju gleda moj prozor. Malo mi je to bilo neobično, ali nastavio sam s oblačenjem i slaganjem kreveta. „Nedjelja je“, pomislio sam. „Zato je tiho.“

Ušao sam u dnevnu sobu, a tata se ondje igrao s mojom sestrom Milom. Iz kuhinje je dopirao miris palačinki. „Čudno, jako čudno!“ pomislio sam.

Obično nam nedjeljom u goste dolazi baka Mara kako bi pazila na Milu. Mama se nedjeljom uvijek priprema za posao, a tata sređuje automobil ili radi u garaži.

Ali, evo, toga se dana događalo nešto čudno.

„Dobro jutro! Evo ga, probudio se i tatin junak!“ tata me snažno zagrlio, a mama je škicala iz kuhinje pa dodala:

„On je i mamin junak! Čim završim palačinke, dobivaš i pusu i zagrljaj za dobro jutro!“

Ja sam, zbunjen i ukočen, izrekao jedno tiho „dobro jutro“ i otrčao u sobu kako bih uzeo svoj sat, a tatin vratio u njegovu spavaću sobu. Ali satova nije bilo – ni mojeg ni tatinog.

Najčudnije je bilo to što nije bilo ni zidnog sata u dnevnoj sobi.

Dok je postavljala stol, mama je vidjela da nešto tražim, pa upitala:

„Simone, sunce mamino, što tražiš?“

„Tražim... Svoj sat! Onaj sa šarenim remenčićem!“

„Sat?“ pogledala me zbunjeno i nastavila pjevushiti.

Malo sam se zabrinuo jer nisam shvaćao zašto mama i tata ne mare za sat kojeg zbilja više nije bilo. Svatko je nastavio sa svojim poslom kao da se ništa nije dogodilo.

Nakon nekog sam vremena odustao od potrage i sjeo kako bih doručkovao.

Za doručkom smo dugo razgovarali i smijali se. Tata i mama prepričavali su svoje priče iz djetinjstva, a zatim su govorili o mojem: o prvim koracima, prvim riječima, prvom biciklu, o vrtićkim danima i prvom danu škole. Mila se najviše zabavljala jer se tata s njom neprestano igrao, a svaki njezin zalogaj nagradio je pjesmom i velikim ohrabrujućim BRAVO!

Bilo je to neobično, ali nisam mogao ni pretpostaviti da će postati još neobičnije. Ni mama ni tata nisu nikamo žurili.

„A sada, nek’ se svi pripreme na puno vremena ispunjenog zabavom i uživancijom!“ rekla je mama.

„Danas je festival plesa!“ dodao je tata.

„I, naravno, ne zaboravite dijeliti mnogo osmjeha, lijepih riječi i prijateljski duh!“

Zastao sam na trenutak, skupio hrabrost i upitao:

„A možete li mi reći kako to da odjednom imamo puno vremena za zabavu, druženje i uživanciju? I gdje su svi naši satovi? Kako ćemo znati kada treba krenuti? Ili koliko je sada sati?“

Mama i tata pogledali su se i nasmijali. Predložili su da izađemo u grad i prošetamo kako bi mi se sve razjasnilo.

Kada smo izašli van, začuđenost je postala još veća. Veliki je grad bio isti onaj s visokim zgradama čiji su prozori svjetlucali na suncu. Ulice su bile duge kao i uvijek, ali ovaj put prekrivene zelenim travnatim stazama po kojima su trčale i vrludale nasmijane i sretno obitelji. Pločnici su postali staze za vožnju biciklima, romobilima i rolama. Svi su se ljudi pozdravljali, dugo razgovarali i zajedno se smijali. Uz staze su se nalazile kućice s igračkama i igrališta na kojima su se roditelji mogli igrati s djecom. Vodile su do jednog velikog trga s velikim drvoredom na čijim su krošnjama rasli veliki plodovi. Svatko je prije kušanja mogao odabrati željeni okus plodova, a zatim ih besplatno ubrati koliko mu je srce htjelo.

Na sredini trga bila je velika fontana s tri mala anđela koji su čuvali tri izvora čiste, slatke vode.

S prvog je izvora tekla radost. Svatko tko bi popio vodu s tog izvora, osjećao bi veliku, trajnu radost i dijelio je s drugima.

S drugog je izvora tekla ljubav. Svatko tko bi uzeo gutljaj s tog izvora, dobio bi mnogo ljubavi koju bi prenosio na sve oko sebe.

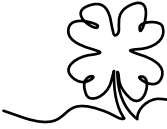
S trećeg je izvora teklo vrijeme. Svatko tko je pio s tog izvora, dobio je sve vrijeme koje mu je potrebno za dijeljenje radosti i ljubavi.

Dok smo išli prema trgu na kojem se obilježavao festival plesa, sreli smo Marka, Gogu i Ninu, a zatim i Petra i Bojana. Svi su bili sa svojim obiteljima. Svi smo se međusobno pogledali i shvatili da smo prošlu večer iskreno zaželjeli istu želju.

Ako je ovo san, neka potraje, ali ako je istina, onda mi moj sat više nikada neće nedostajati! Sve vrijeme svijeta sada je moje!

Prijevod: Nina Dojčinović

Детелинки-белинки

Една многу студена зима во селото на дедо Владо паднало снег над колена. Во средината на дворот имаше голем орев што лете правеше сенка поголема и од куќичката на дедото, а наесен со зрелите ореви тој правеше највкусни колачиња. Понекогаш дури и во теглите со мед ставаше по малку оревчиња. Многу било студено, па се натажил дедото за оревод и го прекрил стеблото со волна од овците на соседот. Ја врзал волната цврсто со јажиња и продолжил да го чисти снегот во дворот. Кога завршила зимата, дедо Владо ги пресекол јажињата, го открил стеблото и се исплашил оти се случило многу големо чудо. По стеблото на оревод пораснале многу ситни, бели детелинки. Биле меки како волна, а студени како снегулки. Сè уште биле сонливи, се просевале и ги протегале своите ливчиња.

„Ние сме детелинки-белинки“, рекле сите истовремено.

Дедото ги ококорил очите од неверување. Не си верувал ни на своите очи, ни на своите уши.

„Како нас нема на друго место. Ние пораснавме за возврат на тоа што ти го заштити оревод. Многу сме ти благодарни и затоа отсега па натаму ќе ги исполнуваме сите твои желби. Сè што треба да направиш е да откинеш едно ливче детелинка-белинка и да го ставиш во левата дланка. Замижи, притисни го ливчето со прстите и замисли си желба. Што и да посакаш, ние ќе исполниме. Но, внимавај, зиме повторно прекриј го стеблото на оревод со волна. Не заборавај кога некој ти помогнал“, рекоа детелинките во еден глас и весело се нишаа на пролетниот ветер.

Овие зборови ги слушна и дедото Иле, соседот што му ја беше дал волната за оревод. Се израдува, потскокна од среќа и веќе замисли десет желби што сакаше да му се исполнат.

Дојде ноќта. Дедо Владо стуткан покрај кумбето одамна беше во длабок сон. Соседот Иле едвај чекаше да му се исполнат сите желби на светот. Ја прескокна малечката дрвена ограда и брзо стигна до оревод.

„Ех, што ли да замислам најпрво“, си помисли и откина една детелинка од стеблото. Ја стави во левата дланка, ја притисна со прстите, замижа и си замисли...

„Сакам да имам уште десет овци“, прошепоти. За неколку мига се слушна тропане и туркање на овците во стадото што живееше зад куќата. Дотрча дедото брзо до својот двор, ги преброи овците и навистина имаше уште десет нови. Чисти и бели како снег, исплашени, застанати една до друга. Со радост си легна в постела, решен оти секоја вечер ќе си замислува желби и ќе краде по една детелинка без да му каже на дедо Владо.

Следната ноќ повторно ја прескокна оградата и како крадец влезе во туѓиот двор. Направи онака како што кажаа детелинките и си замислуваше многу желби. Така, тој имаше најголема нива, најчиста волна, секогаш свежо печено лепче, славеј со златни крилја што пееше само во неговиот двор и уште многу други желби што му се исполнија со помош на детелинките.

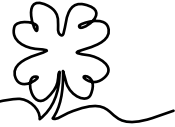
Дедо Владо никогаш не забележа промени, ниту, пак, се посомнева во својот сосед. Тој секое утро стануваше рано, го миеше лицето со многу студена вода, потоа пиеше топло млеко со какао и набрзина го чистеше дворот со стара искривена метла. Потоа го полеваше оревот со вода, а понекогаш знаеше и да ги погали детелинките со старите, искривени и наработени прсти. Не заборави што му кажаа, но никогаш не замисли желба. Беше среќен со тоа што го имаше.

Деновите си врвеа, помина летото, брзо отиде и есента, а на прагот дојде зимата. Беше многу студена, со снегулки што танцуваа од облаците, со мраз што ги заледи селските потоци. Дојде време оревот повторно да се стопли, да се скрие од студот. Но, дедо Иле заборави на добрината и помошта. Заборави на детелинките. Не сакаше да даде нова волна за стеблото, иако старата беше веќе раскината. Дедо Владо се потруди да ја соши, да ја закрпи, за да го стопли стеблото уште една година. Ги погали детелинките, ја заврти волната околу стеблото и цврсто ја врза со стари јажиња.

Многу се разлутуја детелинките оти дедо Иле заборави на нивната помош. По неколку дена, неговите снежно чисти овци се претворија во тикви, славејот во сув цвет, а новите кошули во конци. Нивата се исуши од студот, неговата куќичка повторно беше мала и сиромашка. Не смееше да заборави на помошта.

Никој не треба да заборава кога некој му помага. Треба да биде среќен со тоа што го има, да им помага на другите, дури и да не добие нешто за возврат. Сигурно понатаму, во иднина, би добил подарок. Можеби дури и детелинки-белинки, којзнае.

DJETELICE BJELICE

Jedne vrlo hladne zime, u selu djeda Vlade, snijeg je bio do koljena. Usred dvorišta stajao je velik orah koji je ljeti pravio hlad veći od djedove kućice, a u jesen je djed pravio najukusnije kolače od zrelih oraha. Ponekad je i u teglice s medom stavljao malo oraha. Bilo je jako hladno, pa se djed pobrinuo za orah i prekrrio stablo vunom susjedovih ovaca. Vunu je čvrsto svezao konopima i nastavio čistiti snijeg u dvorištu. Kada je zima završila, djed Vlado prezeo je konope, razotkrio stablo i uplašio se jer se dogodilo veliko čudo. Na stablu oraha raslo je mnogo sitnih, bijelih djetelica. Bile su meke poput vune i hladne poput snježnih pahulja. Još su bile pospane, zijevale su i rastezale svoje listiće.

„Mi smo djetelice bjelice“, rekle su u isti glas.

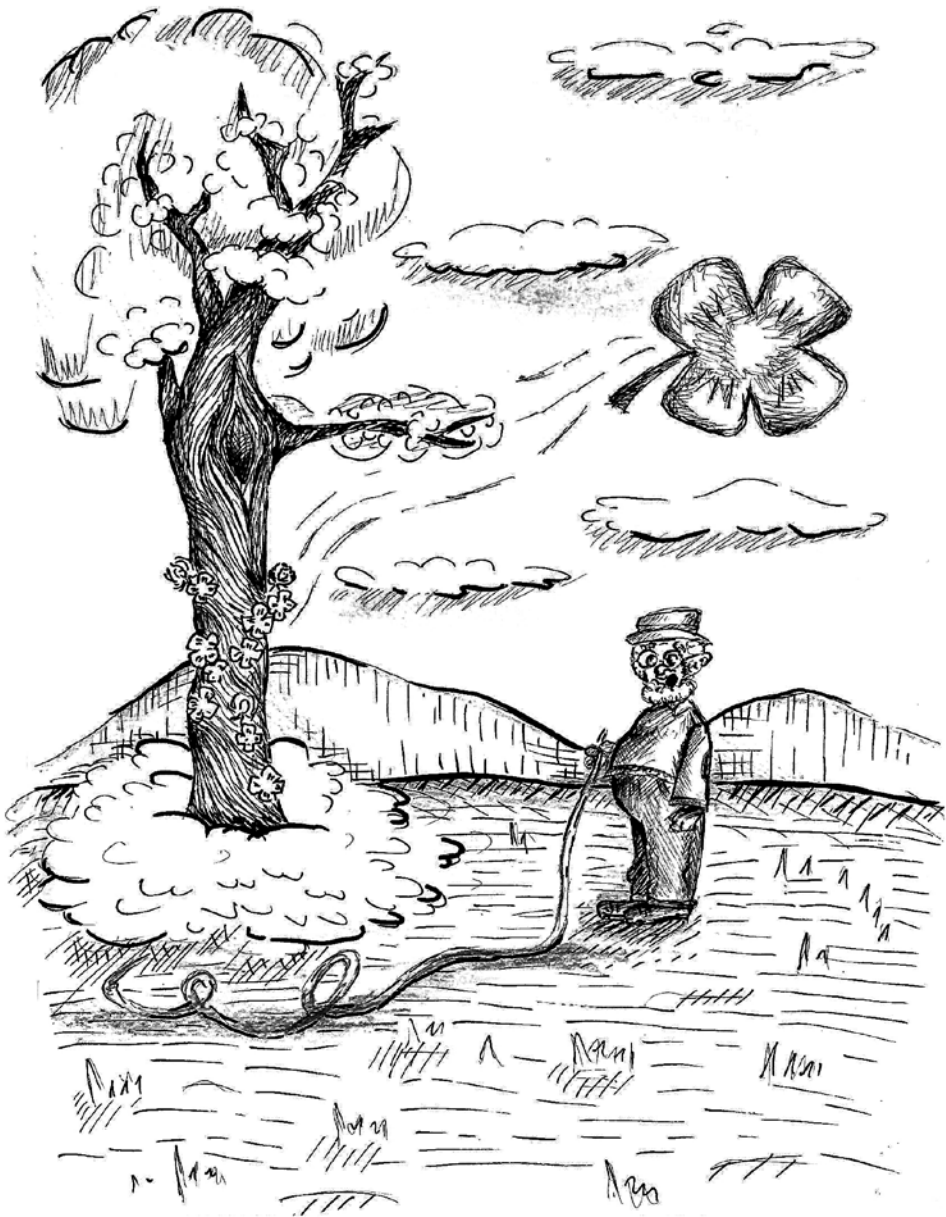
Djed je širom otvorio oči u nevjerici. Nije vjerovao ni svojim očima ni ušima.

„Nigdje nećeš pronaći nešto poput nas. Mi smo narasle zahvaljujući tome što si zaštitio orah. Jako smo ti zahvalne na tome i stoga ćemo ti odsada ispunjavati sve želje. Sve što moraš učiniti jest otkinuti jedan listić djetelice bjelice i staviti ga u lijevi dlan. Zatvori oči, prstima pritisni listić i zamisli želju. Što god poželiš, mi ćemo ti ispuniti. No, pripazi da zimi ponovno prekriješ stablo oraha vunom. Nemoj zaboraviti da ti je netko pomogao“, rekle su djetelice u isti glas i veselo se njihale na proljetnom vjetru.

Ove riječi čuo je i djed Ile, susjed koji mu je dao vunu za orah. Obradovao se, skakao od sreće i već zamislio deset želja za koje je želio da se ispune.

Pala je noć. Djed Vlado, sklupčan pored peći, već je odavno bio u dubokom snu. Susjed Ile jedva je čekao da mu se ispune sve želje na svijetu. Preskočio je malenu drvenu ogradu i brzo došao do oraha.

„Eh, što da prvo zamislim“, zapita se i otkine jednu djetelicu sa stabla. Stavi je u lijevi dlan, pritisne prstima, zatvori oči i zamisli...

„Želim imati još deset ovaca“, šapnuo je. Za nekoliko trenutaka začuo se zvuk kucanja i lupanja stada ovaca koje je živjelo iza kuće. Djed je brzo dotrčao do svog dvorišta i prebrojao ovce te je uistinu bilo još deset novih. Čiste i bijele poput snijega, uplašene, stoje jedna do druge. Radostan legne u krevet, odlučivši da će svaku večer zamisliti želju i ukrasti po jednu djetelicu, a da to ne kaže djedu Vladi.

Iduće noći ponovno preskoči ogradu i poput lopova uđe u tuđe dvorište. Učinio je ono što su rekle djetelice i zamislio mnogo želja. Tako je imao najveću njivu, najčišću vunu, svaki dan svježe ispečenu pogaču, zlatokrilog slavuja koji je pjevao samo u njegovu dvorištu i još mnogo drugih želja koje su mu djetelice ispunile.

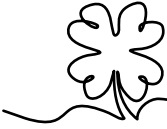
Djed Vlado nikada nije primijetio nikakve promjene niti je posumnjao na svoga susjeda. Svakoga jutra ustajao je rano, umivao lice jako hladnom vodom, zatim pio toplo mlijeko s kakaom i brzo čistio dvorište starom iskrivljenom metlom. Zatim je polijevao orah vodom, a ponekad bi svojim starim, iskrivljenim i od rada umornim prstima pomilovao djetelice. Nije zaboravio što su mu rekle, ali nikada nije zamislio želju. Bio je sretan s onime što ima.

Dani su prolazili, ljeto prošlo, brzo je otišla i jesen, a zima je došla na prag. Bilo je jako hladno, uz snježne pahulje koje plešu iz oblaka, uz mraz koji ledi seoske potoke. Ponovno je došlo vrijeme da se orah ugrije, da se sakrije od hladnoće. No, djed Ile zaboravio je na dobrotu i pomoć. Zaboravio je na djetelice. Nije htio dati novu vunu za stablo, iako je stara bila dosta poderana. Djed Vlado potrudio se da je sašije i zakrpa kako bi stablu bilo toplo još jednu godinu. Milovao je djetelice, postavio vunu oko stabla i čvrsto je svezao starim konopima.

Djetelice su se jako naljutile jer je djed Ile zaboravio na njihovu pomoć. Nakon nekoliko dana njegove su se poput snijega čiste ovce pretvorile u tikve, slavuj u suhi cvijet, a nove košulje u konce. Njiva se isušila od hladnoće, a njegova je kućica ponovno bila mala i siromašna. Nije smio zaboraviti djetelice ni njihovu pomoć.

Nitko ne smije zaboraviti kada mu tko pomogne. Treba biti sretan s onime što se ima, pomagati drugima, čak i ako se ne dobije ništa zauzvrat. U budućnosti će to zasigurno biti nagrađeno. Tko zna, možda čak i djetelicama bjelicama.

Prijevod: Margareta Čanžar

Бајка за Нова година

Си живееше едно дете по име Даре, кое имаше сè што ќе посакаше во животот. Најубави алишта, најубави играчки, најубаво сè. Се приближуваше Нова година и Даре реши да ги исфрли старата новогодишна елка и сите украси кои беа накинети на неа минатите новогодишни празници и му ги разубавуваа деновите. Тој набрзина ги собра во една црна вреќа за отпад и ги остави до контејнерот за ѓубре во близина. Воопшто не се сврти, ниту малку не му беше жал за елката и за новогодишните украси кои беа како нови. Замина, знаејќи дека неговите родители кои му ги исполнуваат сите желби, ќе му купат нови. „А тие ќе бидат поубави“, си мислеше тој.

Декемврискиот ветер љубопитно се обидуваше да сирне во вреќата за да види што има внатре. Затоа се засили малку, па уште повеќе. Ја отвори вреќата, а некои од украсите излегоа надвор.

Малку подолу, во скромна куќарка, живееше Аце. Беше малечко детенце кое вредно учеше, им помагаше на родителите, но и на другите луѓе, колку што можеше. Откако помагаше во редувањето на исушените лисја тутун кои требаше да се продадат во монополот, тој ја послушуваше баба си и одеше да ја исфрли пепелта од кумбето што го затоплуваше малечкото сопче во кое живееја.

„Собичката ни е малечка, ама слогата и среќата ни се големи“, знаеја да кажат постарите членови на семејството.

Секоја зима кај нив до доцна во ноќта се редеше тутун во бали и изморени од напорната работа, тие дури и забораваа на новогодишните празници. За нив, Нова година поминуваше како секој обичен ден во годината. Иако сите сакаа да ја почувствуваат новогодишната бајка.

Трчајќи побрзо да ја истури пепелта во посебен контејнер од тој за ѓубре, внимавајќи во неа да не останало некое жарче кое би можело да предизвика пожар, тој одеднаш ја виде вреќата и внатре новогодишната елка и украсите. Тоа што за неког било ѓубре, за него беше најголемо

богатство на светот. Тој најпрвин дури и се плашеше да се приближи до тоа мало царство од украси, прашувајќи се дали можеби некој за момент ја оставил таму вреќата или ја заборавил, па ќе се врати да си ја земе.

Оеднаш слушна плачење. Некој плачеше тивко, нечујно, друг липаше гласно.

„Мислам дека наместо да нè фрли в ѓубре и да ја загадува околината, бидејќи некои од нас се изработени од пластика, Даре требаше да нè подари некому што нема новогодишни украси и така да ни го продолжи животот. Бидејќи и ние имаме душа како луѓето“, со плачење зборуваше еден голем, стаклен лампион.

Аце не можеше да верува на тоа што го гледа и слуша. Мислеше дека сонува. Ги протри очите, за да се увери дека сето тоа е вистина. Продолжи да го слуша разговорот на тажните украси.

„Сето време беше неправеден кон мене, па со денови се срамеv додека бев закачен на најдолните гранчиња од елката, а мачето постојано ме гребеше и уништуваше. Ама јас воопшто не му се лутам на милото маченце кое само сакаше со некого да си игра, бидејќи Даре го зеде и не му посветуваше внимание. За неколку дена му помина меракот за домашно милениче и забораваше дури да му даде вода и храна. Па, мачето си бараше забава“, рече друг, помал лампион.

Солзи лееја и украсите во форма на сонце, облаци и какви ли уште не. Се чини дека, сепак, најтешко ѝ беше на сјајната ѕвезда, која до неодамна стоеше гордо најгоре на елката. Таа не очекуваше да заврши на буниште.

„Свездана, се увери ли дека имав право кога ти велев да не се радуваш многу што си на врвот на елката. А ти, ’јас сум кралицата на елката, мене сите ме сакаат‘. Колку пати ти повторив дека ќе те фрли кога ќе му се здосади од тебе“, мрмореше до неа една играчка.

Залудно се обидуваше да ја смири и украсот во форма на месечина.

„Ти барем постојано беше на врвот. Ако мене ме прашаат, јас сметам дека новогодишните украси не треба да се менуваат или, барем, не секоја година, како што прави Даре. Можеби сега сите сме во ѓубре, но ти имаше и убави денови кога светеше и ја осветлуваше неговата соба. Јас со денови сонував дека детето ќе размисли и нема да нè смени за нови украси. Ако се нови, не значи и дека се поубави. За жал, јас секогаш бев во подолните гранки и не дојдов до израз, не можеше да се види мојата убавина. Ќе

заминам, без никој да ја види мојата вистинска убавина. Кутрата јас!“ се туфкаше таа.

До неа, фрлени и заплеткани, офкаа изгасените ламбички во најразлични бои.

„Светкавме без престан, вжештени и без одмор, но Даре заборави на нашата мелодија, на нашата новогодишна песна“, се пожалија и светилките кои беа вистински мајстори за новогодишна магија.

Оеднаш, некој заофка гласно, толку гласно што сите други замолчеа за миг. „Доста веќе, ако некој треба најмногу да се жали, тоа сум јас. На свој грб носев безброј украси и пак бев весела, насмеана, танцував заедно со музиката и песната. А на крајот, ме фрлија тука“, свика фрлената новогодишна елка.

Од овој необичен плачлив разговор, Аце разбра дека некој ги исфрлил овие прекрасни украси, за да завршат во депонија. Тој ја знаеше нивната вистинска вредност и затоа одлучи да ги спаси, да ги земе во неговиот скромн дом и да им даде втор живот и втора шанса.

„Не плачете, не сте осамени. Јас сум тука и ќе ве спасам од тоа да бидете фрлени во ѓубре. Ако некој нема потреба од вас, јас ве сакам и ќе се грижам за вас. А вие ќе ми ја разубавувате секоја Нова година. Вие ќе бидете со мене, ќе ве чувам и ќе се грижам за вас“, ги смируваше тој.

Внимателно ги собра еден по еден сите украси и ги однесе дома. Ја накити новогодишната елка и ја стави во аголот на собата. Сите беа пресреќни во семејството. На нивната среќа ѝ немаше крај. Позитивната енергија се ширеше наоколу. Неа ја почувствува и самиот Даре, кога минуваше покрај куќата на соседите. Чудно. Истите светилки, ама сега како поубаво да светеа. Така му се чинеше. Како поубаво да ја свиреа и да ја пееја новогодишната песна. Но, зборовите се исти. Околу нив Аце среќен играше, се насмевнуваше. „Светкаме, трепкаме, игреме и се веселиме“, со него пееја елката и новогодишните украси на неа.

Дури сега Даре се сети на зборовите што постојано ги слушаше од својот мудар дедо. „Чувај ги своите играчки и украси, а тие ќе ти вратат со весело детство. Менувај, ако веќе мора. Но, запамети едно. Возрасните велат 'Нов бунар копај, но во стариот не плукај'. Не знаеш кога пак ќе ти затреба. Ова важи и за децата и нивните играчки, па и за новогодишните украси. Биди скромн. Менувај, ако мора, но старите работи не фрлај ги во отпад. Можеш и да им ги подариш на децата што немаат. Така ќе направиш

добро дело“, беа советите од белобрадиот старец, кои досега немаа никакво значење за внукот.

По оваа случка, Даре извлече голема животна поука.

NOVOGODIŠNJA BAJKA

Živio jednom dječak po imenu Dare, koji je u životu imao sve što je poželio: najljepšu odjeću, najljepše igračke, najljepše sve. Bližila se Nova godina, a Dare je odlučio izbaciti staro božićno drveće i sve ukrase koji su bili na njemu i tijekom praznika mu uljepšavali dane. Brzo ih je sakupio u crnu vreću za smeće i ostavio pored obližnjeg kontejnera. Nije se niti okrenuo, niti mu je bilo žao drvca i ukrasa koji su bili kao novi. Otišao je, znajući da će mu roditelji, koji mu ispunjavaju sve želje, kupiti nove. „I to još ljepše“, pomisli.

Prosinački vjetar radoznalo je pokušavao zaviriti u vreću i vidjeti što je unutra. Zato krene puhati jače, a onda još jače. Napokon otvori vreću, a iz nje izađe pokoji ukras.

Malo niže niz ulicu, u skromnoj kućici, živio je Ace. Bio je malen dječak koji je marljivo učio, pomažući svojim roditeljima, ali i drugim ljudima, kad je to bilo moguće. Nakon što bi pomogao složiti osušene listove duhana za otkup u tvornici, poslušao bi baku i otišao isprazniti pepeo iz vruće peći koja je grijala sobičak u kojem su živjeli.

„Naš je sobičak malen, ali sloga i sreća su nam velike“, često bi govorili stariji članovi obitelji.

Oni su svake zime do kasno u noć spremali duhan u bale, i, umorni od teškoga rada, zaboravili bi čak i na novogodišnje praznike. Za njih, Nova godina prolazila bi kao svaki drugi dan u godini, iako su svi žudjeli za tim da osjete novogodišnju bajku. Brzo trčeći kako bi usuo pepeo u poseban spremnik za smeće, pazeći da u njemu ne ostane neki žar koji bi se mogao zapaliti, Ace odjednom ugleda vreću, a unutra božićno drveće i ukrase. Što je nekome bilo smeće, njemu je bilo najveće bogatstvo na svijetu.

Isprva se čak bojao približiti tom malom carstvu ukrasa, pitajući se nije li možda netko tu vreću na trenutak ostavio ili zaboravio pa će se vratiti i uzeti je.

Najednom se začuje plač. Netko je plakao tiho, nečujno, dok je netko drugi glasno zajecao. „Mislim da nas je Dare, umjesto da nas baci u smeće, što nije dobro za okoliš jer su neki od nas od plastike, trebao dati nekome tko nema božićnih ukrasa i tako nam produžiti život. Jer i mi, poput ljudi, imamo dušu“, u suzama je govorio veliki stakleni lampion. Ace nije mogao vjerovati u to da je istina što vidi i čuje. Misleći da sanja, protrljao je oči. Nastavio je slušati razgovor tužnih ukrasa.

„Prema meni je cijelo vrijeme bio nepravedan. Bilo me stid dok sam visio na najnižim granama na jelki, a mačka me stalno grebala i uništavala. No ne ljutim se na slatkog mačića koji se samo htio igrati s nekim jer ga je Dare uzeo, ali nije na njega obraćao pozornost. Za nekoliko ga je dana prošla želja za kućnim ljubimcem i čak bi mu zaboravljao dati vodu i hranu. Mačić je samo tražio zabavu“, rekao je drugi, manji lampion.

Tekle su suze različitih ukrasa, od onih u obliku sunca do onih u obliku oblaka, te svih ostalih. Ipak, čini se da je sjajnoj zvijezdi bilo najteže. Njoj, koja je donedavno ponosno stajala na vrhu jelke. Ona nije očekivala da će završiti na smetlištu. „Zvijezdano, jesi li se sad uvjerala u to da sam bio u pravu kada sam ti rekao da ne budeš previše sretna što si na vrhu božićnog drvca, na što si ti odvrtila: ‘Ja sam kraljica božićnog drvca, mene svi vole’. Koliko puta sam ti ponovila da će te baciti kada mu dosadiš“, promrmljala je igračka do nje.

Uzalud ju je ukras u obliku mjeseca pokušavao umiriti. „Barem si uvijek bila na vrhu. Ako mene pitate, smatram da božićne ukrase ne treba mijenjati, barem ne svake godine, kao što to radi Dare. Možda smo sada svi u smeću, no bilo je i lijepih dana kada smo sjali i obasjavali njegovu sobu. Danima sam sanjao o tome da će se dijete predomisliti i da nas neće zamijeniti za nove ukrase. Ako su novi, ne znači da su i ljepši. Nažalost, uvijek sam bio na nižim granama koje nisu dolazile do izražaja, pa se tako nije vidjela ni moja ljepota. Otići ću, a da nitko nije vidio moju pravu ljepotu. Jadan ja!“ zajeca.

Pored njega, bačene i zapletene, jecale su ugašene lampice različitih boja. „Sjajile smo bez prestanka, vruće i bez odmora, ali Dare je zaboravio našu melodiju, našu novogodišnju pjesmu“, požalile su se lampice koje su bile prave majstorice novogodišnje čarolije.

Najednom, netko je glasno zastenjao, tako glasno da su svi drugi na trenutak zašutjeli.

„Dosta je bilo, ako tko ima najviše toga za prigovoriti, to sam ja. Unatoč tome što sam nosila bezbroj ukrasa na leđima, bila sam vesela i nasmijana i

plesala uz glazbu i pjesmu. A na kraju su me bacili ovamo“, vikala je bačena jelka. Iz ovog neobičnog, tugaljivog razgovora Ace je shvatio da je netko izbacio ove lijepe ukrase i pustio ih da završe na deponiju. Shvativši njihovu pravu vrijednost, odlučio ih je spasiti, primiti u svoj skromni dom te im tako dati novi život i drugu priliku.

„Nemojte plakati, niste sami. Ja sam ovdje i spasit ću vas od bacanja u smeće. Nekome možda ne trebate, ali meni se sviđate i ja ću se brinuti o vama. A vi ćete mi uljepšati svaku Novu godinu. Bit ćete sa mnom, a ja ću vas čuvati i paziti“, umirivao ih je.

Pažljivo je skupio sve ukrase, jedan po jedan, i odnio ih kući. Okitio je jelku i postavio je u kut sobe. Cijela je obitelj bila presretna. Njihovoj sreći nije bilo kraja, a pozitivna se energija krenula širiti uokolo. Osjetio je to i sam Dare prolazeći pored susjedove kuće. Čudno, iste lampe, ali sada kao da su ljepše svijetlile, barem mu se tako činilo. Iako su riječi bile iste, kao da se i novogodišnja pjesma ljepše čula. Oko jelke se igrao Ace, veseo i nasmijan. „Sjajimo, bliještimo, igramo se i veselimo“, pjevala je s njim jelka i svi ukrasi na njoj.

Dare se tek tada sjeti riječi koje je često ponavljao njegov mudri djed: „Zadrži svoje igračke i ukrase i oni će te vratiti u sretno djetinjstvo. Promijeni ih ako moraš, ali zapamti jedno. Odrasli kažu, ‘Iskopaj novi bunar, ali ne pluj u stari. Nikada ne znaš kada će ti opet trebati.’ Isto vrijedi i za djecu i njihove igračke, čak i za božićne ukrase. Budite skromni. Zamijenite ih ako morate, no ne bacajte stare u smeće. Uvijek ih možete pokloniti djeci koja ih nemaju i tako učiniti dobro djelo.“ Bili su to savjeti bjelobradog starca koji unuku dotada nisu imali smisla. Nakon ovog događaja, Dare je naučio važnu životnu lekciju.

Prijevod: Ivana Jovanović

Зелената кралица

Еднаш, не многу одамна, си живееја братче и сестричка со своите родители во мала куќичка сред зелена ледина на неколку чекори од шумата. Покрај нивната градина везден жубореше бистар поток. Ведра и Фидан си играа и се грижеа за цвеќињата во градината која им беше омилено свргалиште на рој пчелки, бумбари, пеперутки и бубамари. Кревките стебленца растеа секој ден галени од пролетниот развигор и се назираа листенца во сите бои на виножитото. Нивната посветеност и љубов кон градината зрачеа во илјада нијанси, па Ведра со искри радост во очињата се присети дека и минатата пролет цветната градина им беше како сунца, а Фидан само додаде дека поубава миризба од нивното омилено катче на светот нема. Сега кога беше завршила учебната година, тие се радуваа што целиот распуст ќе можат да го поминат уживајќи во градината и трчајќи на ледината.

Но, едно сончево утро во доцна пролет штом излегоа да ги навадат цвеќињата, имаа што да видат. Сите цвеќиња во градината беа со свенати глави како да овенале и да се исушиле без да се расцутат. Ги немаше вредните пчелки да летаат од цвет на цвет, да собираат поленов прав и да прават највкусен мед. Раскошните бои и сјајот се беа претвориле во сивило, чиниш пепел ги имаше покриено, и кога ги прашаа зајачињата, верверичките и славејчињата што се случило, токму славејчињата жално црцорејќи им раскажаа дека слушнале тажна вест. Зелената кралица на Смарагдното кралство се разболела и никој не знае како да ѝ помогне и како да ја спаси.

„Што ќе правиме ако не оздрави нашата Зелена кралица?“, со неверување извика Фидан.

„Смарагдното кралство ќе исчезне, а токму затоа и нашата градина е ваква“, рече Ведра со солзи во очите. Гледајќи ги тажните зајачиња, славејчињата и загрижените верверички, се погледнаа и, без да кажат збор, сестрата и братот знаеја што сакаат да сторат и веднаш тргнаа на пат. Мудро

ја штедеа храната што ја понесоа, бидејќи по пат не најдоа ниту боровинки ниту шумски јаготки. Голите гранки, сувите грмушки и пеплосаните зимзелени дрвја беа тажна глетка за нив.

По неколку дена сретнаа огромен змеј кој блуе пластични најлон ќеси. Сите дрвја и грмушки беа исушени и покриени со најлон.

„Каква ужасна глетка! Зошто го правиш ова, змеју?“ му постави прашање Ведра. „Знаеш ли колку време е потребно да се разгради едно пластично кесе фрлено на земја?“

Змејот не го знаеше одговорот и кога Фидан извика дека е потребно од петстотини до илјада години ако не се биоразградливи ќесите, змејот се смали од срам, но сè уште блуеше најлон кој ги задушуваше грмушките и тревата. Двете деца знаеја дека со тоа се загадува почвата и затоа со часови без престан ги собираа најлонските ќеси во ролни. Кревајќи го и последното кесе недалеку од змејот, Ведра не можеше да поверува што виде: во тој миг змејот, сите ќеси и сиот најлон исчезнаа како со волшебна стапче. Изморени, Фидан и Ведра веднаш заспаа еден до друг под ведрото небо.

Следното утро, поминувајќи покрај брегот на реката натрупан со секаков отпад, момчето и девојчето се стаписаа кога ја слушнаа рибата заробена во пластично шише како ги моли за помош. Рибата ја ослободија од шишето и Фидан веднаш направи две јадици, па со часови ги ловеа пластичните шишиња што пловеа по реката.

„Што да правиме со нив?“ се чудеше Фидан. „Ја исчистивме реката, но ако ги оставиме тука ќе ја затруеме почвата, а ние сакаме да е чиста и плодна“, додаде тој. Тогаш на Ведра ѝ текна што да сторат: да направат канти за отпадоци токму од пластичните шишиња поврзувајќи ги со тенка жица која ја најдоа меѓу отпадот на брегот и да ги зацврстат со коноп и со дрвени прачки кои ги најдоа исушени недалеку од реката. Веднаш се зафатија со работа и ги искористија сите шишиња, правејќи лесни канти за пластичен отпад. Јато жерави им дојде на помош и една по една сите канти ги зедоа и летајќи ги разнесоа низ многу градови и села каде што ќе им бидат корисни на сите токму за собирање празни пластични шишиња кои треба да се рециклираат. Совладани од уморот, двете деца заспаа крај бистрата вода.

Рано изутрината, рибите ги поздравија скокајќи безгрижно низ брзците, а Ведра и Фидан продолжија со нивната потрага на Зелената

кралица. Пустош, суви гранки и исечени дрвја видоа по патот кон длабочините на некогаш сјајната смарагдна гора. Како да се беше стемнило среде бел ден кога ги здогледаа крошните на старото стебло со волшебни семки и Зелената кралица, која чиниш спиеше неподвижна на тронот под стеблото. Веднаш се стрчаа кон неа. Единственото нешто што сè уште имаше сјајно бледо зеленикава светлина беше семето кое кралицата го држеше на својата дланка. Кога го зедаа Ведро и Фидан во нивните дланки, растргнати од болка и тага, солзи од нивните очиња капнаа токму врз семето и од една семка се сторија десетици зелени сјајни семиња. Сега блага насмевка од нивните лица ги огреа семките и тие се намножија на стоици. Со помош на неколку животни почнаа веднаш да ги садат сред пустошот и пред нивните очи никнуваа млади фиданки, а од нив ливчиња кои ги галеа сончевите зраци.

Смарагдната гора никна во полн сјај и тогаш кралицата се разбуди од сивиот сон облечена во раскошно зелено руво крунисана со цветно венче. Глетка за восхит беше Зелената кралица со фустан од меко смарагдно кадифе со безброј ливчиња и билки, цветна наметка која ширеше опојна миризба, долга брановидна темнокилибарна коса, бисерен ѓердан со капки вода од најбистриот поток, небесна светлина во очите и сончева насмевка. Нежно ги гушна Ведро и Фидан и срдечно им се заблагодари за подвигот и нивната решителност и посветеност да ја спасат неа, Зелената кралица, и да го сочуваат Смарагдното кралство. Наскоро пристигнаа сите шумски животни, птиците и рибите да им се израдуваат. Ведро и Фидан посакаа сите деца да се тука за да ја споделат радоста на која ѝ немаше крај. Во исто време далеку од нив, рој пчелки и пеперутки танцуваа весело и летаа безгрижно во нивната омилена расцутена и раззеленета градина.

ZELENA KRALJICA

Nekoć, ne tako davno, živjeli su brat i sestrice sa svojim roditeljima u maloj kućici usred jedne zelene livade nekoliko koraka udaljene od šume. Pokraj njihova vrta uvijek je žuborio bistar potok. Vedra i Fidan igrali su se i brinuli o cvijeću u tom vrtu koji je bio omiljeno utočište roju pčela, bumbara, leptira i bubamara. Krhke stabljike rasle su svaki dan razmažene proljetnim povjetarcem, a na njima su se mogle vidjeti latice u svim duginim bojama. Njihova posvećenost i ljubav prema vrtu sjajila je u tisuću nijansi, pa se Vedra radosno s iskrama u okicama prisjetila da je i prošlog proljeća cvjetnjak bio poput duge, a Fidan je samo dodao da ne postoji ljepši miris od onog u njihovu najdražem mjestu na svijetu. Sada, kada je završila školska godina, oni su se radovali što će cijele praznike moći provesti uživajući u vrtu i trčeći po livadi.

No, kada su jednog sunčanog jutra tog kasnog proljeća izašli zaliti cvijeće, imali su što i vidjeti. Svi cvjetići u vrtu stajaše pognute glave kao da su uvenuli i sasušili se prije nego li su uopće uspjeli procvjetati. Nije bilo marljivih pčela da lete od cvijeta do cvijeta, da sakupljaju pelud i prave najukusniji med. Raskošne boje i sjaj pretvorili su se u sivilo, kao da ih je prekrrio pepeo, a kada su upitali zečiče, vjeverice i slavujčiče o tome što se dogodilo, tada im je slavujčić žalosno rekao da ima tužnu vijest. Zelena kraljica Smaragdnog kraljevstva se razboljela i nitko nije znao kako joj pomoći i kako je spasiti.

„Što ćemo ako naša Zelena kraljica ne ozdravi?“ povikao je Fidan u nevjerici.

„Smaragдно kraljevstvo će nestati, a to je razlog tomu zašto je naš vrt ovakav!“ rekla je Vedra sa suzama u očima. Gledajući tužne zečiče, slavujčiče i zabrinute vjeverice, brat i sestra su se pogledali i u trenu, bez riječi, krenuli na put. Mudro su štedjeli hranu koju su ponijeli sa sobom jer na putu nisu našli niti borovnica niti jagoda. Ogoljene grane, osušeno grmlje i pepeljasto zimzeleno drveće bili su za njih tužan prizor. Nakon nekoliko dana sreli su ogromnog zmaja koji je rigao plastične vrećice. Njima su bila prekrivena sva stabla i osušeno grmlje.

„Kakav užasan prizor! Zašto to radiš, zmaju?“ Vedra ga upita. „Znaš li koliko vremena treba za razgradnju jedne plastične vrećice bačene na tlo?“

Zmaj nije znao odgovor, a kada mu je Fidan doviknuo da treba od petsto do tisuću godina, ako vrećice nisu biorazgradive, zmaj se postidio. Međutim, on je još uvijek posvuda rigao vrećice koje su gušile grmlje i travu.

Brat i sestra su oboje znali da plastične vrećice zagađuju tlo, pa su ih zato satima bez prestanka sakupljali u role.

Dižući posljednju vrećicu nedaleko od zmaja, Vedra nije mogla povjerovati u ono što je ugledala: u tom trenutku zmaj, sve vrećice i sva plastika nestali su poput neke čarolije. Izmoreni, Fidan i Vedra su odmah zaspali jedno pokraj drugoga ispod vedrog neba.

Sljedećeg jutra, prolazeći pokraj riječne obale s gomilama raznoraznoga otpada, dječak i djevojčica ostali su zatečeni kada su začuli zapomaganje ribe zarobljene u plastičnoj boci. Nakon što su oslobodili ribu iz boce, Fidan je odmah napravio dvije udice, pa ostao satima loviti plastične boce koje su plutale rijekom.

„Što ćemo napraviti s njima?“ upita začuđeno Fidan. „Očistili smo rijeku, ali ako ih ostavimo ovdje, zatrovat će tlo, a želimo da ono bude čisto i plodno“, dodao je. Tada je Vedri palo na pamet što trebaju učiniti: napraviti će kante za otpad od plastičnih boca povezanih tankom žicom koju su pronašli među otpadom na obali i učvrstiti ih užetom i osušenom granom koju su našli nedaleko od rijeke. Odmah su se primili posla i, praveći te jednostavne kante za plastični otpad, iskoristili sve boce. U pomoć im je priskočilo i jato ždralova koji su u letu jednu po jednu uzimali sve kante i odnosili ih u brojne gradove i sela gdje će svima biti od koristi za prikupljanje praznih plastičnih boca koje je potrebno reciklirati. Djecu je savladao umor i zaspala su pokraj bistre vode.

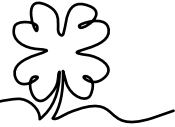
Rano ujutro pozdravile su ih ribe skačući bezbrižno kroz brzake, a Vedra i Fidan su nastavili svoju potragu za Zelenom kraljicom. Pustoš, suhe grane i posječena stabla bilo je sve što su vidjeli na putu kroz dubine nekadašnje sjajne Smaragdne šume. Onda, kao da se smračilo usred bijela dana kada su ugledali krošnje starog stabla čarobnih sjemenki i Zelenu kraljicu ispod njega, koja kao da je nepomično spavala na svome prijestolju. Jedino što je još imalo sjajno blijedo zelenkasto svjetlo bila je sjemenka koju je kraljica držala na svome dlanu. Kada su je Vedra i Fidan uzeli u ruke, rastrgani od bola i tuge, suze koje su im tada krenule iz očiju kapale su ravno na sjeme i ono se u tom trenutku pretvorilo u desetke sjajnih zelenih sjemenki. Tada, blagi osmijesi na njihovim

licima zagrijali su sjemenke i nastale su ih stotine. Uz pomoć nekoliko životinja, odmah su ih zasadili usred pustoši i pred njihovim očima počele su nicati male mladice, a od njih latice koje su milovale sunčeve zrake.

Smaragdna šuma niknula je u punom sjaju i tada se iz svoga sivoga sna probudila kraljica odjevena u raskošno zeleno ruho i okrunjena cvjetnim vijencem. Zelena kraljica bila je predivna u haljini od mekog smaragdno baršuna ukrašenoj s bezbroj latica i biljaka, ogrnuta cvjetnim ogrtačem koji je širio opojan miris, s dugom valovitom kosom boje jantara i bisernom ogrlicom s kapljicama vode iz najbistrijeg potoka, nebesko plavih svijetlećih očiju i sa sunčanim osmijehom. Nježno i srdačno je zagrlila Vedru i Fidana te im zahvalila na njihovu trudu, odlučnosti i predanosti u tomu da pomognu njoj, Zelenoj kraljici, i da spase cijelo Smaragdno kraljevstvo. Ubrzo su stigle sve šumske životinje, ptice i ribe da proslave ovaj trenutak. Vedra i Fidan poželjeli su da su sva djeca ovdje i da mogu s njima dijeliti tu beskrajnu radost. U isto vrijeme, daleko od njih, roj pčela i leptira veselo je plesao i bezbrižno letio u njihovu omiljenom ponovno cvatućem i zazelenjelom vrtu.

Prijevod: Lucija Togonal

Змејот од Пелистер

(инспирирано од приказната 758 на Марко Цепенков)

Едно јулско неделно утро сончевите зраци се вовреа низ дупчињата од ролетните на собата на Далибор и го заскокоткаа по лицето. Колку повисоко сонцето се издигнуваше на хоризонтот толку поупорно беше во намерата да го разбуди. Но, Далибор беше мошне уморен од саботното планинарење на Пелистер и сè уште сонуваше...

Оеднаш се најде на брегот од Големото Езеро. Беше сам, иако утрото дотаму се искачи со татко си и со другарчињата од маалото. Се подисплаши, ама тоа не го спречи да се упати накај високата железна порта со сивкав обрач за своно. Газејќи ја густата росна трева, во главата му одсвонуваа зборовите на мајка му да не тропа по непознати врати и да не влегува каде што не бил претходно, па тоа го одвраќаше од помислата да сирне и да види што се крие зад тешката порта.

Стојејќи така, крај езерото виде нешто необично. Од длабочината на езерската вода се издигнуваа огромни бранови, се чу мавтање на крилја и чудно крескање. Срцето ќе му препукнеше од страв и возбуда, зашто не знаеше што се случува. Баба му често му раскажуваше приказни за змејот што живее на Пелистер, но тој не веруваше дека змејот постои. Присуството на циновското крилесто суштество сред Големото Езеро беше доказ дека приказните на баба му се реални. Змејот се обспрна по брегот и го виде неканетиот гостин. Замавна со крилјата и за миг се најде пред Далибор.

„Кој си ти и што бараш тука?“

„Јассс суммм Далиборрр. На Пелистер суммм на излет“, исплашено одговори детето.

„Ова е мое езеро. Никој не смее да шета по брегот на моето езеро.“

„Ама...“

„Нема ама. Секој што дошол тука, назад не се вратил. Ти доаѓаш со мене, ќе те носам во мојот сарај и ќе направам гозба од тебе.“

„Ама татко ми ќе ме бара, мора да си одиме дома.“

„Нема дома, штом шеташ каде што не ти е местото“, разлутено свика змејот.

Тогаш го качи Далибор на грбот меѓу крилјата и заедно летнаа до портата од сарајот. Со еден замав змејот ја отвори портата и пред очите на Далибор се издигна величествен сарај. Шилестите кули од сарајот достигнуваа до небото, а прекрасните молики шушкаа на ветерот. Детето ги протри очите и се чудеше како дотогаш не го видел ова огромно здание.

„Ја гледаш ли највисокана кула?! Таму ќе те затворам!“, извика змејот.

„Ама што ќе правам таму сам? Те молам да бидеме заедно, да не бидам осамен деновите пред да се нагостиш со мене. Те молааам, имај срце...“

Срцето на змејот малку омекна од молежливите зборови на детето и одлучи да го однесе Далибор во своите раскошни одаи. Во средината од одајата имаше долга маса чие чело беше резервирано за змејот. Столовите беа тешки и метални, воздухот тежок и застоен, а единствена светлина доаѓаше од свеќниците од кои по масата капеше бел лој. Далибор седна спроти змејот и долго се обзираше по собата и по лицето на змејот. По некое време изусти:

„Змеју, многу ти благодарам што не ме затвори во високата кула и што не ме остави да умрам сам. Ти си навистина добар змеј.“

„Дете, не спомнувај ми добро. Не постои добар змеј. Сите змејови сме лоши и си стоиме на зборот. Од твоето крешко месо ќе се гостам три дена и три ноќи.“

Крвта на Далибор му смрзна, ама продолжи да разговара со змејот.

„Змеју, а од кога живееш тука? Не ти е тешко да живееш сам во толкав сарај?“

Змејот малку се подзамисли и почна да трага по одговорот на детето. Дотогаш никогаш не беше разговарал со своите жртви. Секој што ќе го најдеше да шета по брегот на Големото Езеро веднаш го вареше во котлите во подрумот, а сега води разговор со ова дете.

„Чекај да се сетам. Одамна не сум размислувал за ова“, рече змејот.

Далибор се охрабри кога виде дека змејот се смири и почна полека да разговара со него.

„Јас имам сто и деветнаесет години“, се сети змејот. „Тука долетав кога наполнив четириесет дена и оттогаш сум во овој сарај. Се родив како дете со крилја, а на мајка ми не ѝ беше пријатно така да ме покажува по светот, та решив да ѝ ги скратам маките. Летајќи накај Пелистер сретнав еден постар змеј, кој ме зеде во своја закрила и ме донесе тука. По некоја година тој умре, а мене ми остави во аманет да се вардам од луѓето и да не им верувам зашто тој многу мака видел од човечкиот род. Оттогаш живеам по падините на Баба и ги чувам планината и езерото.“

Додека зборувааше змејот, Далибор ги ококори очите и ја впиваше приказната. Многупати баба му му раскажуваше за опасниот змеј што живеел на Пелистер, а сега не можеше да си поверува дека се наоѓа во неговата одаја.

„Ах, колку било убаво некој внимателно да ме слуша дури раскажувам. Баш се чувствувам исполнето. Веројатно ќе го одложам твоето погубување. Убаво било вака да се разговара со некого“, додаде змејот.

Душата на Далибор се потсмири и тој длабоко во себе знаеше дека срцето на змејот наполно ќе смекне и дека ќе го пушти да си оди дома. Секоја вечер откако змејот ќе се вратеше од обиколката на Големото Езеро седнуваше на масата и разговараше со Далибор. Долго во ноќта разговараа на различни теми и полека се спријателуваа. На змејот му недостигаше пријателски разговор, па омразата што ја чувствувааше кон човечкиот род полека се топеше. Колку подолго Далибор остануваше во одаите од сарајот, толку поголема тага го обземаше што не е дома со своите.

Деветтата вечер кога змејот удобно се смести на својот стол подготвен да си го оснажи духот, разговарајќи со својот другар, Далибор му рече:

„Змеју, прекрасно ми е со тебе во сарајов, чув и видов нешта што претходно не сум ги чул и видел, ама не можам веќе да останам тука. Те молам пушти ме да си одам.“

Кога ги слушна овие зборови, змејот се налути. По толку години самотија си најде другар, а сега треба да остане без него.

„Не може, не те пуштам!“, луто извика змејот блуејќи пламен од ноздрите.

Далибор се расплака и се стрча да го прегрне змејот. Во тој миг омразата на змејот сосем исчезна и реши да го пушти својот пријател.

„Оди, Далибор. Ти не припаѓаш тука.“

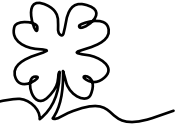
Далибор се израдува и му вети на змејот дека секој пат кога ќе доаѓа на Пелистер, ќе го посетува. Беше среќен што само со убави зборови направи да исчезне омразата на змејот. Утрото пријателски се поздравија и се упатија накај брегот од езерото, каде што и се сретнаа. Змејот го остави детето и со сета сила се нурна во длабоките езерски води. Далибор му мавташе од брегот и трепереше од возбудата што му ја донесе оваа несекојдневна случка.

„Далибоооор, Далибоооор!“ , се слушна од шумата.

Мајка му ја крвеше ролетната во неговата соба и го будеше за појадок.

„Ајде, Далибор! Доста спиеш, те чекам да ми раскажеш како си поминавте вчера на Пелистер. Штом се вративте заспа и ништо не кажа. Слушнав дека било возбудливо.“

Далибор се насмевна, погледна накај прозорецот што гледаше накај Пелистер и се сети на авантурата што ја доживеа таа ноќ.

ZMAJ S PELISTERA

(inspirirano bajkom 758 Marka Cepenкова)

Jednog srpanjskog nedjeljnog jutra sunčeve su zrake žarile kroz rupice na roletama Daliborove sobe i zaškakljale ga po licu. Što se više sunce uspinjalo na horizontu, to je bilo ustrajnije u namjeri da ga probudi. No, Dalibor je bio jako umoran od subotnjeg planinarenja po Pelisteru i još uvijek je sanjao...

Odjednom se našao na obali Golemog jezera. Bio je sam, iako se ujutro popeo tamo s ocem i drugim prijateljima iz susjedstva. Uplašio se, ali to ga nije spriječilo u tome da krene prema visokim željeznim vratima sa sivkastim zvonom. Gazeći kroz gustu, rosnu travu, u glavi su mu odzvanjale majčine riječi da ne kuca na nepoznata vrata i da ne ulazi tamo gdje već nije bio, pa ga je to odvrćalo od pomisli da zaviri i vidi što se krije iza tih teških vrata.

Stojeći tako, ugledao je nešto neobično kraj jezera. Iz dubina jezerske vode dizali su se ogromni valovi, čulo se lepetanje krila i čudno pištanje. Srce mu je skoro iskočilo od straha i uzbuđenja jer nije znao što se događa. Baka mu je često pričala priče o zmaju koji živi na Pelisteru, ali on nije vjerovao u to da zmaj postoji. Prisutnost divovskog krilatog stvorenja usred Golemog jezera bila je dokaz da su priče njegove bake stvarne. Zmaj se osvrnuo po obali i zapazio nepozvanog gosta. Zamahnuo je krilima i za tren se našao pred Daliborom.

„Tko si ti i što radiš ovdje?“

„Jaaaa sammm Daliborrr. Na Pelisteru sammm na izletu“, uplašeno je odgovorio dječak.

„Ovo je moje jezero. Nitko se ne smije šetati po obali mog jezera.“

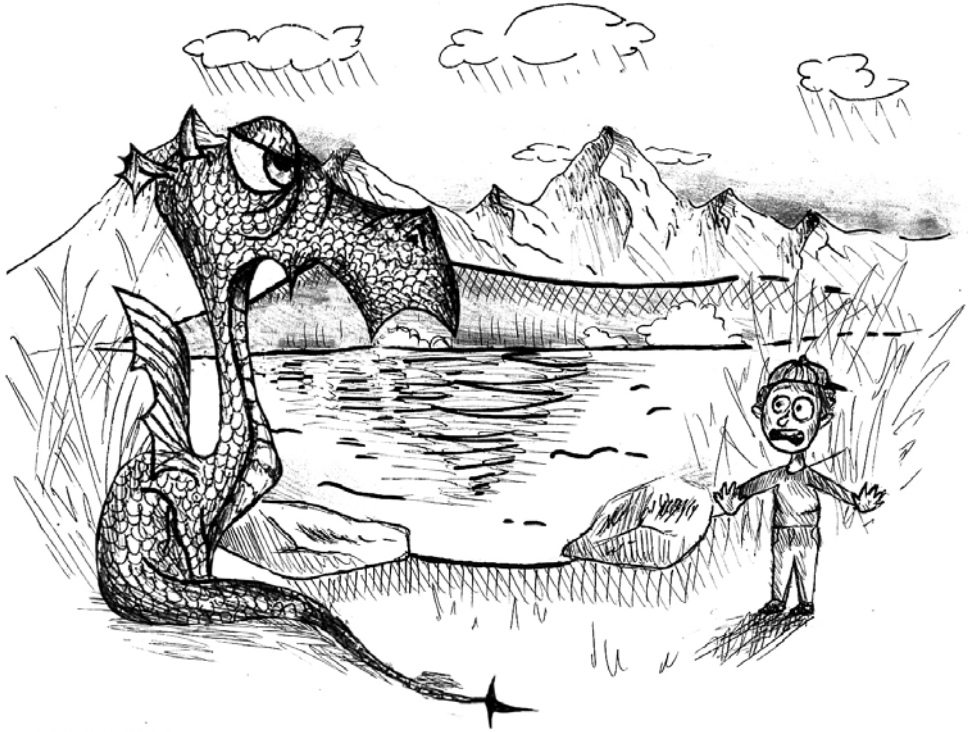
„Ali...“

„Nema ali! Svatko tko je došao ovamo, nije se vratio.“

Ti ideš sa mnom, odvest ću te u svoj dvor i od tebe napraviti gozbu.“

„Ali tata će me tražiti, moramo se vratiti kući.“

„Nema kući, čim šetaš onuda gdje ti nije mjesto“, viknuo je zmaj bijesno.

Zatim je Dalibora stavio na leđa, između svojih krila, i zajedno su poletjeli do ulaza u dvor. Jednim zamahom zmaj je otvorio vrata i pred Daliborovim očima uzdignuo se veličanstveni dvor. Njegove šiljaste kule sezale su u nebo, a prekrasne molike šuštale su na vjetru. Dječak je protrljao oči i čudio se kako do tada nije zapazio to ogromno zdanje.

„Vidiš li onu najvišu kulu? Tamo ću te zatvoriti!“ povikao je zmaj.

„Ali što ću raditi tamo sam? Molim te, budimo zajedno, da ne budem usamljen u danima prije nego što postanem tvojom gozdom. Molim te, imaj srca...“

Zmajevo srce malo se smekšalo na te dječakove riječi i odlučio je odvesti Dalibora u svoje raskošne odaje. U sredini odaje nalazio se dugi stol čije je čelo bilo rezervirano za zmaja. Stolice su bile teške i metalne, zrak težak i ustajao, a jedino svjetlo dolazilo je iz svijećnjaka iz kojih je po stolu kapao bijeli vosak.

Dalibor je sjeo nasuprot zmaju i dugo promatrao sobu i zmajevo lice. Nakon nekog vremena rekao je:

„Zmaju, puno ti hvala što me nisi zatvorio u visoku kulu i što me nisi pustio da umrem sam. Ti si stvarno dobar zmaj.“

„Dječače, ne spominji mi dobro. Ne postoji dobar zmaj. Svi smo mi zmajevi loši i svi održimo svoju riječ. Gostit ću se tvojim mekanim mesom tri dana i tri noći.“

Daliboru se sledila krv, no nastavio je razgovarati sa zmajem.

„Zmaju, otkad ti živiš ovdje? Nije li ti teško živjeti samom u tolikom dvoru?“

Zmaj se malo zamislio i počeo tražiti odgovor. Nikada do tada nije razgovarao sa svojim žrtvama. Svakoga koga bi ga zatekao kako šeta obalom Golemog jezera odmah bi skuhao u kotlovima u podrumu, a sada vodi razgovor s ovim djetetom.

„Čekaj da se sjetim. Odavno nisam razmišljao o ovome“, reče zmaj.

Dalibor se ohrabrio kada je vidio da se zmaj smirio i počeo polako razgovarati s njim.

„Ja imam sto i devetnaest godina“, prisjetio se zmaj.

„Doletio sam ovamo kad sam imao četrdeset dana i otad sam u ovom dvoru. Rodio sam se kao dijete s krilima, a mojoj majci nije bilo ugodno da me takvog pokazuje po svijetu, pa sam odlučio skratiti joj muke. Leteći do Pelistera, susreo sam starijeg zmaja, koji me uzeo pod svoje krilo i doveo ovamo. Nakon nekoliko godina on je umro, a meni je povjerio da se klonim ljudi i da im ne vjerujem jer je vidio puno patnje od ljudskog roda. Otad živim na obroncima planine Baba i čuvam planinu i jezero.“

Dok je zmaj govorio, Dalibor je širom otvorio oči i upijao priču. Baka mu je puno puta pričala o opasnom zmaju koji živi na Pelisteru, a sada nije mogao vjerovati u to da se nalazi u njegovoj odaji.

„Ah, kako je lijepo imati nekoga da me sluša dok pričam priču. Baš se osjećam ispunjeno. Vjerojatno ću odgoditi tvoje pogubljenje. Baš je lijepo ovako razgovarati s nekim“, dodao je zmaj.

Daliboru se duša umirila, i duboko u sebi znao je da će se zmajevo srce potpuno smekšati i da će ga pustiti kući. Svake večeri, nakon što bi se zmaj vratio iz obilaska Golemog jezera, sjedao je za stol i razgovarao s Daliborom.

Razgovarali su o raznim temama dugo u noć i polako se sprijateljili. Zmaju je nedostajao prijateljski razgovor, pa se mržnja koju je osjećao prema ljudskom rodu polako topila. Što je Dalibor dulje boravio u odajama zmajeva dvora, to ga je sve više obuzimala tuga što nije kod kuće sa svojima.

Devete večeri, kada se zmaj udobno smjestio u svojoj stolici, spreman da okrijepi duh u razgovoru sa svojim prijateljem, Dalibor mu reče:

„Zmaju, lijepo mi je s tobom u dvoru, čuo sam i vidio stvari koje nikada prije nisam vidio ni čuo, ali ne mogu više ostati ovdje. Molim te, pusti me da odem.“

Kad je čuo te riječi, zmaj se razbjesnio. Nakon toliko godina samoće, našao je prijatelja, a sada će ostati bez njega.

„Ne može, neću te pustiti!“ bijesno je viknuo zmaj, ispuhujući plamen iz nosnica.

Dalibor je briznuo u plač i potrčao zmaju u zagrljaj. U tom je trenutku zmajeva mržnja sasvim nestala i odlučio je pustiti svog prijatelja.

„Idi, Dalibore. Ti ne pripadaš ovamo.“

Dalibor se obradovao i obećao zmaju da će ga posjetiti svaki put kad dođe na Pelister. Bio je sretan što je samo lijepim riječima uspio postići da zmajeva mržnja nestane. Ujutro su se prijateljski pozdravili i uputili na obalu jezera, gdje su se i sreli. Zmaj je ostavio dječaka i svom snagom zaronio u duboke jezerske vode. Dalibor mu je mahao s obale i drhtao od uzbuđenja koje mu je donio ovaj nesvakidašnji događaj.

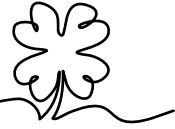
„Dalibooooore, Dalibooooore!“ začulo se iz šume.

Majka je dizala rolete u njegovoj sobi i zvala ga na doručak.

„Hajde, Dalibore! Dosta je bilo spavanja, čekam te da mi ispričaš kako si se proveo jučer na Pelisteru. Čim si se vratio, zaspao si i ništa nisi rekao. Čula sam da je bilo uzbudljivo.“

Dalibor se nasmiješio, pogledao prema prozoru koji je gledao na Pelister i prisjetio se dogodovštine koju je doživio te noći.

Prijevod: Ana Bratović

Горделивата жирафа

Жирафата Жане им се радуваше на утринските сончеви зраци што ги осветлуваа нејзините темнокафеави дамки, кои изгледаа особено убаво и светло наутро. Грациозно го исправи својот долг врат, се погледна во огледалото и восхитено си рече:

„Навистина нема поубаво животно во саваната од мене“.

И само што ја доближи шолјата со чај до устата, ја здогледа змијата Савка како се доближува до неа. „Кутрата Савка“, си помисли жирафата Жане, „цел живот мора да се влече по земја, каков ужас“. А потоа ја поднаведна малку главата, за змијата подобро да ја слушне и гласно ѝ рече:

„Савке, навистина ми е жал за тебе. Мора да е ужасно и грозно да го поминуваш животот влечејќи се по земја“.

Савка кратко засаска и побрза да се оддалечи од неа. „Ха. Ако избега од мене мисли полесно ќе ѝ биде“, тивко промрмори Жане. Си го испи својот чај и тргна на прошетка, газејќи надмено, грациозно и со високо крената глава. Ја сретна зебрата и почна гласно да ѝ се смее:

„Коњ во пижами, коњ во пижами!“

Зебрата навредено избега од жирафата. Жане продолжи да чекори низ саваната и не за долго време, оддалеку го здогледа лавот. Веднаш му довикна:

„Кој ти врзал таков дебел шал околу главата? Ептен си смешен со него!“

Средбите со другите животни во саваната не поминаа поразлично од првите средби тоа утро. На слонот му се смееше што е толку дебел и со огромни уши како чаршафи. На носорогот му се смееше што ем има само еден рог, ем и тој, наместо да му стои меѓу ушите, како кај сите нормални животни, нему му е сместен на носот. На антилопата ѝ се изнасмеа на нејзините тенки нозе како чепкалки за заби. На мајмуните им се смееше што имаат раце до колена.

Ова се повторуваше секој ден, веќе долго време. Им здодеа на животните да ги трпат исмевањата од жирафата Жане и затоа договорија состанок на кој ќе разговараат за тоа како да се справат со однесувањето на горделивата жирафа. Вечерта, откако жирафата си легна и потона во своите жирафовски соништа, се собраа животните и почнаа да даваат предлози.

„Да ја каснам за ногата?“, прва предложи змијата Савка.

„Да ѝ фрлам кокосов орев од некое високо дрво право врз нејзината глава?“, даде предлог мајмунот.

„Да ја клоцнам со копитата?“, предложи зебрата.

Се редеа слични предлози, но последниот збор го имаше лавот – царот на животните во саваната. Тој внимателно ги погледна другите животни и им рече:

„Постојат и други начини да се справиме со горделивата жирафа. Еден од нив е да ја игнорираме. Од утре понатаму, никој да не разговора со неа, дури и да се преправа дека не ја забележува. Ние не сакаме да ја повредиме, ниту да ја убиеме, туку да ја вразумиме. Затоа од утре сите да се однесуваме како Жане да е невидлива за нас“, рече лавот.

Животните се согласија со предлогот на лавот и си заминаа дома.

Утредента, додека жирафата Жане се восхитуваше на својата убавина, гледајќи се во своето огледало, не ни претпоставуваше што ја чека. Змијата Савка помина покрај неа, ама кога жирафата Жане се поднаведна да ѝ каже колку е жално што мора да се влече по земја цел живот, Савка само ја одмина, без да просаска и без да ја погледне.

„Денеска нешто слабо гледаш, Савке. Старееш и ослепуваш“, ѝ рече Жане и почна да го пие својот чај.

Потоа, додека шеташе, Жане забележа дека не само Савка туку и другите животни бргу стареат, не гледаат и не слушаат. Секако, Жане не пропушти тоа да им го каже и тоа колку што може погласно, за да може подобро да ја слушнат оглувените животни. Но, кога истото се повтори и следниот ден и денот по него – тогаш Жане се посомнева дека нешто не е во ред со неа.

„Да не сум станала невидлива?“, преплашено си помисли. „Тоа е ужасно. Кој ќе биде украс на саваната? Зарем овие преубави дамки, овој прекрасен долг врат, неповторливи рогови, долги трепки, најубави нозе,

да бидат невидливи за другите? Зар светот веќе нема да ја гледа оваа убавина?“, срцето на Жане сè побрзо ѝ чукаше од страв. До крајот на денот остана дома. Следниот ден реши да го помине без нејзината вообичаена прошетка. Си седна дома, се напи чај и се погледна во огледалото. Во тој миг се сепна. Чајот ѝ се заглави во грлото. Безуспешно се вртеше од сите страни, но нејзиниот лик никако не се појавуваше во огледалото. „Што се случува со мене?“, си помисли исплашено и веднаш излезе надвор.

На само неколку чекори од нејзиниот дом, слушна тивок глас како моли за помош. Подзастана за миг, но бргу ја отфрли помислата да види кој е во неволја. Зачекори понатаму и повторно го слушна истиот глас:

„Еј жирафо, тука сум, под каменот, помогни ми, те молам“.

Жане продолжи да чекори, кога наеднаш застана и гласно праша:

„Чекај, ти можеш да ме видиш?“

„Како да не те гледам, глеј само колкав врат имаш! Да си глушец како мене, па и никој да не те види. Ама ти толкава! Туку, те молам помогни ми, заглавен сум под каменот. Никако не можам да се извлечам од тука.“

Жиравата се замисли. Како сега таа, толку голема и грациозна, да ја ведне својата преубава глава долу кај некаков си глушец? Најмногу ги презираше глувците. А сега, гледај во каква ситуација се најде. Само глушецот може да ја види, кога таа ни самата не може да се види во огледалото. Додека се мислеше што да прави, глушецот ја праша:

„Уште ќе се мислиш или конечно ќе ми помогнеш?“

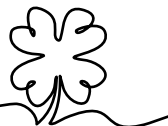
„А кажи ми глушецу, како ти изгледам, убаво ти изгледам? Сакам да знам дали можеш да ме видиш колку сум убава?“

„Жираво, ти знаеш за нешто друго да зборуваш, освен за себе? Јас ќе умрам ако некој не ми помогне, а ти само на себе мислиш!“

Овие зборови како стрела ја погодија Жане. Без двоумење отиде кај каменот од каде што доаѓаше гласот, го подигна и глушецот веднаш излезе од под него. Глушецот застана пред неа, ја погледна и ѝ рече:

„Ти благодарам, жирафо. Цел ден молам за помош, но никој не ми помогна. Ако тоа не го стореше ти, сигурно ќе умрев. Инаку, те гледам јасно, убаво си и немаш лошо срце. Само едно нешто ти недостига. Да можеш да ја видиш и туѓата убавина, онака како што ја гледаш својата!“

Глушецот си замина, а Жане остана да седи на жешкиот песок. Се сети колку ги исмеваше и ги навредуваше животните. Полека стана, го наведна својот долг врат и си рече: „Време е да им се извинам“. Потоа отиде кај секое од животните со кои дотогаш редовно се сретнуваше. Ја сретна змијата и по првпат виде колку трпеливо животно е Савка: „Досега можеше неколкупати да ме касне, а таа смирено ги поднесуваше моите навреди“. Одејќи понатаму ја сретна зебрата и си помисли колку се само убави шарите на зебрите! Гривата на лавот толку убаво му стои. Слопот е неверојатно силен. Носорогот е главен пожарникар во саваната. Антилопата е грациозна, а мајмуните се највеселите животни во целата савана. „Колку бев неправедна кон нив“, си помисли Жане и замина во својот дом. Си свари чај и погледна во своето огледало. Овој пат се виде себеси во огледалото. Спокојно голтна од чајот и се насмевна.

PONOSNA ŽIRAFI

Žirafa Žana radovala se prvim jutarnjim zrakama sunca koje su obasjavale njezine tamnosmeđe pjege čineći ih posebno lijepima i svijetlima. Graciously ispravivši dugi vrat, pogleda se u ogledalu i zadivljeno primijeti:

„Zaista nema ljepše životinje u savani od mene.“

I tek što je svojim ustima prinijela šalicu čaja, opazi kako joj se približava zmija Savka. „Jadna Savka“, pomisli žirafa Žana, „mora cijeli život gmizati po zemlji, kako strašno“. Malo sagne glavu da joj zmija bolje čuje glas, pa joj reče:

„Savko, uistinu te žalim. Mora da je grozno cijeli život gmizati po zemlji.“

Savka nakratko zastane, a zatim požuri dalje da se što prije makne od Žane. „Ha. Misli da će joj biti lakše ako pobjegne od mene“, tiho promrmlja Žana. Popila je svoj čaj i krenula u šetnju koračajući nadmeno, glave graciously uzdignute prema nebu. Na putu sretno zebru i stane joj se glasno smijati:

„Konj u pidžami, konj u pidžami!“

Zebra uvrijeđeno pobjegne od žirafe. Žana nastavi svoju šetnju kroz savanu i nedugo zatim u daljini ugleda lava. Odmah mu dovikne:

„Tko ti je svezao taj debeli šal oko glave? Presmiješno izgledaš!“

Ni ostale životinje koje je Žana susrela tog jutra nisu bolje prošle. Slonu se smijala jer je debeo i jer ima uši velike poput plahte. Nosorogu jer ima samo jedan rog koji se, umjesto da stoji između ušiju kao kod svih normalnih životinja, nalazi na nosu. Antilopi se smijala zbog njezinih nogu tankih poput čačkalica za zube. Majmunu se smijala jer mu ruke vise do koljena.

I tako već dugo nije prošao nijedan dan bez žirafina ruganja. Životinjama je naposljetku dojadilo žirafino ismijavanje, pa su dogovorile sastanak kako bi smislile što da naprave u vezi s tim problemom. Navečer, nakon što je žirafa legla i utonula u svoje životinjske snove, ostale životinje su se okupile i počele predlagati rješenja.

„Da je ugrizem za nogu?“ prva predloži zmija Savka.

„Da joj s visokog drveta bacim kokosov orah na glavu?“ predloži majmun.

„Da je šutnem kopitom?“ predloži zebra.

Nastavili su sa sličnim prijedlozima, ali posljednju riječ imao je lav – kralj životinja u savani. On pažljivo pogleda ostale životinje i reče im:

„Postoje i drugi načini da obuzdamo žirafin ponos. Jedan od njih je ignoriranje. Od sutra pa nadalje, neka nitko ne razgovara s njom, možete se čak i praviti da je ne primjećujete. Ne želimo je ni povrijediti ni ubiti, već opametiti. Stoga se od sutra svi ponašajmo kao da je Žana nevidljiva“, reče lav. Životinje pristanu na lavov prijedlog i vrate se svojim domovima.

Sljedeći dan, dok se žirafa Žana gledala u ogledalu i divila svojoj ljepoti, nije ni slutila što je čeka. Zmija Savka prošla je pored nje, ali kad se žirafa sagnula da joj kaže kako je grozno što cijeli život mora gmizati po zemlji, Savka je samo produžila dalje, bez riječi i bez osvrtnja.

„Nešto slabo vidiš danas, Savko. Stariš, stariš“, reče joj Žana i počne piti svoj čaj.

Zatim, dok se šetala, Žana je primijetila da nije ostarjela samo Savka, nego i druge životinje – nisu je ni gledale ni slušale. Žana im to, naravno, nije propustila reći i potrudila se da bude što glasnija kako bi je nagluhe životinje mogle čuti. Međutim, kad se ista stvar ponovi sljedeći dan i dan nakon toga, Žana posumnja u to da s njom nešto nije u redu.

„Jesam li postala nevidljiva?“ užasnuto pomisli. „To bi bilo strašno. Tko će biti ukras savane? Zar će sada ove dražesne pjege, ovaj lijepi dugi vrat, nenadmašni rogovi, duge trepavice i prekrasne noge biti nevidljivi drugima? Zar nema više nikoga da vidi ovu ljepotu?“ Žanino srce od straha počne ubrzano kucati. Tog dana ostane kod kuće. Sljedeći je dan odlučila provesti bez svoje uobičajene šetnje. Sjedila je kod kuće, pila čaj i gledala se u ogledalu. U jednom trenutku se ukoči. Čaj joj je zapeo u grlu. Okretala se na sve strane, ali nije mogla vidjeti svoje lice u ogledalu. „Što mi se događa?“ pomisli uplašeno i brzo izađe van.

Tek je napravila nekoliko koraka od svoje kuće, kad začuje tihi glas kako moli za pomoć. Zastane na trenutak, ali brzo odbaci pomisao da pogleda tko je u nevolji. Krene dalje, ali opet začuje isti glas:

„Hej, žirafo, tu sam, ispod stijene, pomози mi, molim te“.

Žana nastavi hodati, ali odjednom stane i glasno upita:

„Čekaj, ti me možeš vidjeti?“

„Kako te ne bih vidio, pogledaj samo koliki ti je vrat! Nisi ti miš kao ja, pa da te nitko ne vidi! Ovdje sam, molim te, pomози mi, zaglavio sam pod kamenom. Nikako se ne mogu izvući.“

Žirafa se zamisli. Kako sad, tako velika i graciozna, da spusti svoju lijepu glavu radi nekakvog miša? Najviše je prezirala miševe. Gle, u kakvoj situaciji se našla! Samo je miš može vidjeti, čak se ni ona sama ne vidi u ogledalu. Dok je tako razmišljala što da učini, miš je upita:

„Još uvijek razmišljaš ili ćeš mi konačno pomoći?“

„A reci mi, mišu, kako ti se činim, jesam li ti lijepa? Želim znati vidiš li koliko sam lijepa.“

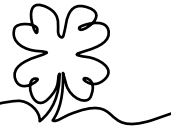
„Žirafо, znaš li ti govoriti o bilo čemu drugome osim o sebi? Umrijet ću ako mi netko ne pomogne, a ti misliš samo na sebe!“

Te su riječi pogodile Žanu poput strijele. Bez oklijevanja ode do kamena odakle je dopirao glas i podigne ga, a ispod njega odmah izjuri miš. On stade pred nju, pogleda je i reče:

„Hvala ti, žirafо. Cijeli dan sam molio za pomoć, ali nitko mi nije pomogao. Da nije bilo tebe, sigurno bih umro. Inače, jasno te vidim, lijepa si i nemaš loše srce. Nedostaje ti samo jedna stvar – da možeš vidjeti tuđu ljepotu, kao što vidiš svoju!“

Miš ode, a Žana ostane sjediti na vrućem pijesku. Sjeti se kako je ismijavala i vrijeđala druge životinje. Polako ustane, savije svoj dugi vrat i reče: „Vrijeme je da se ispričam.“ Otišla je zatim do svake životinje koju je vidjela tijekom svojih šetnji. Sretne zmiju i po prvi put opazi koliko je Savka strpljiva. „Mogla me ugristi već toliko puta do sada, ali je mirno podnosila moje uvrede.“ Hodajući dalje, sretne zeburu i pomisli kako ima lijepe šare! Lavu griva odlično stoji. Slon je nevjerovatno jak. Nosorog je glavni vatrogasac u savani. Antilopa je graciozna, a majmuni su najveselije životinje u cijeloj savani. „Kako sam bila nepravедna prema njima“, pomislila je Žana i otišla kući. Skuhala je čaj i pogledala se u ogledalu. Taj put ugleda svoj odraz u ogledalu. Mirno je otpila gutljaj čaja i nasmiješila se.

Prijevod: Natalija Milković

Волкот Пуи

Глутницата волци се движеа брзо низ планинските превои. Беше длабока ноќ, единствено месечината го осветлуваше каливиот пат. Се чувствуваше мирисот на снег во воздухот. Целта на волците беше да го искачат планинскиот врв и да најдат соодветно место за зимата.

Волкот Пуи, како најмлад, се движеше во средина на редицата. Запреа крај еден поток за да се напијат од бистрата и студена вода. Пуи недалеку од себе забележа елен. Погледите им се сретнаа. Еленот исплашено издиша низ ноздрите, создавајќи облак од бела пареа. Некаква струја помина низ телото на Пуи и го наелектризира секое влакно од неговото црно крзно. Инстинктот за ловење и љубопитноста му велеа да оди по него! Пуи ги послуша. Двајцата се вдадоа во трка. Пуи беше брз и силен, но не го познаваше теренот доволно добро како еленот, кој за кратко му се изгуби од видикот. Пуи се разочара. Иако го изгуби пленот, тој сакаше да лови. Му се допаѓаше играта.

Оеднаш Пуи сфати дека околу него стана премногу тивко. Не го слушаше движењето на другите волци, ниту, пак, можеше да ги почувствува нивните мириси. Пуи беше одделен од глутницата. Не можеше ни да го распознае патот по кој се движеа. Околу него имаше дрвја, карпи и грмушки и сите изгледаа исто. Ја крена муцката нагоре и се обиде да завива како што правеше татко му, но гласот му беше слаб. Звукот што излезе од неговото грло звучеше како мрморење. Никој не го слушна. Легна наземи и го крена погледот. На темното небо се гледаа ѕвездите, а полната месечина сјаеше. Ја спушти главата врз предните шепаи и се натажи. Беше сам.

„Не плаши се. Јас ќе бидам со тебе.“

Пуи ги крена ушите и ја вртеше главата, обидувајќи се да открие од каде доаѓа гласот. Потоа забележа дека месечината се смешка.

„Јас ќе ти бидам пријателка“, рече таа.

„Како да те викам?“

„Месечка.“

„Мило ми е, јас сум Пуи. Многу убаво сјаеш“, забележа волкот.

„Ти благодарам. Добро би било да се засолниш во карпата. Гледам некои страшни, сиви облаци“, го предупреди Месечка.

Пуи ја послуша и се искачи на карпата, додека не најде еден празен простор кој заличуваше на пештера и беше доволно голем за да го собере. Само што ги испружи шепите на земја, дождот почна да паѓа. Сакаше да зборува со Месечка, но крупните капки дожд тропаа гласно и Пуи не можеше да ги надвика. Додека чекаше да преврне, заспа, а Месечка го чуваше од небото.

Сончевите зраци продреа низ дрвјата и го разбудија Пуи. Тој се просевна, се истегна и излезе од пештерата. Погледна кон небото, но Месечка не беше таму. Секако, беше ден. Вечерва ќе ја види, сигурно. Шеташе низ шумата, обидувајќи се да се врати на патот по кој се движеше глутницата. Душката траги, го следеше инстинктот. Стигна до една река, па ја изгаси жедта.

Небото полека се затемнуваше како што сонцето заоѓаше зад планината. Пуи легна наземи и нетрпеливо зјапаше нагоре. За кратко време ја виде Месечка. Свездите сјаеја околу неа, но не беа ни приближно блескави и убави како неа. Таа имаше форма на неправилен круг во сребрена боја, со потемни нијанси на неколку места.

„Здраво Пуи.“

„Здраво“, волкот го изви вратот кон небото.

„Што правеше денеска?“, праша Месечка.

„Се обидов да ја пронајдам патеката по која се движи глутницата, но не успеав“, рече Пуи тажно.

„Сигурна сум дека ќе го најдеш патот до дома.“

„Можеш ли да ми кажеш што гледаш одгоре?“

„Па, оттука можам да видам дел од Земјината топка. Гледам високи планини во кои се засолнети разни животни, шуми со високи дрвја и крошни полни со птици, разбранувани мориња и океани во сите нијанси на сината боја. Ги гледам домовите на луѓето и ги чувам додека спијат, исто како што те чувам и тебе. Јас сум многу високо, па тие ми изгледаат мали.“

Додека Месечка раскажуваше, Пуи веќе беше заспал спокојно. Следната вечер волкот лежеше на грб и чекаше нова приказна. Забележа дека овој пат Месечка изгледа поинаку. Нејзината кружна форма заличуваше на буквата С.

„Си го променила изгледот.“

„Да. За кратко ќе си одам, а потоа ќе се појавам дури за 14 дена.“

„Но, тоа е долг период“, Пуи се преврте на стомак и ја погледна Месечка со големите црни очи кои беа тажни.

„Знам, но таква е мојата природа. Јас вртам круг околу нашата планета Земја за 29 дена. Затоа, одовде ти можеш да ме видиш само 14 дена, а преостанатите се наоѓам на другата страна.“

„И јас сакам да дојдам со тебе.“

„За жал, тоа не е можно Пуи“, се насмеа Месечка.

„Сакаш ли да ти раскажам за планетите?“

Волкот кимна со главата и легна повторно. Ги начули ушите и слушаше внимателно.

„Знаеш дека Земјата, всушност, е планета која припаѓа на еден цел Сончев систем, заедно со уште седум други планети? Во центарот се наоѓа Сонцето, а околу него се планетите Меркур, Венера, Земја, Марс, Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун. Најблиску до нашата планета се Венера и Меркур и нив можам да ги видам на небото, другите се подалеку.“

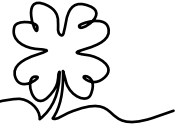
Очите на Пуи сакаа да се затворат, но тој упорно му се противеше на сонот. Сакаше да ги слуша приказните на Месечка, сакаше да го искористи сето време што го имаше со неа. Конечно, небото почна да се осветлува, а Месечка полека се движеше кон планината. Пуи се исправи на нозе и ја погледна. Таа му се смешкаше. Пуи го изви вратот, ја крена предната нога и ја отвори муцката. Завивањето одекнуваше низ шумата, беше силно, но тажно.

„Успеа, Пуи! Сега си вистински волк“, му рече Месечка пред да исчезне.

Пуи ги броеше минутите и деновите до секое следно појавување на Месечка. Тој стана волк самотник. Не успеа да ја пронајде глутницата, ниту, пак, создаде своја. Пуи порасна во голем и силен волк пред чие завивање трепереа сите животни во шумата. Но, во себе имаше празнина која само

Месечка успеваше да ја исполни. Преку ден волкот ловеше и преживуваше, а кога сонцето ќе зајдеше, на темното небо ја бараше Месечината. Кога ќе ја забележеше, радосно ја поздравуваше со силно завивање. Ги гледаше ѕвездите и се сеќаваше на нејзините приказни. Секоја нивна средба траеше долго, со часови. Месечка му раскажуваше за небото и за земјата, за планетите и за ѕвездите, а Пуи остануваше буден цела ноќ. Разделбите беа уште потешки.

Кога некој би го слушнал завивањето на Пуи, би рекол дека волкот плаче за љубов што ќе остане недопрена.

VUK PUI

Čopor vukova brzo se kretao kroz planinske prijevoje. Bila je duboka noć, samo je mjesec osvjetljavao blatnu cestu. Osjetio se miris snijega u zraku. Vukovima je cilj bio popeti se na vrh planine i pronaći odgovarajuće mjesto za zimu. Vuk Pui, kao najmlađi, kretao se u sredini reda. Zastali su kraj potoka da se napiju bistre i hladne vode. Pui je nedaleko od sebe primijetio jelena. Pogledi su im se sreli. Jelen je strahovito izdahnuo kroz nosnice, stvarajući oblak bijele pare. Neka vrsta elektriciteta prošla je kroz Puijevo tijelo i svaku dlačicu njegova crnog krzna. Njegov lovački instinkt i znatiželja rekli su mu da krene! Pui ih je poslušao. Njih dvojica su hitro krenula u trku. Pui je bio brz i snažan, ali nije poznao teren tako dobro kao jelen koji mu je brzo nestao iz vida. Pui se razočarao. Iako je izgubio plijen, volio je loviti. Svidjela mu se igra.

Odjednom je Pui shvatio da je oko njega postalo previše tiho. Nije čuo kretanje drugih vukova niti je mogao osjetiti njihove mirise. Pui se odvojio od čopora. Nije mogao razaznati ni cestu kojom su hodali. Oko njega je bilo drveće, kamenje i grmlje, i sve je izgledalo isto.

Podigao je njušku i pokušao zavijati kao njegov otac, ali glas mu je bio slab. Zvuk koji je izlazio iz njegova grla zvučao je poput gundanja. Nitko ga nije čuo. Legao je na zemlju i pogledao gore. Na tamnom nebu su se vidjele zvijezde, a sjao je i pun mjesec. Spustio je glavu na prednje šape i rastužio se. Bio je sam.

„Ne boj se. Ja ću biti s tobom.“

Pui je podigao uši i okrenuo glavu pokušavajući shvatiti odakle dolazi glas. Tada je primijetio da se mjesec smiješi.

„Bit ću tvoj prijatelj“, rekao je.

„Kako da te zovem?“

„Mesečka.“

„Drago mi je, ja sam Pui. Jako lijepo sjajiš“, primijetio je vuk.

„Hvala ti. Dobro bi bilo da se skloniš u stijenu. Vidim neke strašne, sive oblake“, upozorila je Mesečka.

Pui je poslušao i popne se na stijenu dok nije našao prazan prostor koji nalikuje špilji i koji je bio dovoljno velik da ga primi. Čim je ispružio šape na tlo, počela je padati kiša. Htio je razgovarati s Mesečkom, ali su velike kapi kiše glasno lupkale i Pui ih nije mogao nadglasati. Dok je čekao da prestane kiša, zaspao je, a Mesečka ga je čuvala s neba.

Sunčeve zrake prodrle su kroz drveće i razbudile Puija. Zijevnuo je, protegnuo se i izašao iz špilje. Pogledao je prema nebu, ali Mesečke nije bilo. Naravno, bio je dan. Večeras će je vidjeti, sigurno. Šetao je kroz šumu pokušavajući se vratiti na put po kojem je hodao čopor. Njuškao je tragove, slijedio svoj instinkt. Stigao je do jedne rijeke i utazio žed. Nebo se polako mračilo dok je sunce zalazilo za planinu. Pui je legao na tlo i nestrpljivo zurio uvis. Ubrzo ugleda Mesečku. Zvijezde su sjale oko nje, ali nisu bile ni blizu tako sjajne i lijepe kao ona. Imala je oblik nepravilnog kruga srebrne boje, s tamnijim nijansama na nekoliko mjesta.

„Zdravo, Pui.“

„Zdravo“, vuk je ispružio vrat prema nebu.

„Što si radio danas?“ upita Mesečka.

„Pokušao sam pronaći trag svojega čopora, ali nisam uspio“, tužno je rekao Pui.

„Sigurna sam da ćeš pronaći put kući.“

„Možeš li mi reći što vidiš odozgo?“

Vidim visoke planine koje skrivaju razne životinje, šume s visokim drvećem i krošnjama punim ptica, uzburkana mora i oceane u svim nijansama plave. Pazim na ljude i njihove domove i čuvam ih dok spavaju, isto kao što čuvam i tebe. Ja sam jako visoko pa mi oni izgledaju malo.“ Dok je Mesečka govorila, Pui je već spokojno zaspao.

Sljedeće večeri vuk je ležao na leđima i čekao novu priču. Zamijetio je da ovoga puta Mesečka izgleda drugačije. Njezin kružni oblik podsjećao je na slovo C.

„Promijenila si izgled.“

„Da. Na kratko ću otići, a onda ću se pojaviti za 14 dana.“

„Ali to je dugo“, Pui se okrenuo na trbuh i pogledao Mesečku velikim crnim očima koje su bile tužne.

„Znam, ali takva je moja priroda. Ja radim krug oko našeg planete Zemlje za 29 dana. Dakle, odavde me možeš vidjeti samo 14 dana, a ostatak vremena sam s druge strane.“

„I ja želim ići s tobom.“

„Nažalost, to nije moguće, Pui,“ nasmija se Mesečka.

„Želiš li da ti pričam o planetima?“

Vuk kimne i ponovno legne. Naćulio je uši i pažljivo slušao.

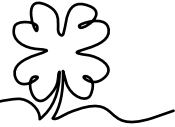
„Znaš li da je Zemlja zapravo planet koji pripada cijelom Sunčevu sustavu, zajedno s još sedam drugih planeta? U središtu je Sunce, a oko njega su planeti Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran i Neptun. Najbliži našem planetu su Venera i Merkur i njih mogu vidjeti na nebu, ostali su predaleko.“

Puijeve su se oči htjele zatvoriti, ali se uporno opirao snu. Želio je slušati Mesečkine priče, želio je iskoristiti sve vrijeme koje je imao s njom. Konačno, nebo je postajalo svijetlo, a Mesečka se polako pomicala prema planini. Pui se ispravi i pogleda je. Smiješila mu se. Pui je ispružio vrat, podignuo prednju nogu i otvorio njušku. Zavijanje je odjekivalo šumom, bilo je glasno, ali tužno.

„Uspio si, Pui! Sada si pravi vuk“, rekla mu je Mesečka prije nego što je nestala.

Pui je brojao minute i dane do njezina sljedećeg pojavljivanja. Postao je vuk samotnjak. Nije uspio pronaći čopor niti je pak stvorio svoj. Izrastao je u velikog i snažnog vuka od čijeg su zavijanja drhtale sve životinje u šumi. Ali u njemu je ostala praznina koju je samo Mesečka mogla ispuniti. Danju je vuk lovio i preživljavao, a kad bi sunce zašlo, na tamnom je nebu tražio Mesečku. Kad bi je zamijetio, radosno bi je pozdravio glasnim urlikom. Gledao je zvijezde i prisjećao se njezinih priča. Svaki njihov susret trajao je dugo, satima. Mesečka bi mu pričala o nebu i zemlji, o planetima i zvijezdama, a Pui bi ostao budan cijelu noć. Rastanci su bili još teži. Kad bi tko čuo Puijevo zavijanje, rekao bi da vuk plače za ljubavljju koja će ostati netaknuta.

Prijevod: Nina Medanić

Волшебен лет

Си беше еднаш едно девојче кое се викаше Ведрана. Имаше години... токму колку тебе! Нејзината насмевка ѝ го красеше лицето од утро до мрак, а од малите црни очиња ведрина бликаше како топлина што би го згреала и најстуденото срце.

Љубопитна, како и секое дете, постојано имаше прашања на кои на мама понекогаш ѝ беше лесно, но честопати и тешко да го најде вистинскиот одговор.

„Мамо, дали јас сум голема колку носот на цинот?“, или, пак, „Се прашувам, каде ли спие сонцето?“, „А, тато, кој ѝ ја плете кошничката за мед на пчелата?...“

Мама и тато, пак, како и сите мајки и татковци на светот, одговарајќи на овие прашања најдобро што умеат, секојдневно ѝ помагаа на Ведрана да го открива светот со сите негови убави и помалку убави страни.

Еден ден, Ведрана, заедно со своите родители, отиде на излет на една прекрасна ливада, покрај река. Со мама сплете венче од мали, шарени цветови, со тато играше со новата црвена топка, трчаше боса по нежните пеперутки, им се восхитуваше на кристално белите камчиња што се валкаа во еден брзак, се радуваше на пролетното сонце од кое капки роса ѝ светеа на челото. Толку многу се измори што едвај дочека тато да ја врзе плетената лулашка на две стари дрвја чии крошни правеа дебела сенка. Си легна удобно, а пролетното ветре нежно ја залула. Во тој момент, на малото чпрто носе заруменето од веселата детска игра, небаре булка, застана една пчела. Малото суштество ја гледаше Ведрана право в очи, како да сака нешто да ѝ каже... и чудо, пчелката прозборе:

„Здраво, јас сум Медена, ти како се викаш?“

Збунето, не верувајќи дека слушна некаков глас, Ведрана ги протри очињата и срамежливо одговори:

„Ведрана, се викам Ведрана!“

Медена задоволно одмавна со крилцата, па на малото детско носе посеа златно-жолт цветен прав од што се слушна едно гласно „Апчихааа!“ И двете се насмевнаа. Тогаш пчелата, малку вознемирено, небаре ќе го пропушти последниот лет, ѝ рече на Ведрана:

„Ама, ајде, станувај, не смееме да губиме време во лежење, нè чека многу работа!“

„Но, мама вели дека децата растат дури спијат, а јас сакам да пораснам мнооогу голема!“, појасни Ведрана.

„Има право мајка ти, но сега појди со мене, па и јас ќе те научам нешто многу важно“, ѝ одговори охрабрувачки Медена.

„А, како ќе летам со тебе, па јас немам крилја?!“, праша малото девојче малку разочарано, а во тој момент, на грбот почувствува нешто многу чудно. Имаше две мре- жести крила, попрскани со златен прав, токму онакви какви што си замислуваше дури се преправаше дека е добра вила.

Двете нови другарки се вивнаа во заеднички лет, а глетката што се отвори пред нивните очи беше волшебна. Ливадата го беше сплела својот најшарен, најпрекрасен килим каков што некогаш имаа видено малите детски очиња. Имаше најубави цветови, разни, високи и бујни, со силни бои, средни и шарени, па дури и мали, ситни, срамежливо свиткани во тревата. Но, сите заедно ширеа опоен мирис што силно ги будеше сите сетила.

„Кои цвеќиња се најубави?“, праша Ведрана. „Сигурно оние најголемите, најцрвените, во нив има најмногу мед, нели?“

„Цветен прав, цвеќињата имаат цветен прав и нектар, а ние пчелите ги собираме овие волшебни состојки, ги носиме во нашиот дом, кошницата, и таму сите заедно создаваме мед!“, објаснуваше Медена. „А штом ме праша за убавите цвеќиња, знај дека секој цвет си има своја посебна убавина, своја боја и свој мирис. Некои дури имаат и боцливи гранчиња, некои се затвораат штом ќе им се доближиш, но најважно од сè е да им пријдеш со љубов. Само ако си искрен, трудољубив и чесен, секој ќе ти го отвори широко своето срце.“

Ведрана слушаше внимателно, а овие зборови за цвеќињата како да ги имаше веќе слушнато од мама и тато кога разговараат за луѓето во светот на возрасните.

Така, двете гостинки на ливадата слетаа на една темјанушка, па на една црвена булка и на еден мал цвет од камилица. Медена толку многу ги натовари своите ножиња со цветен прав, го наполни stomачето со нектар, што едвај полета. Се вивнаа заедно кон кошницата каде што илјадници пчели работнички неуморно влегуваа и излегуваа од еден мал отвор, итаа повторно и повторно да донесат од волшебниот прав. Низ малата дупка, Ведрана успеа да види рој пчели како танцуваат врз совршени шестаголници, токму онакви какви што таа исцртуваше со својот линијар. Уште повеќе им се воодушеви на овие вредни животинки кои на некој чудно магичен начин го правеа највкусното метче што секое утро тато ѝ го ставаше во чајот.

„Ајде, подоцна ќе набљудуваш, мораме да ја продолжиме нашата работа!“, ја сепна Медена. „Сега ќе те однесам на една стара јаболкница, на крајот од ливадата, таа е преполна со млади пупки, како снегулки, тие едвај чекаат да ги опрашине. Знаеш, ние им помагаме на растенијата да растат со тоа што им го опрашуваме цветот, ги собираме нектарот и цветниот прав, од кои ние создаваме здрав и вкусен мед, а тие, пак, вкусни плодови и чист воздух. Затоа со право се вели дека сè додека постоиме ние пчелите, ќе има и живот во природата!“, гордо раскажуваше Медена, силно замавнувајќи со крилцата што поскоро да стигне до саканото место.

Ведрана беше пресреќна летајќи до оваа умница и вредница. Посака пчелите секогаш да имаат мирен лет и чиста храна. Уживаше во прекрасното брмчење на Медена, пролетното ветре им ги галеше лицата, а високите тревки им ги скокоткаа ножињата. Сончко се имаше веќе искачено високо на небото, па штотуку расцветаните пролетни цветови блескаа во полн сјај. Одеднаш, пред двете другарки се појави огромна крошна на старо дрво која заличуваше на голем, мек облак од памук кој на Ведрана ѝ заличи на бела, мека перница на која слатко би се одморилa по напорниот лет, а за Медена пак, тоа беше бесценет извор на скапоцен цветен прав од кој толку многу ќе однесе во својата кошница што мајката Матица и сите пчели сестрички силно ќе се израдуваат. Но, овој пат, нешто беше многу чудно и поразлично од минатата пролет. Гранките на старата јаболкница речиси и да не се гледаа од густоот облак кој се креваше околу неа и ширеше неподнослива миризба. Штом Медена застапа на една пупка и шмркна за да го наполни мешето со нектар, почувствува силна болка и печење во очињата, а крилцата ѝ снеможеа и ѝ натежнаа. Ведрана се исплаши, очите ѝ се наполнија солзи гледајќи ја малата пчела како ги губи силата и сјајот со кои ведро леташе цел ден. Сè што сакаше да направи, беше да може да ѝ помогне, да ја спаси!

Еден чичко, облечен како космонаут, на грбот имаше голема метална боца, а во рацете држеше некаква долга и тенка цевка од која се ширеше огромен воден облак кој силно печеше, лутеше и предизвикуваше задушвање и болка во грлото. Многу пчели кои претходно беа стигнале на јаболкницата, безживотно пагаа на земјата како црн дожд. Глетката беше ужасна и тажна, Ведрана не можеше да поверува што им прави овој страшен чад на кутрите пчели. А што ако ги уништи сосема, што ако ги снема, ќе го снема ли и нивниот прекрасен танц, милозвучното брмчење, здравото и вкусно метче, ќе нема ли кој да ги опрашува растенијата, ќе ја снема ли природата?!

Со сета сила, ја зеде Медена во своите рачиња и со силен залет ја однесе на блиското изворче каде што утрината тато ѝ го изми лицето, а таа почувствува освежување подобро и од највкусниот сладолед. Беше сигурна дека тоа ќе ѝ помогне на кутрата пчела. Со мака стигнаа на жуборливото поточе каде што во чашка од едно што- туку расцветано булче, Ведрана нацрпи неколку капки свежа вода и нежно го доближи до лицето на Медена. Со последни сили, едвај голтна една капка од бистрата, студена вода, ги изми нежно крилцата и почувствува како ѝ се враќаат силата и воздухот во градите.

„Ах, добро си!“, со олеснување воздивна Ведрана. „Ужасно беше она што се случи!“

„Отрвните пестициди се нашиот најголем непријател, тие го уништуваат нашиот животен простор, а вие луѓето сè помалку се грижите за здравата и чиста животна средина. Еден ден, тоа може да биде страшно за сите!“, објаснуваше Медена тивко, а во гласот сè уште ѝ се чувствуваа изнемоштеноста и заморот. Од нектарот на едно сочно глуварче, силата сосема ѝ се врати.

Сонцето веќе беше на пат да се скрие зад високиот рид, булките срамежливо ги затвораа своите цветови...

„Време е за дома!“, шепна Медена и го поведе со себе девојчето кое овој пролетен ден беше нејзина другарка, ја запозна со животот на ливадата, а таа, пак, ѝ го спаси животот.

Плетената лежалка беше во длабоката сенка меѓу двете дрвја, онаму каде што утринава ја врза тато. Тука се поделија. Ведрана, уморна, среќна, исполнета... силно ја прегрна малата пчела, ѝ се заблагодари што ја поведе на овој волшебен лет и ѝ вети дека секогаш ќе се грижи за природата.

Почувствува како крилата ѝ ги снемува од грбот, нежно ја навали главата над перничето и веднаш заспа...

„Ведрана!“, се слушна гласот на мама. „Ајде, мило, разбуди се, спиеш веќе цел час.“

Вкусната храна беше поставена на цветен чаршаф послан на тревата. Се ширеше прекрасна миризма. Ведрана беше сонлива и збунета, не ѝ беше јасно како се случи сè, сè додека не ја здогледа теглата полна златно-жолт мед поставена покрај колачињата, за вкусен десерт. На оваа тегла имаше слика на која, со широка насмевка, на убав цвет, стоеше Медена. Малото девојче задоволно се насмевна, знаеше дека таа е добро. Си вети себеси дека заедно со мама и тато и сите свои другарчиња, ќе направи сè пчелите да бидат добро, а со малото прсте крадешкум брцна во теглата, па во устето го почувствува сиот прекрасен вкус на овој волшебен ден.

ČAROBNI LET

Bila jednom jedna djevojčica koja se zvala Vedrana. Imala je godina baš koliko i ti! Osmijeh je krasio njezino lice od jutra do mraka, a iz malih crnih očiju zračila je vedrina i toplina koja bi ugrijala i najhladnije srce.

Znatiželjna, kao i svako dijete, stalno je imala pitanja na koja je mami ponekad bilo lako, ali puno puta i teško pronaći pravi odgovor. “Mama, jesam li ja velika kao divov nos?” ili, pak, “Pitam se, gdje spava sunce?”, “A tata, tko plete pčelinju košaricu za med?...”

Mama i tata, pak, kao i sve majke i očevi na svijetu, odgovarajući na ta pitanja najbolje što znaju, svakodnevno su pomagali Vedrani da otkriva svijet, sa svim njegovim lijepim i onim manje lijepim stranama.

Jednoga je dana Vedrana, zajedno sa svojim roditeljima, otišla na izlet na jednu prekrasnu livadu pokraj rijeke. S mamom je isplela vijenac od malih, šarenih cvjetova, s tatom se igrala novom, crvenom loptom, trčala je bosa za nježnim leptirima, divila se kristalno bijelim kamenčićima koji su se kotrljali u jedan potok, radovala se proljetnom suncu od kojeg joj se čelo orosilo sjajnim kapljicama.

Toliko se umorila da je jedva dočekala da tata postavi pletenu ljuljačku na dva stara stabla čije su krošnje stvarale debeli hlad. Udobno se smjestila, a proljetni vjetar nježno ju je zaljuljao. U tom trenutku, na malom prćastom nosiću koji se rumenio od vesele dječje igre, kao da je mak, zastala je jedna pčela.

Malo stvorenje gledalo je Vedranu ravno u oči, kao da joj želi nešto reći... i, za divno čudo, pčelica progovori:

„Zdravo, ja sam Medena, kako se ti zoveš?“

Zbunjeno, ne vjerujući u to da čuje nekakav glas, Vedrana protrlja oči i sramežljivo odgovori:

„Vedrana, zovem se Vedrana!“

Medena je zadovoljno zamahnula krilima, a zatim je zlatnožutim cvjetnim prahom posula dječji nosić iz kojeg se začulo jedno glasno „Apćihaaa!“ i obje su se nasmiješile.

Tada je pčela, pomalo uznemireno, kao da će propustiti posljednji let, rekla Vedrani:

„Ma, hajde, ustani, ne smijemo gubiti vrijeme u ležanju, čeka nas puno posla!“

„Ali, mama govori da djeca rastu dok spavaju, a ja hoću biti jakooo velika!“ objasnila je Vedrana.

„Tvoja majka je u pravu, no sada pođi sa mnom, pa ću te i ja naučiti nešto jako važno“, odgovorila je Medena ohrabrujući je.

„A kako ću letjeti s tobom, pa ja nemam krila?!“ upitala je mala djevojčica malčice razočarano, a u tom trenutku na leđima je osjetila nešto jako čudno. Imala je dva mrežasta krila, poprskana zlatnim prahom, baš onakvim kakvim ga je zamišljala kad se pretvarala da je dobra vila.

Dvije nove prijateljice poletjele su zajedno, a prizor pred njihovim očima bio je čaroban. Livada je istkala najšareniji, najljepši tepih koji su male dječje okice mogle vidjeti. Bilo je tu najljepših cvjetova, različitih, visokih i bujnih, jarkih boja, srednjih i šarenih, pa i sitnog, malog cvijeća, koje se sramežljivo sklupčalo u travi. No, zajedno je širilo opojan miris koji je snažno budio sva osjetila.

„Koje je cvijeće najljepše?“ upitala je Vedrana. „Sigurno ono najveće, najcrvenije, u njemu ima najviše meda, zar ne?“

„Pelud, cvijeće ima pelud i nektar, a mi pčele sakupljamo te čarobne sastojke, nosimo ih u naš dom, košnicu, i tamo zajedno stvaramo med!“ objasnila je Medena. „A kad me već pitaš za lijepo cvijeće, znaj da svaki cvijet ima svoju posebnu ljepotu, boju i miris. Neki čak imaju i bodljikave grančice, neki se zatvore čim im se približiš, ali najvažnije od svega je da im pristupiš s ljubavlju. Samo ako si iskren, vrijedan i čestit, svaki će ti širom otvoriti svoje srce.“

Vedrana je pažljivo slušala, a te riječi o cvijeću kao da je već čula od mame i tate kada su razgovarali o ljudima u svijetu odraslih.

Tako su dvije gošće na livadi sletjele na jednu ljubičicu, pa na jedan crveni mak i na jedan mali cvijet kamilice. Medena je toliko natovarila svoje nožice cvjetnim prahom i napunila trbuh nektarom da je jedva poletjela.

Zajedno su se vinule prema košnici u kojoj je na tisuće pčela radilica neumorno ulazilo i izlazilo iz malog otvora, žureći uvijek iznova po čarobni prah. Kroz malu rupicu Vedrana je zapazila roj pčela kako pleše na savršanim šesterokutima, baš onakvima kakve je crtala ravnalom. Još su je više oduševile te vrijedne životinje koje su na neki čudan, čaroban način napravile najukusniji med koji joj je tata svakoga jutra stavljao u čaj.

„Ajde, gledat ćeš poslije, moramo nastaviti s poslom!“ trgne je Medena. „Sad ću te odvesti do jedne stare jabuke na kraju livade, prepune mladih pupova, poput

pahulja, oni jedva čekaju da ih oprašimo. Znaš, mi pomažemo biljkama da rastu oprašujući njihove cvjetove, skupljajući nektar i pelud od kojih stvaramo zdrav i ukusan med, a one zauzvrat daju ukusne plodove i čisti zrak. Zato se s pravom kaže da dok je nas pčela, bit će i života u prirodi!“ ponosno je ispričala Medena, snažno zamahujući krilima da što prije stigne do željenog mjesta. Vedrana je bila presretna što je letjela pored ove pametne i vrijedne pčele. Poželjela je da pčele uvijek imaju miran let i čistu hranu. Uživala je u Medeninu prekrasnom zujanju, proljetnom povjetarcu koji im je milovao lica i visokoj travi koja im je gicala stopala. Sunašce je već bilo visoko na nebu, pa je tek procvvalo proljetno cvijeće zasjalo punim sjajem.

Odjednom se pred dvjema prijateljicama pojavila ogromna krošnja starog stabla koja je izgledala kao veliki, mekani oblak pamuka, koji je Vedrani izgledao poput bijelog, mekanog jastuka na kojem bi se slatko odmorila nakon napornog leta, a za Medenu je pak bio neprocjenjiv izvor dragocjenog peluda kojeg će toliko ponijeti u svoju košnicu da će matica i sve sestre pčele biti vrlo sretni. Međutim, ovoga puta nešto je bilo vrlo čudno, drugačije nego prošlog proljeća. Grane stare jabuke bile su gotovo nevidljive od gustog oblaka koji se dizao oko nje i širio nesnosan smrad. Čim je Medena zastala na jednom od pupoljaka i pomirisala ga da napuni vrećicu nektarom, osjetila je veliku bol i žarenje u očima, a krila su joj postala slaba i teška. Vedrana se prestrašila, oči su joj se napunile suzama, vidjevši pčelicu koja je cijeli dan blistavo letjela kako gubi snagu i sjaj. Sve što je željela bilo je da joj pomogne, spasi je!

Jedan je striček, odjeven kao kozmonaut, na leđima imao veliku metalnu bocu, a u rukama je držao nekakvu dugu i tanku cijev iz koje se širio ogroman vodeni oblak koji je jako pekao, grizao i izazivao gušenje i bol u grlu. Mnoge pčele koje su ranije stigle do stabla jabuke beživotno su pale na zemlju poput crne kiše. Prizor je bio stravičan i tužan, Vedrana nije mogla vjerovati u to što taj strašni dim čini jadnim pčelama. A što ako ih potpuno uništi, ako nestanu: hoće li nestati i njihov prekrasan ples, milozvučno zujanje, zdrav i ukusan med, tko će oprašivati biljke, hoće li priroda nestati?!

Svom snagom uzela je Medenu u naručje i snažnim je trkom odnijela do obližnjeg izvora gdje joj je otac toga jutra umio lice, a ona je osjetila osvježenje bolje i od najukusnijeg sladoleda. Bila je sigurna da će to pomoći jednoj pčeli. S mukom su stigle do žuborećeg potoka gdje je Vedrana u šalicu napravljenu od tek procvjetalog cvijeta izvukla nekoliko kapi svježije vode i nježno je prinijela Medeninu licu.

Zadnjim snagama pčela je jedva progutala kap bistre, hladne vode, nježno oprala krila i osjetila kako joj se snaga i zrak vraćaju u prsa.

„Ah, dobro si!“ odahnula je Vedrana.

„Strašno je to što se dogodilo!“

„Otrovni pesticidi su naš najveći neprijatelj, uništavaju nam životni prostor, a vama ljudima sve je manje stalo do zdravog i čistog okoliša. Jednog dana to bi moglo biti strašno za sve!“ tiho je objasnila Medena, glasom punim iscrpljenosti i umora. Od nektara jednog sočnog maslačka potpuno joj se vratila snaga.

Sunce je već bilo na putu da se sakrije iza visokog brda, makovi su stidljivo zatvarali svoje cvjetove...

„Vrijeme je da pođemo kući!“ šapnula je Medena i povela sa sobom djevojčicu koja je ovog proljetnog dana bila njezina prijateljica koju je upoznala sa životom livade, a ona joj je zauzvrat spasila život.

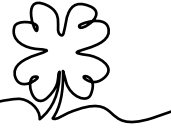
Pletena ležaljka nalazila se u debelom hladu između dvaju stabala gdje ju je jutros privezao tata. Ovdje su se rastale. Vesela, umorna, sretna, ispunjena... čvrsto je zagrlila pčelicu, zahvalila joj na tome što ju je povela na ovaj čarobni let i obećala joj da će uvijek čuvati prirodu. Osjetila je kako joj krila nestaju s leđa, nježno je naslonila glavu na jastuk i istog trena zaspala...

„Vedrana!“ začuo se mamin glas. „Hajde, dušo, probudi se, spavala si sat vremena.“

Ukusna hrana bila je postavljena na cvjetni stolnjak prostrt na travi. Širio se divan miris.

Vedrana je bila pospana i zbunjena, nije joj bilo jasno kako se sve dogodilo, sve dok nije ugledala staklenku punu zlatnožutog meda postavljenu pored kolačića, kao ukusan desert. Na toj tegli bila je slika na kojoj Medena stoji na prekrasnom cvijetu, uz širok osmijeh. Djevojčica se zadovoljno smješkala, znala je da je Medena dobro. Obećala je sebi da će zajedno s mamom i tatom i sa svim svojim prijateljima napraviti sve da pčele budu dobro, dok je malim prstom kradomice uzela malo meda iz staklenke, a u ustima osjetila sav divan okus ovog čarobnog dana.

Prijevod: Ana Bratović

Папагалот и кучето

На крајот од градот имало една баба која си живеела со еден бел папагал. Папагалот бил многу умен, знаел да зборува, секое утро ја поздравувал бабичката и ѝ правел друштво. Бабичката за возврат се грижела тој секогаш да има свежи бисквити и чиста вода. Кога изгледало дека ништо нема да им го помати заедничкиот живот, папагалот ненадејно исчезнал. Бабичката го барала насекаде, но не можела да го најде. Оттогаш живеела сама, но никогаш не го заборавила белиот папагал. Врвеле така недели и месеци, кога еден ден пред вратата од нејзината куќа слушнала лаеж на кученце. Бабата му ја отворила вратата и уште веднаш го засакала друштвото на кученцето. Го завикала Тоше. Кучето било среќно во домот на бабичката и ја следело насекаде.

Тоше пораснал играјќи во дворот околу куќата. И тој и бабичката биле среќни заедно, но една ноќ и кучето исчезнало. Бабата го барала со денови. Залепила фотографија од изгубеното куче со нејзиниот телефонски број на аголот од улицата, но никој не ѝ се јавил. Тоше, всушност, се исплашил од силните експлозии што ги слушнал ноќта додека дремел во градината. Експлозиите биле дел од големиот новогодишен огномет во градот. Кучето толку било уплашено од пукањето што трчало колку што може подалеку. Кога најпосле застанало, му станало јасно дека се изгубило во големиот град, далеку од домот на бабата.

Тоше лутал со денови низ градот, не знаејќи како да се врати дома. Спиел во паркови и најчесто гладувал. Така скитал сè додека не налетал на Гари, уличен питач. Тој пред себе имал чиниче во кое тропнувала по некоја паричка од минувачите што се сожалувале на неговата сиромаштија. Гари го нахранил Тоше и му направил место до него. Така кучето почнало да си го вади лебот. Но, на Тоше му недостигала бабичката и едно утро решил да замине со надеж дека ќе го најде патот до дома. Се простил со Гари и продолжил понатаму. Не стигнал далеку пред да налета на еден уличен пес по име Папо.

Папо му рекол на Тоше дека сè што треба да научи во животот е да живее хранејќи се од кантите за отпадоци.

„Погледни ме, живеам како крал“, му рекол Папо и се потчукнал по полниот стомак.

Тоше неколку дена го следел Папо и учел од него, сè додека едно утро не го разбудиле повици за помош. Кога ги отворил очите, го забележал Папо во мрежата на некој што собирал кучиња скитници. Тоше се вдал во бегство и едвај се спасил. Запрел под еден отворен прозорец од кој се ширел мирис на скара. Ја пуштил шепата внатре и грабнал еден колбас. Кога си помислил дека ќе може на мир да се гоштава, по главата почнала да го удира голема метла.

„Крадец, крадец“, викал нечиј глас, додека метлата силно го удирала. Тоше го испуштил колбасот и почнал да трча колку што го држеле нозете. Другиот ден бил толку гладен што се фрлил на првото парче суво лепче што го забележал во една уличка, без притоа да сфати дека се работи за клопка. Само секунда подоцна се нашол поклопен под дрвено корито. Тоше чекал долго време да види што ќе се случи понатаму, така заспал. Кога се разбудил, забележал дека веќе не е под коритото, туку во некаков циркус. Си помислил дека ќе му се залепат црвата од глад ако не касне нешто. Му се насмевнала среќата кога едно момче го помилувало и му дало чинија топло млеко.

Момчето било акробат и му покажало на Тоше како да оди по распната жица. Тоше учел брзо и за кратко време научил да оди по жицата исправен на задните нозе, додека на главата му стоел бел папагал. Со папагалот почнале да настапуваат во циркусот пред публика што секогаш ја кревале на нозе со својата точка и добро заработувале. Тоше се спријателил со папагалот. Тој му раскажал како завршил тука: некој скитник го грабнал и го продал на сопственикот на циркусот. Еден ден додека се подготвувале за настап, се случила несреќа и папагалот си го повредил крилото. Сопственикот на циркусот не сакал веќе да го храни повредениот папагал и решил да го избрка. Папагалот натажен, си ги спакувал работите и тргнал да си оди. Тоше не можел да го остави сам својот пријател и одлучил и тој да му се придружи.

„Остави ме мене. Врати се во циркусот“, му рекол папагалот.

„А ти каде ќе одиш?“, го прашал Тоше. „Не знам. Најсреќен бев кога си живеев со мојата бабичка, но тие безгрижни денови изгледа никогаш нема да се вратат“, тешко воздивнал папагалот.

„И мене ми недостига мојата бабичка“, рекол Тоше. Од збор на збор, Тоше и папагалот со изненадување разбрале дека и двајцата зборуваат за истата бабичка.

„Би било убаво да се вратиме назад“, рекол папагалот.

„Но, како? Јас не го знам патот“, рекло кучето.

„Јас го знам, ама не можам да летам далеку вака повреден“, рекол папагалот.

„Имам план“, се сетил Тоше. „Качи се на мојот грб, јас ќе те носам, а ти ќе ми го покажуваш патот.“

Така и направиле. По неколку дена одење, конечно стигнале на крајот од градот каде што била куќата на бабата. Биле толку изморени што паднале пред вратата и мигум заспале. Но, на бабичката ѝ се присторило дека слушнала некој шум пред вратата и излегла да провери. Кога ги видела своите најдобри пријатели, папагалот и кучето, се расплакала од радост и на раце ги внела дома. Оттогаш бабичката, папагалот и кучето си живееле среќно уште многу години.

Vlado Janevski

PAPAGAJ I PAS

Na kraju grada živjela je baka s jednim bijelim papagajem. Papagaj je bio vrlo pametan, znao je govoriti, svako jutro je pozdravljao bakicu i pravio joj društvo. Bakica se zauzvrat brinula o tome da papagaj uvijek ima svježe kekse i čistu vodu. Kad se činilo da ništa neće poremetiti njihov zajednički život, papagaj je odjednom nestao. Bakica ga je posvuda tražila, ali ga nije mogla pronaći. Otad je živjela sama, ali nikada nije zaboravila bijelog papagaja. Tako su prošli tjedni i mjeseci, kad je jednog dana pred vratima svoje kuće začula lavež. Baka je otvorila vrata i psić joj se odmah svidio. Počela ga je zvati Toše. Psić je bio sretan u bakičinu domu i posvuda ju je slijedio.

Toše je odrastao igrajući se u dvorištu oko kuće. I on i bakica bili su sretni zajedno, ali jedne noći i pas je nestao. Baka ga je tražila danima. Zalijepila je fotografiju izgubljenog psa sa svojim telefonskim brojem na uglu ulice, ali nitko je nije nazvao. Toše se zapravo uplašio glasnih eksplozija koje je čuo noću dok je drijemao u vrtu.

Eksplozije su bile dio velikog novogodišnjeg vatrometa u gradu. Pas se toliko uplašio pucnjave da je pobjegao što je dalje mogao. Kad je konačno zastao, postalo mu je jasno da se izgubio u velikom gradu, daleko od bakina doma.

Toše je danima lutao gradom ne znajući kako da se vrati kući. Spavao je po parkovima i često gladovao. Tako je lutao dok nije naletio na Garija, uličnog prosjaka. Pred sobom je imao tanjurić u kojem su zveckali novčići koje bi prolaznici ubacili unutra, sažalivši se nad njegovim siromaštvom. Gari je nahranio Tošu i priredio mu mjesto pored sebe. Tako je pas počeo moliti za svoj kruh. Ali Toši je nedostajala bakica i jednog je jutra odlučio otići u nadi da će pronaći put kući. Pozdravio se s Garijem i krenuo dalje. Nije daleko stigao prije nego što je naletio na jednog uličnog psa po imenu Papo. Papo je rekao Toši da sve što mora naučiti u životu jest da živi jedući iz kanti za smeće. „Pogledaj mene, živim kao kralj“, rekao mu je Papo i potapšao se po punom trbuhu.

Toše je nekoliko dana pratio Papu i učio od njega, sve dok ga jednog jutra nisu probudili pozivi u pomoć. Kad je otvorio oči, ugledao je Papu u mreži sakupljača pasa lotalica. Toše se dade u bijeg i jedva se spasio. Zaustavio se ispod otvorenog prozora s kojeg je dopirao miris roštilja. Stavio je šapu unutra i zgrabio kobasicu. Kad je već pomislio da će na miru omastiti brk, velika metla ga je počela udarati po glavi.

„Lopov, lopov“, povikao je nečiji glas, dok ga je metla snažno udarala. Toše je ispustio kobasicu i počeo trčati koliko su ga noge nosile. Drugi je dan bio toliko gladan da se bacio na prvi komad suhog kruha koji je ugledao u jednoj uličici, ne sluteći da je to zamka. Samo sekundu kasnije našao se poklopljen ispod drvenog korita. Toše je dugo vremena čekao što će dalje biti pa je zaspao. Kad se probudio, primijetio je da više nije ispod korita, nego u nekakvom cirkusu. Mislio je da će mu se crijeva slijepiti od gladi ako nešto ne prigrize. Sreća mu se osmjehnula kad se jedan dječak sažalio nad njim i dao mu zdjelicu toplog mlijeka.

Dječak je bio akrobat i pokazao je Toši kako se hoda po žici. Toše je brzo učio i za kratko vrijeme naučio je hodati po žici uspravno na stražnjim nogama, dok mu je na glavi stajao bijeli papagaj. S papagajem je počeo nastupati u cirkusu pred publikom koju su uvijek uspijevali podići na noge svojom točkom i dobro su zarađivali. Toše se sprijateljio s papagajem. Papagaj mu je ispričao kako je završio ovdje: neka ga je skitnica zgrabila i prodala vlasniku cirkusa. Jednog dana, dok su se pripremali za nastup, dogodila se nesreća i papagaj je ozlijedio krilo. Vlasnik cirkusa nije više želio hraniti ozlijeđenog papagaja te ga je odlučio otjerati. Papagaj je bio tužan, spakirao je svoje stvari i okrenuo se da ode. Toše nije mogao ostaviti svog prijatelja samog i odlučio mu se pridružiti.

„Pusti me na miru. Vrati se u cirkus“, rekao mu je papagaj.

„A kamo ti ideš?“ upita ga Toše.

„Ne znam. Najсреtniji sam bio dok sam živio sa svojom bakicom, ali čini se da se ti bezbrižni dani nikad više neće vratiti“, teško je uzdahnuo papagaj.

„I meni nedostaje moja bakica“, rekao je Toše.

Riječ po riječ, Toše i papagaj iznenađeno shvatiše da obojica govore o istoj bakici.

„Bilo bi lijepo vratiti se natrag“, reče papagaj.

„Ali kako? Ne znam put“, rekao je pas.

„Ja znam put, ali ovako ozlijeđen ne mogu letjeti daleko“, reče papagaj.

„Imam plan“, sjetio se Toše. „Popni se na moja leđa, ja ću te nositi, a ti ćeš mi pokazati put.“

Tako su i učinili. Nakon nekoliko dana hoda, konačno su stigli na kraj grada gdje je bila bakina kuća. Bili su toliko umorni da su pali pred vratima i na trenutak zaspali. No bakici se učinilo da je čula neku buku ispred vrata i izašla je kako bi provjerila što se događa. Kad je ugledala svoje najbolje prijatelje, papagaja i psa, zaplakala je od radosti i na rukama ih unijela u kuću. Otad su bakica, papagaj i pas živjeli sretno još mnogo godina.

Prijevod: Tihana Tadej

Магијата на другарството

Тоа утро сè беше исто како и сите претходни. Ена ги отвори сините очи и сонливо ги виде сончевите зраци, како срамежливо продираат низ прозорецот. Ги изми запчињата и брзо се подготви за на училиште.

„Денеска ќе биде убав ден, така мамо?“ , ја праша Ена мајка си пред да ја отвори вратата.

„Секако, мила, и овој и секој следен ден ќе биде убав“, со насмевка ѝ одговори мајка ѝ. „Побрзај сега, Ана сигурно те чека да одите заедно на училиште.“

Набрзина ги обу чевлите и се упати кон задниот дел од нивната куќа. Чекореше брзо по тесната патека до малата вратичка, низ која се влегуваше во дворот на Ана. Ена беше сигурна дека двете куќички, едната бела, другата жолта, беа најубавите во тоа место. Меѓу нивните дворови, имаше високо дрво на чијшто врв се наоѓаше големо гнездо, дом на белите штркови. Нивните големи крилја ја најавуваа пролетта што за другарките значеше бескрајно долги игри во дворот.

Ена тропна неколкупати на вратата, очекувајќи ја нестрпливо Ана. Чекаше, но никој не отвори, па реши да оди на училиште за да не задоцни. Кога се оддалечи од куќата, се сврте и низ прозорецот ја виде Ана како ја гледа, но брзо се скри. „Ова нема да биде убав ден“, рече натажено Ена и тргна на училиште. Ена ја чекаше Ана. Со секое свонење за нов час помислуваше дека нејзината другарка ќе се појави, но тоа не се случи.

Поминаа неколку дена, а Ана не дојде на училиште. Ена беше многу тажна, не зборуваше со другите дечиња. Кога најпосле дојде Ана, Ена се затрча да ја гушне, дури поттурна едно од столчињата во училницата. Ана ѝ возврати на искреното гушкање. Но, тоа беше сè. Поминаа малиот и големиот одмор, Ана ништо не прозборе. Беше чудно тивка, а Ена имаше

толку многу да ѝ каже и покаже. Престана дури да биде активна и на часовите.

Другарчињата почнаа да ја задеваат, да се шегуваат со неа, а таа само плачеше. Ја задеваа за износените и валкани фустанчиња што почна да ги носи. Ена, иако често ја бранеше својата другарка и се расправаше со сите, никогаш не ја праша Ана што ѝ е. Единствено, по неколку недели, реши веќе да не седи на часовите со неа, а по училиштето не ја бараше да си играат во дворот.

Иако не се гледаа, тие ја чуваа заедничката тајна за големото дрво што се наоѓаше меѓу двата двора. Неговите огромни гранки ги затскриваа и ги чуваа куките на двете девојчиња. Само тие знаеја дека дрвото може да зборува и дека ги знае одговорите на сите прашања.

Една вечер, кога месечината и ѕвездичките играа необичен танц на небото, Ена реши да го посети големото дрво. Немаше што да го праша, само се надеваше дека ќе ја види својата другарка.

Ана седеше потпрена на столбот од дрвото.

„Дојдов тука да поразговарам со дрвото. Но, се надевав дека и тебе ќе те видам“, ѝ рече Ана на својата другарка.

„И јас затоа дојдов“, се насмевна Ена. „Иако не се гледаме, јас и ти и понатаму исто мислиме.“

Девојчињата почнаа да се смеат долго, онака без причина.

„Вашето смеење е знак дека многу сте си недостигале“, најпосле се слушна длабокиот глас на дрвото.

„Јас досега се обидував да разговарам со тебе, ти поставував прашања. Зошто не ми одговори?“, го праша Ана дрвото.

„Затоа што вашето другарство ми дава моќ да зборувам. Само кога сте заедно имате сила да ги отворите сите пори на магијата и да го направите невозможното“, одговори дрвото.

„Но, јас уште не знам зошто се смени Ана. Таа е вистинска плачка!“, извика Ена.

„Дали се обиде доволно силно да ѝ помогнеш? Дали си ѝ вистинска другарка покрај сè?“

„Да!“, решително одговори Ена.

Тогаш дрвото се налути и се развика, создавајќи ветер. Бесниот ветер ги поткрена девојчињата и тие веќе не можеа да ја допрат земјата. Веселите ѕвезди кои безгрижно танцуваа, сега станаа страшни војници кои исфрлаа огнени топчиња кон девојчињата. Држејќи се за рачињата, тие успеваа да ги избегнат за да не се изгорат. Еден од штрковите ги грабна другарките. Тие помислија дека ќе ги спаси, но птицата како да стана поголема и носејќи ги на нејзините крилја, се упати кон дрвото. Стеблото се отвори и сега птицата леташе угоре, толку брзо, толку страшно.

Најпосле летот се смири и девојчињата, седнати на крилјата на штркот, можеа да видат што се случува во нивните куќи, но и многу други необични работи. Можеа да се вратат во минатото и да ја видат иднината.

Љубопитната Ена одлучи да се врати во минатото и прва го посака тоа, иако Ана сакаше да види што ги чека во иднината.

Одозгора го видоа домот на Ана, два дена пред да тропне Ена за да ја повика да одат на училиште. Тогаш видоа како мајка ѝ на Ана ја прегледуваат доктори, а таа скриена во едно ќоше, плачеше. Ана реши сè да ѝ раскаже на Ена.

„Тој ден мама се разболе и оттогаш не станува од кревет. Тато се грижи за сè, ама не успева... Му помагам, но многу ми е тешко“, ѝ раскажа Ана на другарка си.

Тогаш Ена виде како нејзината другарка подготвува оброци за целото семејство и ја храни мама. Помага во нивата, оди во продавница, чисти, мие садови... Ана тоа го правеше неколку дена, сè додека не се појави баба ѝ и таа се врати на училиште. Сепак, не можеше да учи. Се грижеше за мама, сакаше сè да биде како порано,.. затоа често плачеше. Ана посака да дознае што ќе се случи со мајка ѝ. Тоа беше прашањето што му го постави и на големото дрво. Но, тогаш го слушнаа неговиот глас:

„Драги девојчиња, можевте да видите само едно нешто. Што било во минатото или што ќе се случи во иднината. Ена, ти избрза и посака да видиш што се случило во минатото, повторно не прашувајќи ја другарка ти што сака таа и колку е загрижена!“

Повторно се појави силен ветер, повторно штркот леташе мнооогу силно, но сега удољу, низ стеблото на дрвото. Ги спушти наземи, толку брзо, што девојчињата се стркалаа. Кога се исправија, видоа дека сè е исто како претходно, како ништо да не се случило. Дрвото не им зборуваше, иако го

повикуваа. Ветерот се смири и милно ги галеше, тргајќи им ги прамените коса од нивните прашливи лица.

Утредента, Ена стана рано, иако беше сабота. Веднаш отиде кај Ана и чукна на вратата. Кога се појави, силно ја гушна.

„Извини. Отсега ќе бидам вистински тука за тебе, ќе ти помагам како вистинска другарка. Ќе те прашувам што сакаш, но и ти кажувај ми што ти треба“, ѝ шепна Ена на својата другарка.

Така и беше. Другарките заедно работеа на нива, пазаруваа и готвеа. Кога ќе завршеа, им остануваше време и за учење, но и за игра. Заедничкото учење даде резултат и Ана сега имаше многу подобри оценки. Здравјето на мајка ѝ се подобри, а сите предизвици во иднина Ана ги дочекуваше похрабро, бидејќи ја имаше поддршката на Ена. Дури и големото дрво повторно им зборуваше.

Магијата на верното другарство невозможното го прави возможно, а солзите ги прави насмевки поради кои сонцето грее посилно.

ČAROLIJA PRIJATELJSTVA

Toga je jutra sve bilo isto kao i prethodnog. Ena je otvorila svoje snene plave oči i ugledala sunčeve zrake kako sramežljivo prodiru kroz prozor. Oprala je zubiće i brzo se spremila za školu.

„Danas će biti lijep dan, zar ne, mama?“ upitala je Ena svoju majku prije nego što je otvorila vrata.

„Svakako, mila, i ovaj, i svaki sljedeći dan će biti lijep“, odgovorila joj je mama uz osmijeh. „Požuri sada, Ana te sigurno čeka da idete zajedno u školu“.

Na brzinu je obula cipele i uputila se prema stražnjem dijelu njihove kuće. Brzo je hodala uskom stazom do malih vrata koja su vodila u Anino dvorište. Ena je bila uvjereni u to da su dvije kućice, jedna bijela, a druga žuta, bile najljepše u mjestu. Među njihovim dvorištima bilo je visoko stablo na čijem se vrhu nalazilo veliko gnijezdo, dom bijelih roda. Njihova velika krila najavljivala su proljeće, što je za prijateljice značilo beskrajno duge igre u dvorištu.

Ena je pokucala nekoliko puta na vrata nestrpljivo očekujući Anu. Čekala je, ali nitko nije otvorio, pa je odlučila otići u školu da ne zakasni. Kada se udaljila od kuće, okrenula se i kroz prozor je ugledala Anu kako je promatra, ali se brzo sakrila.

„Ovo neće biti lijep dan“, rekla je tužno Ena i otišla u školu.

Ena je čekala Anu. Sa svakim zvonom za novi sat pomislila je da će se njezina prijateljica pojaviti, no to se nije dogodilo.

Prošlo je nekoliko dana, a Ana nije došla u školu. Ena je bila jako tužna, nije razgovarala s drugom djecom. Kada je Ana konačno došla, Ena je potrčala kako bi je zagrlila, čak je i odgurnula jednu od stolica u učionici. Ana joj je uzvratila iskrenim zagrljajem. No, to je bilo sve. Prošli su mali i veliki odmor, Ana ništa nije rekla. Bila je neobično tiha, a Ena joj je imala toliko toga za reći i pokazati. Čak je prestala biti aktivna na nastavi.

Ostali su je učenici počeli zadirkivati, šaliti se s njom, a ona je samo plakala. Zadirkivali su je zbog iznošenih i prljavih haljina koje je počela nositi. Ena, iako je često branila prijateljicu i svađala se sa svima, Anu nikada nije pitala što joj je. Tek nakon nekoliko tjedana odlučila je da više neće sjediti s njom u klupi, a nakon škole nije je tražila da se igraju u dvorištu.

Iako se nisu vidjele, čuvale su tajnu o velikom stablu koje se nalazilo između dvaju dvorišta. Njegove ogromne grane prekrivale su i čuvale kuće dviju djevojčica. Jedino su one znale da stablo može govoriti i da ima odgovore na sva pitanja.

Jedne večeri, dok su mjesecina i zvjezdice plesale neobičan ples na nebu, Ena je odlučila posjetiti veliko stablo. Nije ga htjela ništa pitati, samo se nadala da će vidjeti svoju prijateljicu.

Ana je sjedila naslonjena na deblo.

„Došla sam ovamo porazgovarati sa stablom. No, nadala sam se da ću i tebe sresti“, rekla je Ana svojoj prijateljici.

„I ja sam zato došla“, nasmiješila se Ena. “Iako se ne vidimo, ti i ja još uvijek mislimo isto“.

Djevojčice su se počele smijati, onako, bez razloga.

„Vaše je smijanje znak da ste jako nedostajale jedna drugoj“, napokon se začuo duboki glas velikog stabla.

„Do sada sam pokušavala razgovarati s tobom, postavljala sam ti pitanja. Zašto mi nisi odgovorilo?“ upita Ana stablo.

„Zato što mi vaše prijateljstvo daje moć da govorim. Samo kada ste zajedno, imate snagu da otvorite sve čarobne pore i da učinite nemoguće“, odgovorilo je stablo.

„Ali još uvijek ne znam zašto se Ana promijenila. Ona je prava plačljivica!“ zavapila je Ena.

„Jesi li se dovoljno potrudila da joj pomogneš? Jesi li joj prava prijateljica bez obzira na sve?“

„Da!“ odlučno je odgovorila Ena.

Tada se stablo razljutilo i povikalo stvarajući vjetar. Bijesni vjetar podigao je djevojčice i više nisu mogle dotaknuti tlo. Vesele zvijezde što su bezbrižno plesale sada su postale strašni vojnici koji su pucali vatrenim kuglama na djevojčice. Držeći se za ruke, uspjele su ih izbjeći kako se ne bi opekle. Jedna od roda zgrabila je prijateljice. Pomislile su kako će ih spasiti, ali ptica kao da je postala veća i, noseći ih na krilima, krenula je prema stablu. Stablo se otvorilo i sada je ptica letjela prema gore, toliko brzo, toliko strašno.

Konačno se let smirio i djevojke su sjedile na rodnim krilima te promatrale što se događa u njihovim kućama, a mogle su vidjeti i brojne druge neobične stvari. Mogle su se vratiti u prošlost i vidjeti budućnost.

Znatiželjna Ena odlučila se vratiti u prošlost i prva je to poželjela, iako je Ana htjela vidjeti što ih čeka u budućnosti.

Odozgo su vidjele Anin dom, dva dana prije nego je Ena pokucala kako bi je pozvala da zajedno idu u školu. Zatim su vidjele kako Aninu majku pregledavaju liječnici, a ona se skrivala u kutu i plakala. Ana je odlučila sve ispričati Eni.

„Toga dana mama se razboljela i otad nije ustala iz kreveta. Tata se brine za sve, ali ne uspijeva... Pomažem mu, ali jako mi je teško“, ispričala je Ana svojoj prijateljici.

Tada je Ena vidjela kako njezina prijateljica priprema obroke za cijelu obitelj i kako hrani mamu. Pomaže u polju, odlazi u trgovinu, čisti, pere suđe... Ana je to radila nekoliko dana, sve dok nije došla njezina baka, a ona se vratila u školu. Svejedno, nije mogla učiti. Brinula se za mamu, htjela je da bude sve kao i prije... Zato je često plakala. Ana je htjela doznati što će biti s njezinom mamom. To je bilo pitanje koje je postavila i velikom stablu. Onda su začule njegov glas:

„Drage djevojčice, mogle ste vidjeti samo jednu stvar, što je bilo u prošlosti ili što će se dogoditi u budućnosti. Ena, izabrala si i htjela vidjeti što se dogodilo u prošlosti, i to opet bez pitanja što tvoja prijateljica želi i koliko je zabrinuta!“

Opet se pojavio jak vjetar, opet je roda letjela vrlo snažno, ali sada prema dolje, kroz deblo. Spustila ih je na zemlju, tako brzo da su se djevojčice otkotrljale. Kad su se uspravile, vidjele su da je sve isto kao i prije, kao da se

ništa nije dogodilo. Stablo im nije govorilo, iako su ga dozivale. Vjetar se smirio i nježno ih je milovao, mičući pramenove kose s njihovih prašnjavih lica.

Sutradan, Ena je ustala rano iako je bila subota. Odmah je otišla do Ane i pokucala na vrata. Kada se pojavila, čvrsto ju je zagrlila.

„Oprosti. Odsad ću stvarno biti tu za tebe, pomagat ću ti kao prava prijateljica. Pitat ću te što želiš, ali i ti meni reci što ti treba“, šapnula je Ena svojoj prijateljici.

Tako je i bilo. Prijateljice su zajedno radile u polju, odlazile u kupovinu i kuhale. Kad bi završile, imale su vremena za učenje, ali i za igru. Zajedničko učenje se isplatilo i Ana je sada imala puno bolje ocjene. Majčino se zdravlje poboljšalo, a Ana se hrabrije suočila sa svim izazovima u budućnosti jer je imala Eninu podršku. Čak im se i veliko stablo ponovno obratilo.

Čarolija vjernog prijateljstva nemoguće čini mogućim, a suze pretvara u osmijeh zbog kojeg sunce jače sja.

Prijevod: Ana Bratović

Не е добро да се лаже!

Во едно гратче покрај жуборлива река си живееле Влатко и Николија, најверните другари. Двајцата имале по девет години. Толку биле по цел ден заедно што луѓето кои не ги знаеле мислеле дека се брат и сестра.

Еден ден во гратчето наминал човек со пакет и гледајќи ги децата колку сложно играат, посакал да ги скара. Ги повикал кај него и им кажал дека пакетот е за нив, а во него има парен број чоколада. Децата се израдувале, се заблагодариле и заминале под едно дрво да си ги поделат чоколадата. Една – тебе, една – мене, една – тебе, една – мене, делела Николија, но кога ги поделила сите, едно чоколадо преостанало.

Намрштен, Влатко ѝ рекол на Николија:

„Ти си зела едно чоколадо, инаку немаше да преостане едно!“

На тоа Николија се налутила и викнала:

„Не, ти си го зел тоа чоколадо!“

Влатко не сакал да ја прими вината на себе, туку и понатаму ја обвинувал Николија.

Таа уште повеќе се налутила и запискала:

„Ако сум ја зела јас, тогаш да почнеме војна! Нека дојдат сите девојчиња од гратчето да војуваат на моја страна!“

„Нека дојдат сите момчиња да војуваат на моја страна!“, викнал Влатко.

И така, поради едно единствено чоколадо, пламнала војна меѓу најдобрите другари.

Се собрале момчиња и девојчиња од сите страни на гратчето, се кренала прашина од нивните тупаници, дури и сонцето веќе не се гледало. Се тепале долго, но ниедна страна не можела да победи.

На крајот долетал еден црн крилест коњ, кој се викал Сове́ст. Од очите му пламтел разорен оган, а изгледал како да може да срамни планини и да преплива океани. Децата се потргнале настрана, а коњот проговорил со длабок човечки глас:

„Зошто се тепате? Какво зло си сторивте едни на други? Од најдобри другари станавте непријатели. Веднаш качете се на моите крилја и ќе ве однесам далеку оттука, во мојата земја, за да видите што значи лага, а што вистина: да видите што значи слога, а што караница“.

Влатко и Николија раскрвавени во носовите, со гребаници по рацете и нозете, се качиле на крилјата на коњот и тој како виор летнал кон небото. Додека летал, децата меѓу себе не си проговориле ни збор. Едниот гледал налево, другиот надесно, како да биле најголеми непријатели. Летот траел цела седмица. По таа седмица, децата забележале некаква светлина. Коњот почнал да се спушта кон неа, а таа била на врвот од една планина. Светлината била од голем оган, околу кој седеле седум мажи и жени. Сите биле стари, белокуси, со брчки по лицата. Тие ништо не зборувале, туку мирно си седеле и гледале во огнот. Седумтемина биле деновите во седмицата.

Коњот застанал покрај нив, а децата слегле и замолиле:

„Добри луѓе, дали можеме да застанеме покрај огнот и да се затоплиме?“

Понеделник ја кренал главата и им се обратил:

„Зошто сте овде, дечиња?“

„Овде сме, бидејќи смртно се скаравме, а бевме најдобри другари“, рече Влатко.

„А зошто се скаравте?“

„Еден човек ни даде пакет со парен број чоколада, но на крајот, кога си ги поделивме, едно чоколадо фалеше, па двајцата си изнарековме многу лоши работи. Ве молиме да ни кажете што се случи и како да се смириме.“

Тогаш проговори Вторник:

„Дали некој од вас има да каже нешто за исчезнатото чоколадо?“

Децата молчеа секој замислен со своите мисли, кога во еден момент се слушна тивок плач. Среда праша:

„Кој плаче?“

Николија со тивок глас рече:

„Јас сум виновникот. Многу сакам чоколада, па кога Влатко не гледаше, си скрив едно чоколадо во џебот. Сега се срамам што го направив тоа. Влатко ми беше најдобар другар, а сега не сака ни да ме погледне, а камоли да ми зборне“.

Четврток подзамижа, се подзамисли и рече:

„Браќа и сестри мои, најдобро е сите заедно да заминеме со коњот Совеџ во неговата земја, па така многу работи ќе ѝ се разјаснат на Николија“.

Старците, потпирајќи се на бастуните, станаа од земјата, се качија на коњот, а на крајот се качија и децата. Овој пат летот траеше кратко, само неколку минути.

Земјата на коњот беше чудна, како со линијар поделена на два дела. Едниот дел беше прекрасен. Во огромен зелен парк со фонтани и цвеќиња имаше златен дворец во кој живееја луѓе кои имаа само доблести. Не лажеа, не крадеа, не мислеа лошо за никого, не се тепаа. Тие јадеа највкусна храна од златни чинии, пиеја најубава изворска вода, беа секогаш насмеани и расположени, а очите им светеа како ѕвезди. На зајдисонце се собираа во паркот и пееја најубави песни, држејќи се за раце.

Другиот дел беше мрачен. Околу црниот дворец секоја тревка и цвет беа исушени, а од фонтаните течеше мутна вода. Таму живееја луѓе со пороци, луѓе кои лажат, крадат, се тепаат, прават сплетки и интриги. Тие јадеа секој ден само попара од чингени чинии, пиеја вода собрана по дожд, беа секогаш намуртени и нерасположени, а од очите им излегуваа молњи. На зајдисонце се собираа во она што останало од паркот и почнуваа кавги и тепачки меѓу себе.

Петок и Сабота ги оставија Влатко и Николија да гледаат во двата дела и да размислат што значи тоа. По некое време, Недела со милозвучен глас ги праша:

„Дали ги најдовте одговорите на вашите прашања што ви се вртат низ главите? Дали нешто научивте од ова? Дали имате нешто да кажете?“

Влатко го набрчка челото и молчеше. Но, Николија погледна во старците и рече:

„Добро што прашавте, стари и мудри луѓе. Сега е мојот ред да кажам нешто. Јас сфатив колку сум згрешила во моето однесување. Не смеев да крадам, ниту да го лажам мојот другар. Не смеев да повикувам на војна и тепачка. Бев лоша, но сакам да бидам добра. Ја избирам добрата страна од светот на коњот Совест! Се надевам дека ќе ми простите што грешев, а најмногу ти, мој другару Влатко!“

Влатко скромно се насмевна и ѝ одговори:

„Ти простувам, другарке моја. Но, немој да ја повториш грешката. Сакам и во иднина да живееме заедно, кога ќе дојде моментот да се преселиме во еден од дворците. Јас го избирам златниот дворец, знам дека и ти ќе го направиш тоа“.

„Сега, дечиња, качете се на Совест и бидете совесни. Вратете се дома по патот по кој дојдовте. И раскажете им на вашите другарчиња сè што видовте овде. Научете ги и нив како правилно да се однесуваат, за да јадат од златни чинии во животот“, рече Недела, ги прегрна и им помогна да го јавнат коњот.

Во гратчето децата беа пречекани со голема свеченост. Музика ечеше од сите страни, храна имаше во изобилство, а другарите на Влатко и Николија се собраа околу нив да ја слушнат нивната приказна.

Да се надеваме дека сите научиле нешто од неа.

NIJE DOBRO LAGATI

U jednom gradiću pokraj rijeke koja žubori živjeli su Vlatko i Nikolija, najbolji prijatelji. Bilo im je devet godina. Toliko su vremena provodili zajedno da su ljudi koji ih nisu znali mislili da su brat i sestra.

Jednog dana u gradiću je stigao čovjek s paketom. Ugledavši djecu kako se složno igraju, poželio ih je posvađati. Pozvao ih je k sebi i rekao im da je paket za njih, a u paketu paran broj čokoladica. Djeca su bila sretna, zahvalila mu i otišla pod jedno stablo da podijele čokoladice. Jedna tebi, jedna meni, jedna tebi, jedna meni, dijelila je Nikolija, ali kad je podijelila sve, ostala je jedna čokoladica.

Namrštivši se, Vlatko reče Nikoliji:

„Uzela si jednu čokoladicu, inače ne bi ostala nijedna!“

Na to se Nikolija naljuti i poviče:

„Ne, ti si uzeo tu čokoladicu!“

Vlatko nije htio preuzeti krivnju, već je nastavio svaljivati krivnju na Nikoliju.

Ona se još više naljutila i viknula:

„Ako sam je ja uzela, onda počnimo rat! Neka dođu sve djevojčice iz grada da se bore na mojoj strani!“

„Neka dođu svi dječaci da se bore na mojoj strani!“ viknuo je Vlatko.

I tako, zbog jedne jedine čokoladice, buknuo je rat između najboljih prijatelja.

Okupili su se dječaci i djevojčice iz svih dijelova gradića, dignula se prašina od njihovih šaka, čak se ni sunce više nije vidjelo. Dugo su se tukli, no nijedna strana nije mogla pobijediti.

Na kraju je doletio crni krilati konj koji se zvao Savjest. Iz očiju mu je plamtjela razorna vatra, a izgledao je kao da bi mogao savrniti planine i preplivati

oceanu. Djeca su se pomaknula u stranu, a konj je progovorio dubokim ljudskim glasom:

„Zašto se tučete? Kakvo ste zlo jedno drugome nanijeli? Od najboljih ste prijatelja postali neprijatelji. Sada se popnite na moja krila i odvest ću vas daleko odavde, u moju zemlju, pa da vidite što znači istina, a što laž: da vidite što znači sloga, a što svađa.“

Vlatko i Nikolija krvavih su se nosova, s ogrebotinama po rukama i nogama, popeli na krila i konj se vinuo u nebo. Dok je letio, djeca međusobno nisu progovorila ni riječ. Jedno je gledalo lijevo, drugo desno, kao da su najveći neprijatelji. Let je trajao cijeli tjedan. Nakon tog tjedna, djeca su primijetila nekakvu svjetlost. Konj se počeo spuštati prema njoj, a ona je bila na vrhu jedne planine. Svjetlost je dolazila od velike vatre, oko koje je sjedilo sedam muškaraca i žena. Svi su bili stari, sijede kose, s borama na licu. Nisu ništa govorili, već su mirno sjedili i gledali u vatru. Njih sedmero bili su dani u tjednu.

Konj se zaustavio kraj njih, a djeca su sišla i upitala:

„Dobri ljudi, možemo li stati uz vatru da se ugrijemo?“

Ponedjeljak je podignuo glavu i obratio im se:

„Zašto ste ovdje, djeco?“

„Ovdje smo jer smo se nasmrt posvađali, a bili smo najbolji prijatelji“, rekao je Vlatko.

„A zašto ste se posvađali?“

„Jedan nam je čovjek dao paket s parnim brojem čokolada, ali na kraju, kada smo ih podijelili, nedostajala je jedna čokolada, pa smo jedno drugome rekli puno ružnih stvari. Molim Vas, recite nam što se dogodilo i kako da se smirimo“.

Zatim je progovorio Utorak:

„Bi li tko od vas dvoje želio nešto reći o nestaloj čokoladi?“

Djeca su šutjela, svak' zadubljen u svoje misli, kad se u jednom trenutku začuje tihi plač.

Srijeda je upitala:

„Tko plače?“

Nikolija tihim glasom reče:

„Ja sam kriva. Jako volim čokoladu, pa sam, dok Vlatko nije gledao, sakrila jednu u džep. Sada me sram što sam to napravila. Vlatko mi je bio najbolji prijatelj, a sada me ne želi ni pogledati, a kamoli razgovarati sa mnom“.

Četvrtak je zaškiljio, zamislio se i rekao:

„Moja braćo i sestre, najbolje da svi zajedno pođemo s konjem imena Savjest u njegovu zemlju jer će tako Nikoliji puno toga postati jasno“.

Starci su, oslanjajući se na štapove, ustali s poda, popeli su se na konja, a na kraju su se popela i djeca. Ovoga puta let je bio kratak, trajao je svega nekoliko minuta.

Zemlja iz koje je dolazio konj bila je čudna, kao ravnalom podijeljena na dva dijela. Jedan je dio bio prekrasan. U ogromnom zelenom parku s fontanama i cvijećem bio je jedan zlatni dvorac u kojemu su živjeli ljudi koji su imali samo vrline. Nisu lagali, nisu krali, ni o kome nisu mislili loše, nisu se tukli. Jeli su najukusniju hranu iz zlatnih tanjura, pili najbolju izvorsku vodu, uvijek su bili nasmijani i raspoloženi, a oči su im sjale poput zvijezda. Kada bi zalazilo sunce, okupljali su se u parku i pjevali najljepše pjesme, držeći se za ruke.

Drugi je dio bio mračan. Oko crne palače svaka su travka i cvijet bili isušeni, a iz fontana je tekla mutna voda. Tamo su živjeli ljudi s porocima, ljudi koji lažu, krađu, tuku se, bave se spletkama i intrigama. Svakog su dana jeli samo poparu iz limenih tanjura, pili vodu prikupljenu od kiše, uvijek su bili namргоđeni i neraspoločeni, a iz očiju su im sijevale munje. U sumrak bi se okupljali u onome što je ostalo od parka i međusobno se svađali.

Petak i Subota ostavili su Vlatka i Nikoliju da pogledaju oba dijela zemlje i razmisle što to znači. Nakon nekoliko sati, Nedjelja ih je milozvučnim glasom upitala:

„Jeste li pronašli odgovore na svoja pitanja? Što vam prolazi kroz glavu? Jeste li iz ovoga nešto naučili? Imate li što za reći?“

Vlatko je naborao čelo i šutio. Ali Nikolija je pogledala u starce i rekla:

„Dobro da ste pitali, stari i mudri ljudi. Sada je moj red da nešto kažem. Shvatila sam koliko je moje ponašanje bilo neispravno. Nisam smjela krasti ni lagati svome prijatelju. Nisam smjela pozivati na rat i borbu. Bila sam loša, ali želim biti dobra. Biram onu dobru stranu u svijetu u koji nas je doveo konj Savjest! Nadam se da ćete mi oprostiti što sam pogriješila, a najviše ti, moj prijatelju Vlatko!“

Vlatko joj se skromno nasmiješio i odgovorio:

„Opraštam ti, prijateljice moja. Ali nemoj ponoviti grešku. Želim da i u budućnosti živimo zajedno i da se, kada za to dođe trenutak, preselimo u jedan od dvoraca. Ja biram zlatni dvorac, a znam da ćeš i ti to napraviti“.

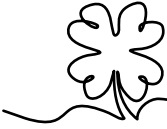
„Sada se, djeco, popnite na Savjest i budite savjesni. Vratite se domu putem kojim ste i došli, i recite svojim prijateljima što ste sve ovdje vidjeli. Naučite ih kako se treba ponašati ne bi li u životu mogli jesti iz zlatnih tanjura“, rekla je Nedjelja grleći ih i pomažući im da zajašu konja.

Djecu su u gradu dočekali uz veliku svečanost. Glazba je treštala sa svih strana, u sobi je bilo obilje hrane, a i prijatelji su se okupili oko Vlatka i Nikolije da čuju njihovu priču.

Nadajmo se da su iz nje svi nešto naučili.

Prijevod: Ana Bratović

Талкачката

Јана беше девојче со долга коса, крупни очи, црвени обравчиња. Често во училиште гледаше како некои од децата лошо се однесуваат со другарчињата. Беше тажна кога ја навредуваа Ивана, затоа што имаше дебели стакла на очилата. Плачеше заедно со Димитар кога другите го исмеваа оти имал проблем со движењето. Секогаш ја бранеше Сабина, која ја напаѓаа, затоа што имала поинаква боја на кожата и име кое се разликува од нивните.

„Јана е нашиот херој во училиште, секогаш им помага на другарчињата кои имаат тешкотии при зборувањето или, пак, имаат какви било други пречки“, ја фалеше учителката.

Родителите беа горди. Уште од мала ја научија дека треба да има љубов кон сите други луѓе во светот, без разлика на нивната боја на кожата, изгледот, облеката или каков било проблем со кој се соочуваат. Таа не се чудеше, не се муртеше и не бегаше кога ќе здогледаше некој во инвалидска количка. Притрчуваше и со своите малечки рачиња знаеше да ја даде најголемата преградка на светот и да се понуди да помогне колку што може, во туркањето на тркалата кои го олеснуваа движењето.

Соседите, исто така, имаа само пофални зборови за неа. „Таа е златен ангел кој небото ни го прати да ни помага“, велеа дедо Крсте, кој ја изгубил едната нога во војната, и баба Марија, која остана без рака во фабриката.

Еден ден Јана си дојде тажна од училиште. Нејзините обравчиња од црвени беа станале жолти. Легна на својот кревет, се свитка и почна да плаче.

„Јаничке, кажи што те мачи. Загрижени сме“, нежно ѝ шепотеше мајка ѝ, додека ја галеше по косичката.

Девојчето продолжи да плаче.

„Во училиште учевме за детските права. Немирниот Иван насила ѝ го извади апаратчето за слушање на Гордана. Таа, бидејќи има проблем со слухот, не можеше да слуша што ни кажува наставничката“, раскажа девојчето, додека солзи се тркалаа по нејзиното лице.

Родителите се погледнаа еден со друг. Загриженоста во нивните очи зборуваше дека тие разбираат што сака да им каже. Низ животот имаа видено многу случки слични на оваа. Најстрашно од сè беше што однесувањето на некои деца беше само продолжување на однесувањето на нивните родители. Поради таквите семејства, некои од родителите одлучуваа да не ги праќаат своите деца на училиште, за да не бидат исмевани поради својата различност.

„Не се срамиме да ги покажеме своите деца јавно. Не сакаме да ги чуваме затворени дома, но моравме да сториме така, за да ги заштитиме од чудните погледи, од навредите, од исмевањата“, знаеја да кажат родителите на децата кои не беа прифатени од околината.

Родителите на Јана како да имаа камен на срцето. Им беше тешко што не можат да помогнат. Тие не можеа да ги сменат мислењата и однесувањата на некои од луѓето. Јана продолжи да плаче до доцна во ноќта, кога почна да паѓа силен дожд, чиниш и времето како да плачеше со неа, за несреќната судбина на сите оние кои во овој живот се родиле различни. Силните грмотевици како да сакаа да искараат некого, што сè уште има неправда меѓу луѓето.

Одеднаш, силна светлина ја осветли собата. А кога таа малку потстана да види од каде доаѓа, на столчето забележа како седи непозната жена. Нејзината облека беше стара и речиси скината на некои места, но цртите на лицето говореа дека некогаш била млада и убава девојка.

„Која си ти, како успеа да влезеш?“, со чудење праша Јана, триејќи ги очите, прашувајќи се дали можеби сонува. Не се плашеше, ја чувствуваše добродушноста на непознатата жена, но беше љубопитна да дознае повеќе за неочекуваната средба.

„Од малечка се борам против неправдите. Особено против неправдите што им се нанесуваат на луѓето, различни од другите. Ја немав таа среќа да имам поддршка од моите родители. Кога пораснав, се обидоа да ме омажат за личност што не ја сакав. Затоа избегав и решив да талкам низ светот и да барам правда. Со години талкам. Видов земји во кои различните луѓе се прифатени како и сите други, но и земји во кои тие сè уште се нарекуваат

со најпогрдни зборови, па дури и се камшикуваат. Ја барав Судбината под дрво и под камен, ја молев и ја проколнував да ги направи сите луѓе во светот да бидат еднакви, барем во нивните права“, раскажа жената.

„Има ли добра вест, ќе се смени ли нешто?“, Јана беше нестрплива да чуе што е тоа што ќе го направи светот да биде подобро место за живеење.

Талкачката ја погали Јана по косата, ја бакна во челото и ја гушна.

„Често, многу луѓе ги одбегнуваат, ги исмеваат или ги повредуваат различните од нив, затоа што не можат или не сакаат да ја разберат нивната состојба. Затоа, од утре, со помош на Судбината, во секое семејство кое досега не ја разбирало различноста, ќе има по едно различно дете. Различно по боја на кожата, по изгледот, по можноста за гледање, слушање и размислување. Не е ова одмазда кон оние што не сакаат да ги прифатат различните. Ова е само можност да се уверат дека различноста не ја избираме, туку самата доаѓа. Различноста не е болест и не треба да се одбегнува и да се исмејува. Кога ќе видат колку невини души имаат различните луѓе, колку се искрени нивните преградки и колку љубов има во нивните насмевки, тогаш, се надевам дека во светот нема да има поделби и сите ќе имаат право на среќа, без разлика што некои се поинакви од другите“, додаде гостинката.

Јана беше воодушевена.

„Убава идеја, Талкачке. Така, сите кои исмејувале или повредувале во минатото, ќе можат светот да го погледнат од другата страна“, рече таа.

Новиот ден донесе нов живот. Сега во секое семејство кое ѝ вртеше грб на различноста, се вселија деца како Ивана, Димитар, Сабина, Гордана. Многу родители се соочија со тоа да имаат поинакви деца, многу деца разбраа дека е сосема нормално нивното братче или сестриче да се разликува од нив. И едните и другите ја разбраа пораката што им ја упати Судбината. Дека секој е посебен на свој начин и дека сите сме исти, на сите ни е заедничко тоа што сме луѓе.

Јана беше среќна. Таа знаеше дека ништо веќе нема да биде како порано. Затоа што овие денешните деца кога ќе пораснат и кога ќе имаат свои деца, ќе им објаснат дека секој има право да биде сакан, без разлика колку е поразличен од другите.

Потскокнуваше. Улицата како да играше од радост под нејзините нозе. Дрвјата ѝ се насмевнуваа, цвеќињата праќаа бакнежи.

По многу години, конечно на ова парче земја имаше место и за различните.

Јана едвај чекаше да дојде ноќта, за повторно да дојде Талкачката и заедно да се радуваат. Чекаше, но самовилата Добро срце не дојде. Дувна силен ветер и се отвори прозорецот. Долета парче хартија. Писменце од нејзината пријателка.

„Јана, те молам, не лути ми се што заминав. Морам да посетам уште многу земји и да решам уште многу неправди. Уште многу деца да научат да ги сакаат сите, без разлика на нивните посебности. Нема да се смирам и ќе талкам низ светот, сè додека во секоја земја не огрее виножитото. Ќе бидам среќна ако успеам целиот свет да го обојам во боите на љубовта, затоа што нема причина да се делиме помеѓу себе. А има многу причини да се сакаме. Сите да бидеме како едно. Кога ќе успеам во тоа, се надевам дека конечно ќе го најдам својот мир“, пишуваше во писмото.

SKITNICA

Jana je bila djevojčica duge kose, krupnih očiju, rumenih obrašćića. Često je u školi mogla vidjeti kako se neka djeca loše odnose prema ostalim učenicima. Bila je tužna kad su vrijeđali Ivanu jer je imala debela stakla na naočalama. Plakala je zajedno s Dimitrom kada su ga drugi ismijavali zbog toga što ima problema s kretanjem. Uvijek je branila Sabinu koju su napadali jer je imala drugačiju boju kože i ime koje se razlikovalo od njihovih imena.

„Jana je naš heroj u školi, uvijek pomaže učenicima s poteškoćama u govoru ili s nekim drugim problemima“, pohvalila ju je učiteljica.

Roditelji su bili ponosni. Od malena su je učili da treba voljeti sve ljude na svijetu, bez obzira na različitu boju kože, izgled, odjeću ili bilo koji problem s kojim se suočavaju. Ona se nije čudila, mrštila ni bježala kad bi vidjela nekoga u kolicima. Dotrčala bi i svojim malim ručicama pružila najveći zagrljaj na svijetu i ponudila pomoć koliko god je mogla, guranjem kotača koji su olakšavali pokret.

Susjedi su, isto tako, imali samo riječi hvale za nju.

„Ona je zlatni anđeo kojeg je nebo poslalo da nam pomaže“, rekao je djed Krste koji je u ratu izgubio jednu nogu i baka Marija koja je u tvornici ostala bez ruke.

Jednoga se dana Jana vratila iz škole tužna. Njezini su obrašćići od rumenih postali žuti. Legla je u svoj krevet, sklupčala se i počela plakati.

„Janči, reci što te muči. Brinemo se“, nježno joj je šapnula majka dok joj je gladila kosu. Djevojčica je nastavila plakati.

„U školi smo učili o dječjim pravima. Onaj nemirni Ivan na silu je Gordani skinuo slušni aparat. Ona ima oštećen sluh i tako nije mogla čuti što nam učiteljica govori“, rekla je djevojčica, dok su joj suze klizile niz lice.

Roditelji su se pogledali. Zabrinutost u njihovim očima govorila je da razumiju što im želi reći. Tijekom svog života vidjeli su puno incidenata sličnih ovome. Najgore od svega bilo je to što je ponašanje neke djece samo odraz

ponašanja njihovih roditelja. Zbog takvih obitelji neki od roditelja odlučili su da ne šalju svoju djecu u školu, kako ih se ne bi ismijavalo zbog njihove različitosti.

„Ne sramimo se pokazati svoju djecu u javnosti. Ne želimo ih držati zatvorene u kući, ali morali smo tako napraviti kako bismo ih zaštitili od znatiželjnih pogleda, uvreda, ismijavanja“, znali su reći roditelji djece koju okolina nije prihvatila.

Janinim roditeljima kao da je bio kamen na srcu.

Bilo im je teško što nisu mogli pomoći. Nisu mogli promijeniti mišljenje i ponašanje nekih ljudi.

Jana je nastavila plakati do kasno u noć, kada je počela padati jaka kiša, a vrijeme kao da je plakalo s njom, nad nesretnom sudbinom svih onih koji su došli na ovaj svijet različiti. Jako grmljavinsko nevrijeme kao da je htjelo nekoga izgrditi jer još uvijek postoji nepravda među ljudima. Odjednom, jarka je svjetlost obasjala sobu. A kad se Jana malo pridigla da vidi odakle ona dolazi, primijetila je kako na stolici sjedi nepoznata žena. Njezina je odjeća bila stara i na nekim mjestima gotovo poderana, ali crte lica su joj govorile da je nekoć bila mlada i lijepa djevojka.

„Tko si ti, kako si uspjela ući?“ upitala ju je u čudu Jana, trljajući oči, pitajući se je li to sve možda san. Nije se bojala, osjećala je da je nepoznata žena dobrohotna, ali znatiželjno je htjela saznati više o neočekivanom susretu. „Od malih se nogu borim protiv nepravde. Posebno protiv nepravde nanesene ljudima koji su drugačiji od drugih. Ja nisam bila te sreće da imam podršku svojih roditelja. Kad sam porasla, pokušali su me udati za osobu koju nisam voljela, pa sam pobjegla i odlučila lutati svijetom i tražiti pravdu. Lutam već godinama. Vidjela sam zemlje u kojima su različiti ljudi prihvaćeni kao i svi ostali, ali i zemlje u kojima ih još uvijek nazivaju najpogrdnijim imenima, pa čak i bičuju. Tražila sam Sudbinu pod stablom i pod kamenom, molila sam je i preklinjala da svi ljudi na svijetu budu jednaki, barem u svojim pravima“, ispričala je žena.

„Ima li dobrih vijesti, hoće li se što promijeniti?“ bila je nestrpljiva Jana, htjela je čuti što je to što će svijet učiniti boljim mjestom za život.

Skitnica je pogladila Janu po kosi, poljubila ju je u čelo i zagrlila je.

„Često mnogi izbjegavaju, ismijavaju ili povrijede one drugačije od sebe jer ne mogu ili ne žele razumjeti njihovo stanje. Stoga će, od sutra, uz pomoć Sudbine u svakoj obitelji koja još nije shvatila različitost biti po jedno drugačije dijete. Drugačije po boji kože, izgledu, sposobnosti da vidi, čuje i misli. Ovo nije osveta onima koji ne žele prihvatiti one drugačije. Ovo je samo prilika da se uvjere u to da drugačije ne biramo mi, ono dolazi samo po sebi.

Različitost nije bolest i ne treba je se kloniti niti je ismijavati. Kada vide koliko nevinu dušu imaju različiti ljudi, koliko su iskreni njihovi zagrljaji i koliko ljubavi ima u njihovim osmjesima, tada u svijetu neće biti podjela i nadam se da će svi imati pravo na sreću, bez obzira na to što su neki drugačiji od drugih“, dodala je gošća.

Jana je bila oduševljena.

„Dobra ideja, Skitnice. Tako će svi koji su se nekad rugali ili povrjeđivali druge moći vidjeti i drugu stranu svijeta“, rekla je.

Novi je dan donio novi život. Sada su se u svaku obitelj koja je okrenula leđa različitosti uselila djeca poput Ivane, Dimitra, Sabine i Gordane. Mnogi su se roditelji suočili s time da imaju različitu djecu, mnoga su djeca shvatila da je sasvim normalno da se njihov mali braco ili seka razlikuju od njih. I jedni i drugi su shvatili poruku koju im je poslala Sudbina - svatko je poseban na svoj način, ali nam je svima zajedničko to da smo ljudi.

Jana je bila sretna. Znala je da ništa više neće biti kao prije, zato što će današnja djeca, kad odrastu i budu imala svoju djecu, njima objasniti da svatko ima pravo biti voljen, ma koliko se razlikovao od drugih.

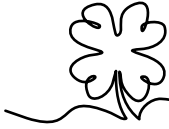
Poskakivala je. Ulica kao da je plesala od radosti pod njezinim nogama. Drveće joj se smiješilo, cvijeće slalo poljupce.

Nakon puno godina, konačno je na ovom komadu zemlje postojalo mjesto i za različite.

Jana je jedva čekala da dođe noć, pa da opet dođe Skitnica i da se zajedno vesele. Čekala je, ali Vila Dobra Srca nije došla. Puhao je jak vjetar i otvorio prozor. Doletio je komad papira. Pisamce od njezine prijateljice.

„Jana, molim te, nemoj se ljutiti na mene što sam otišla. Moram posjetiti još puno zemalja i riješiti još puno nepravdi, naučiti još puno djece da vole sve, bez obzira na njihove posebnosti. Neću se smiriti i skitat ću svijetom sve dok u svakoj zemlji ne zasja duga. Bit ću sretna ako uspijem cijeli svijet obojiti u boje ljubavi jer nema razloga da se međusobno dijelimo. A ima puno razloga da se volimo, da budemo svi kao jedno. Kad uspijem u tome, nadam se da ću konačno pronaći svoj mir“, napisala je u pismu.

Prijevod: Ana Bratović

Авантурите на Трепколетка

Беше топла летна ноќ и прозорецот кој имаше поглед кон задната градина беше ширум отворен. Девојчето седеше таму, толку тажно и очајно, плачејќи, чиниш ги беше истекло своите очи.

Во полето, во дворот, стотици светулки леткаа безгрижно. Горе на ноќното небо, ѕвездите трепкаа безгрижно.

Сите тие изгледаа толку среќни. Светот изгледаше среќен. Сите беа среќни, освен девојчето.

„Посакувам да бев како вас“, прошепоти тоа нежно. Една светулка влезе во нејзината соба. „Се изгуби ли, малечка?“, ја праша девојчето, не очекувајќи одговор. Но, малата светкава, летечка бубачка, сепак одговори:

„Не, јас сум точно таму каде што треба да бидам“.

Девојчето, вчудовидено од ова, во неверување, ги стави своите очила, погледна подобро и јасно виде. Тоа воопшто не беше зборувачка светулка, туку светкава, крилеста самовила.

„Јас сум Трепколетка и тука сум за да ти помогнам“, рече малата, сјајна, трепетлива самовила.

„Ах, но како? Никој не може да ми помогне мене!“, рече девојчето.

„Е па, јас можам. Јас имам магија. Но, мора да знаеш, секоја магија доаѓа со своја цена. Па, ако ти се согласиш да ја прифатиш мојата помош, треба да знаеш дека ќе треба да се согласиш да сториш нешто за мене потоа“, рече Трепколетка.

„Во ред, што треба да направам?“, праша очајното девојче.

„Откако ќе ти помогнам, ќе треба да го земеш моето место и да му помогнеш на друго девојче кое ќе има потреба од помош, како што имаш ти сега.“

„Но, јас немам никаква магија. Како би можела да го заземам твоето место и да помогнам некому?“ , праша девојчето, губејќи надеж.

„Тоа е во ред, јас ќе ти ја дадам мојата магија“ , рече Трепколетка.

„Во ред, се согласувам, би била среќна да помогнам ако можам“ , весело се согласи девојчето.

Така тие се договорија и тука почна нивната мала авантура. Тие патуваа низ малата селска околија цело лето, посетија места за кои девојчето никогаш не знаеше дека постојат во нејзиното мало селце, среќавајќи суштества за кои таа никогаш не веруваше дека се вистински.

До крајот на летото, девојчето искуси толку многу забава и радости; таа никогаш не очекуваше дека може да биде толку среќна. До крајот на летото, дури не веруваше дека би можела да биде несреќна кога било повторно.

На крајот од летото, малата трепкава и сјајна самовила му кажа на девојчето дека нејзиниот дел е завршен и дека таа го исполнила својот дел од договорот со тоа што ѝ помогнала повторно да биде среќна, па сега беше време девојчето да си го исполни својот дел.

И тоа што се случи потоа беше повеќе од магично; со само еден допир, девојчето се претвори во мала светкава, летечка самовила, а Трепколетка се претвори во вистинско девојче.

„Гледаш“ , рече Трепколетка, која сега беше вистинско девојче кое му зборуваше на девојчето, кое, пак, сега беше мала летечка самовила. „Еднаш одамна, јас бев како тебе, вистинско девојче, но многу несреќно, исто како тебе пред да се сретнеме. Потоа дојде една мала само вила и ми го даде истиот предлог што јас ти го дадов тебе. Па, така, самовилата ми помогна да бидам среќна и јас го зазедов нејзиното место. Но, сега сфаќам дека вистинската среќа ми дојде во моментот кога ти помогнав тебе да бидеш среќна. Сега ти треба да го завршиш она што го почнавме, оди направи некој друг среќен, само така ќе сфатиш што значи тоа вистински. И ти благодарам што ми помогна да дознаам што е среќата навистина, еден ден ќе ја почувствуваш и ти исто така. А сега оди и најди го она девојче кое плаче пред ѕвездите за помош, не сфаќајќи дека среќата што ја бара е веќе во неа.“

Малата самовила се насмевна и одлета низ прозорецот да ја заврши својата авантура.

PUSTOLOVINE VILE TREPERILETICE

Bila je topla ljetna noć i prozor koji je imao pogled na stražnji vrt bio je širom otvoren. Djevojčica je sjedila tamo, tako tužna i očajna, uplakana, kao kišna godina.

U polju, u vrtu, bezbrižno su letjele stotine krijesnica. Gore na noćnom nebu zvijezde su bezbrižno svjetlucale. Svi su izgledali tako sretno. Svijet je izgledao sretno. Svi su bili sretni, osim djevojčice.

„Htjela bih da sam poput vas“, tiho je šapnula. U njezinu je sobu ušla jedna krijesnica. „Jesi li se izgubila, malena?“ upitala ju je djevojčica, ne očekujući odgovor. Ali mala, sjajna, leteća buba ipak odgovori:

„Ne, točno sam tamo gdje bih trebala biti.“ Djevojčica, začuđena time, u nevjerici je stavila svoje naočale, bolje se zagledala i jasno je vidjela: to uopće nije bila krijesnica

koja govori, već svjetlucava, krilata vila.

„Ja sam Treperiletica i ovdje sam da ti pomognem“, reče mala, sjajna, trepereća vila.

„Ah, pa kako? Meni nitko ne može pomoći“, rekla je djevojčica.

„E, pa ja mogu. Ja posjedujem čaroliju. Ali, moraš znati da svaka čarolija ima svoju cijenu. Pa, ako ti prihvatiš moju pomoć, moraš znati da ćeš morati kasnije učiniti nešto za mene“, rekla je Treperiletica.

„U redu, što trebam učiniti?“ upitala je djevojčica očajno.

„Nakon što ti pomognem, morat ćeš zauzeti moje mjesto i pomoći drugoj djevojci kojoj će trebati pomoć, kao tebi sada“.

„Ali ja nemam nikakvu čaroliju! Kako bih mogla zauzeti tvoje mjesto i pomoći nekome?“ upitala je djevojčica gubeći nadu.

„U redu je, dat ću ti svoju magiju“, rekla je Treperiletica.

„U redu, prihvaćam, rado ću pomoći ako smijem“, veselo je pristala djevojčica.

Tako su se one dogovorile i tu je započela njihova mala pustolovina. Putovale su kroz mali seoski kraj cijelo ljeto, posjetile mjesta za koja djevojčica nikad nije znala da postoje u njezinu malom selu, pritom susrećući stvorenja za koja nikad nije vjerovala da postoje. Do kraja ljeta djevojčica je doživjela toliko zabave i radosti; nikad nije ni pomislila da bi mogla biti toliko sretna. Do kraja ljeta više uopće nije vjerovala u to da bi opet mogla postati nesretna.

Krajem ljeta, mala, svjetlucava i blistava vila rekla je kako je odradila i ispunila svoj dio dogovora i pomogla djevojčici da ponovno bude sretna te je sada na njoj red da odradi svoj dio. Ono što se zatim dogodilo, bilo je i više nego čarobno; samo jednim se Treperiletičnim dodirnom djevojčica pretvorila u malu, svjetlucavu, leteću vilu, a vila se pretvorila u pravu pravcatu djevojčicu.

„Vidiš“, rekla je Treperiletica, koja je sada postala stvarna djevojčica koja govori djevojčici koja je postala mala, leteća vila. „Jednom sam bila kao i ti, prava djevojčica, ali i jako nesretna, baš poput tebe prije nego što smo se upoznale. Zatim je došla jedna mala vila i predložila mi isto što i ja tebi. E, pa vila mi je pomogla da budem sretna i ja sam zauzela njezino mjesto, ali sad shvaćam da mi je istinska sreća došla u trenutku kad sam tebi pomogla da budeš sretna. Sad trebaš dovršiti ono što smo započele, idi i učini nekoga sretnim, samo tako ćeš shvatiti što to istinski znači. I hvala ti što si mi pomogla da saznam što je zapravo sreća, jednog dana ćeš je i ti isto tako osjetiti. A sada pronadi onu djevojčicu koja vapi zvijezdama za pomoć, ne shvaćajući da je sreća koju traži već u njoj“.

Mala vila se osmjehnula i odletjela kroz prozor kako bi dovršila svoju pustolovinu.

Prijevod: Ana Bratović

SADRŽAJ / СОДРЖИНА

Predgovor	4
Предговор	5
Авантурите на едно Мракче	6
Pustolovine jednog Mraka	9
Во земјата на белите облачиња	12
U zemlji bijelih oblacića	16
ВИН-ВИН	20
WIN-WIN	24
Часовникот на Симон	29
Simonov sat	33
Детелинки-белинки	37
Djetelice bjelice	40
Бајка за Нова година	43
Novogodišnja bajka	47
Зелената кралица	51
Zelena kraljica	54
Змејот од Пелистер	58
Zmaj s Pelistera	62
Горделивата жирафа	66
Ропосна žirafa	70
Волкот Пуи	74
Vuk Pui	78
Волшебен лет	82
Čarobni let	87
Папагалот и кучето	92
Papagaj i pas	95

Магијата на другарството	99
Ѓаролија пријателјства	103
Не е добро да се лаже!	107
Nije dobro lagati	111
Талкачката.	115
Skitnica	119
Авантурите на Трепколетка	123
Pustolovine vile Treperiletice	125

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Rijeci

9 789533 610917